

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ESKİÇAĞ DİLLERİ VE KÜLTÜRLERİ
LATİN DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI**

ESKİÇAĞ ŞİİRİNDE *EPITHALAMIUM*

Yüksek Lisans Tezi

Nil Şeyda ŞAHİN

Ankara – 2008

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ESKİÇAĞ DİLLERİ VE KÜLTÜRLERİ
LATİN DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI**

ESKİÇAĞ ŞİİRİNDE *EPITHALAMIUM*

Yüksek Lisans Tezi

Nil Şeyda ŞAHİN

Tez Danışmanı

Doç Dr. Fafo TELATAR

Ankara – 2008

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ESKİÇAĞ DİLLERİ VE KÜLTÜRLERİ
LATİN DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

ESKİÇAĞ ŞİİRİNDE *EPITHALAMIUM*

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı : Doç. Dr. Ü. Fafo TELATAR

Tez Jürisi Üyeleri

Adı ve Soyadı

İmzası

Prof. Dr. ÖMER GAPAR

Prof. Dr. F. Gül Özeldirli

Doç. Dr. Fafo TELATAR

.....
.....
.....
.....

Tez Sınav Tarihi : 28.12.2008

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu belge ile, bu tezdaki bütün bilgilerin akedemik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları andığımı ve kaynağını gösterdiğimi ayrıca beyan ederim.

(...../...../2008)

Tezi hazırlayan Öğrencinin
Adı ve Soyadı

.....

İmzası

.....

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	1
I. GİRİŞ	1
I.1 <i>EPITHALAMIUM</i> SÖZCÜĞÜNÜN ETİMOLOJİK AÇIKLAMASI	3
I.2 <i>EPITHALAMIUM</i> ŞİİRİNİN KÖKENLERİ (<i>FESCENNINA</i> DİZELERİ VE HALK EZGİLERİ)	5
I.3 DÜĞÜN TANRILARI	
• HYMENAIOS	8
• HERA, ARTEMIS, APHRODITE	
II. YUNAN EDEBİYATINDA DÜĞÜN TÜRKÜLERİ.....	12
II.1.1 SAPPHO’NUN <i>EPITHALAMIUM</i> ’U	21
II.1.2. THEOKRITOS’UN <i>EPITHALAMIUM</i> ’U	26
II.2. ROMA YAZISINDA <i>EPITHALAMIUM</i>	30
II.2.1. CATULLUS VE DÜĞÜN TÜRKÜLERİ	30
II.2.2. STATIUS’UN <i>EPITHALAMIUM</i> ’U	77
II.2.3. GEÇ DÖNEM LATİN OZANLARININ KARŞILAŞTIRILMASI	91
SONSÖZ	115
KISALTMALAR.....	117
KAYNAKÇA	118
TEZ ÖZETİ	120

ÖNSÖZ

‘Eskiçağda *Epithalamium*’ üzerinde hazırlanan bu tez, evlilik şarkısı olarak bilinen *epithalamium* kavramının açıklanması, Yunan ve Latin yazınında incelenmesini içermektedir. *Epithalamium*'un Lirik şiir içindeki yeri ve yazıldığı zamanda kapsadığı fikri eserlerin incelenmesi ışığında açıklayan bu çalışmamda ortaya koymaya çalıştım.

Geleneğin antik çağlarda çeşitli şiir türleri içindeki yeri, konuların mitolojik öğelerle sıkı sıkıya bağlı bu türün aslında zamanının tüm özelliklerini yansıtması açısından günümüze ışık tutabilmesi benim için önemlidir. Konu bize; tarihsel açıdan şairlerin eserlerine soktukları her fikrin aslında bulundukları çağı yansıttığı fikrini verecektir

Günümüzün değerleri ile eskiçağ değerleri arasındaki fark ve benzerlikler hakkında ihtiyaç duyduğumuz daha doğru ve belki de alakalı düşünceler ortaya koyacaktır.

Bu konuyu bana sunan, tez yazma ve araştırma yöntemlerini bana öğreten ve tezimin bilgi verici ve akademik tarzda olmasına yardımcı olan hocam Doç. Dr. Fafo Telatar'a ve kaynakları bulmam ve yararlanmamda faydalı olan Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih – Coğrafya Fakültesi Kütüphanesi çalışanlarına ve Eski Çağ Dilleri ve Kültürleri Ana Bilim Dalı üyesi hocalarıma, teşekkürü bir borç bilirim.

1.GİRİŞ

Evlilik şarkısı olarak bilinen bu tür görünüşte çok eskilere dayanır. İnsanoğlu pek çok konuda olduğu gibi evlilik konusunda da şiir yazmış ve kuşaktan kuşağa deneyimlerini aktarmıştır. Eski çağ şiirinde *epithalamium* şairleri yaşanan zaman ve koşullara uygun ve onları yansıtan konuları da seçip daha çok mitolojik unsurları eserde bolca işleyerek eserlerini süslemişlerdir. Düşüncemiz her şeyin aslında şairin neden etkilendiği ile ilgilidir. Şairler birbirinden çoğunlukla etkilenmişlerdir. Zaman süreci içinde doğa ve kendisi üzerine geliştirdiği düşüncelerle ‘evlilik’ kavramını oluşturarak aslında kendi kendisinin ve toplumun bilincine varmıştır.

Romalı şairler hem Yunanlı eski şairlerden hem de Romalılardan etkilenmişlerdir. Örneğin Cicero zamanından veya Augustus zamanından Romalı bir şair Yunan geleneğine hem doğrudan kendi okumaları ve çalışmasıyla hem de dolaylı olarak öğretmenleri ve Romalı şairlerin aracılığı ile maruz kalmıştır. Şiirlerde *epithalamium* temasının incelenmesi oldukça eskidir ve sıkça kullanılmıştır. Retorikler yaratıcı edebiyatın birçok şeklini benimsedikleri gibi *epithalamium*’u da benimsemiş ve özel olarak kendilerinin olan, bir düğün kompozisyonu ‘düğün söylevi’ geliştirmişlerdir. Retorikler mitolojik evliliği tavsiye ederken şairlerin bu konuyu seçmelerinde etkili olmuşlardır. Aslında geleneksel konular gelin ve damat, yer ve zaman tasvirlerinde bolca kullanılmıştır. Damada *toga* hediye edilmesi, damadın bu giysiyi giymesi, v.b yaklaşımlar onun kabul gördüğünün ispatı olmuş ve böylece aynı zamanda o dönemde bu giysinin ne ifade ettiğini de kanıtlamıştır.

Düşüncemiz hangi alanda olursa olsun ortaya konan bir eserin, eseri yaratanın o alandaki bilgi birikiminin, yeteneklerinin ve eğilimlerinin, eserin yaratıldığı sosyal çevrenin ve yaratıcısının toplum içindeki statüsünün bir ürünüdür. Bu düşünceden yola çıkarak şaşkınlık içinde, yoldan çıkmış bir toplumda elbette şairler de onayladıkları değerlerle (evlilik) topluma katkı sağlamışlardır.

Böylece Sappho'nun şiirinde, Catullus'un 61., 62., 64., şiirlerinde, Statius'un *epithalamium*'unda ve geç dönem şairlerin eserlerinde 'evlilik' kavramını irdedeceğimiz bu çalışmanın ilk bölümünde evlilik şiirinin geçirdiği evreleri göreceğiz. Sonra geç dönem şairlerinin bulundukları dönemi yansıtan çalışmalarında ağırlık verdikleri konuların karşılaştırmalarını yapacağız.

Aslında hem toplum, hem de devlet yönetiminin ve bulunduğu yer hiçte yadsınamaz olan efsanenin şiir üzerindeki etkisini ele alarak sonuca ulaşacağız. Kanımıza göre şairler, bulundukları çağın, toplumun yapısına uygun eserler verirken aynı zamanda yaşadıkları çağın ve içinde oldukları insan topluluğunun yaşayışlarıyla ilgili bilgileri de işlemişlerdir. Sonuç olarak hem eski çağda hem de günümüzde insanlar için evlilik onaylanan kutsal bir kavram olma niteliğini sürdürmüştür.

1.1 *EPITHALAMIUM* SÖZCÜĞÜNÜN ETİMOLOJİK AÇIKLAMASI

Epithalamium Yunanca, *epi*(üzerine) ön ekiyle *thalamium*(zifaf odası) sözcüğünün birleşimiyle oluşan bir sözcüktür. Gelin veya zifaf odasına giden gelin için yazılan bir tür şiir anlamında kullanılır.. Metonymia (mecazi mürsel) sanatının kullanımıyla yatak odası anlamına gelen *thamos* sözcüğü evlilik anlamını kazanmıştır.Bu isimden türemiş olan *epithalamios,on* sıfatı Yunanca aslında *Hymnos* ya da *ode* sözcükleriyle birlikte kullanılmıştır. Edebi çevrelerdeki yaygın kullanımında isim düşer ve yalnız sıfat isimleşmiş biçimindedir.. Söz konusu kelime evlilikle ilgili oda veya evliliğin kendisi için kullanılmıştır. Klasik dünya tarihinde son derece popüler bir form olmuş, bu popülerliği Romalı şair Catullus, Sappho’dan aldığı örnekler ve yorumlarıyla sağlamıştır.

Epithalamium ilk orataya çıktığında, orijini itibariyle, kızlı ve erkekli kalabalık bir gurubun zifaf odası önünde gelin ve damada methiye düzmek için söyledikleri ve Yunanlılar arasında popüler olan bir şarkıdır. Theokritos’a göre, *epithalamium* biri gece için diğeri de gelin ve damadı ertesi gün uyandırmak için kullanılan iki türü bulunmaktadır. Her iki durumda da doğal olarak, şarkının asıl amacı dua etmek ve mutluluk dilemek olup, bu dualar ve dilekler zaman zaman eski Hymenaios korosu tarafından kesilir.

Romalılar arasında benzer gelenekler rağbettedir, ancak bu tür şarkılar Romalılarda sadece kızlar tarafından düğün misafirleri gittikten sonra söylenir ve bugünkü yaklaşımı itibariyle müstehcendir.

***Epithalamium*’un Edebi Form Olarak Gelişmesi**

Şairlerin elinde *epithalamium* özel bir edebi form haline gelmiş ve önemli bir kültürel ifade tarzı kabul edilmektedir. Ancak Yunan edebiyatında korunmuş en iyi örnek Theokritos’un *eidyllionudur*. *Fescennina* Yunan modellerinden taklit edilen *epithalamium*, Catullus, bu şiir türünü tekrar ciddiyetle ele aldıktan ve Sappho’nun kayıp methiyesi ‘Thetis ve Peleus’un Evlilikleri’ şiiri,

yine bu türe itibar kazandırdıktan sonra, Latinler tarafından edebiyatın temeli olarak kabul edilmiştir.

Daha sonraki zamanlarda Statius, Ausonius, Sidonius, Apollinaris ve Claudianus klasik Latince'de en iyi bilinen *epithalamium*ların yazarları olup James Buchanan, Julius Caesar, Scaliger, Jacopo Sannazaro ve tüm modern şairler tarafından taklit edilmişlerdir. Memoriam A. H. H. kapanışında Tennyson Kız kardeşinin düğününe ait ve kesinlikle tüm bir *epithalamium* tarzı olan bir şiir eklemiştir.

E. E. Cummings de 1923'teki *Tulips ve Chimneys* kitabında yer alan şiirlerinde *Epithalamium* türüne geri dönüş yapmıştır. E.E. Cummings'in *epithalamium*'u üç yedi oktavdan oluşur ve eski Yunanlılara sayısız göndermede bulunur. Bu terim arasına şiirin ötesinde de kullanılmıştır. Shakespear'ın *A Midsummer Night Dream* (Bir Gece Yarısı Rüyası) oyunu gibi.

1.2 EPITHLAMİUM ŞİİRİNİN KÖKENLERİ (*FESCENNINA* DİZELERİ VE HALK EZGİLERİ)

Alaycı ve komik karakterlere sahip sözlü, improvize şiire ait en büyük kanıt, sıklıkla rastlanan ve *Fescennina* dizeleri olarak tanımlanan dizelerde yer almaktadır. Tarihsel bilgilere dayanarak, etimolojinin Etruria'nın güneyinde yer alan ve Fescennia olarak bilinen küçük bir köyden veya büyü yapma gücüne sahip 'şeytan gözü-nazar' veya 'penis' anlamına gelen 'fascinum' kelimesinden geldiği söylenebilir. Bu bağlamda, sözkonusu terim ya Etrüsklerin etkisinin bir kalıntısı veya bu şarkılarda yer alan apotropik fonksiyonun (nazarı uzakta tutan) bir ifadesidir. Anlaşıldığı kadar ile *fescennina*'nın kaynağı rustik festivallerdir. Horatius'a göre bu gelenekten aşağılayıcı bir alaycılık ortaya çıkmış ve zaman içerisinde kamusal bir hakaret tarzı haline gelmiştir. Horatius bu eğilimi Attik komedisinin ilk döneminde görünen karakteristik lanet okuma ile ilişkilendirmiştir.

Fescennina dizeleri Eski Roma'da evlilik (bkz. Catullus 61.şiir), aşağılama formatında toplumsal yargılama gibi pek çok toplumsal olayda oynanan oyunlarda yer almıştır. *Fescennina* Dizeleri (*Fescennina carmina*) en eski Klasik şiir türlerinden biri olup, daha sonra Satura ve Roma güldürü draması (traji komik) türüne dönüşmüştür.

Esas itibariyle, köydeki hasat evi buluşmalarında söylenirken, daha sonra kasabalara uzanmış ve dini festivallerde ve evlilik gibi özel toplantılarda söylenmesi moda haline gelmiş ancak zaman içerisinde de söylenmesi kısıtlanmıştır. Genelde kasvetli bir hava sahiptirler ve irticalen dalga geçmeye dayalı diyalog şeklindedir. Konuşmayı yapan kişiler ağaç kabuklarından yaptıkları maskeler takarlar. Başlangıçta zararsız ve mizahi yapıya sahip olmakla beraber, bu şarkılar kaba, terbiye sınırlarını zorlayan, hem tanrılara hemde insanlara kötü niyetli saldırılarda bulunan şarkılar olup, bir süre sonra son derece ciddi sorunlar yaratmaya başlamışlar ve Oniki Levha Yasalarında ağzı bozuk kişilerin bunlarda yer alması yasaklanmıştır. (Cicero *De re publica*, IV.10)

Evliliklerde kullanılan *Fescennina* modelleri; Manlius *epithalamium*'u (Catullus, LX1, 122) ve Claudianus'un Honorius ve Maria'nın evlilikleri şerefine yazdığı 4 şiirdir. Bu şiirlerden birincisinde çapkınlık hususunun olmaması belirleyicidir, ikincisinde ise çaplılık temaları vardır. Ausonius'un yazdığı *Cento nuptialis*, Hadrianus zamanında yaşayan Annianus Faliscus'un *Fescennina*'sına değinmiştir. Festus'a göre Etruria'da bunlar *Fescennina* tarafından taktim edilmiştir. Ancak bu tür şarkıları özel olarak söyleneceği bir kasabanın olduğunu düşünmek içinde herhangi bir neden bulunmamaktadır. Alternatif olarak *Festus fascinum* ile bir bağlantı olabileceğine değinir. Bunun sebebi ya *Fescennina* şeytani etkilere karşı bir koruma olarak algılanabilmesi ya da ilk zamanlardan beri hasat festivalleri ile özdeşleştirilen doğurganlığın sembolü olan *fascinum* olabilir.

Fescennina taşkınlığı : *Fescennia* kentinden Roma'ya geçmiş, hasat zamanında söylenen açık saçık, canlı, taşlamalı şiirler, dialog biçiminde, iki değişik dizede yazılırdı. On İki Levha yasalarıyla yasaklanınca, Augustus devrine kadar, düğün şarkılarında, yengi törenlerinde söylenen şarkılardan ibarettir. Horatius *Epistulae* adlı yapıtının II.kitabının 1. şiirinde 139-145. dizelerinde *Fescennina* hakkında şunları söyler:

*Eski devrin azla yetinen çiftçileri, ürünlerini ambarlarına kaldırdıktan sonra 'Ne yapalım, gün olur bu çileler biter' diye umud ederek ağır çilelere katlanan ruhlarını dinlendirirlerdi bayram günlerinde. O zaman işlerine yardımcı olan çocukları ve karıları ile birlikte, Toprak Anaya bir dişi domuz kurban ederler, Silvanus'a süt, hayatın kısa olduğunu bilen Genius'larına şarap ve çiçekler sunarlardı. Bu töreden Fescennia taşkınlığı doğdu, sırayla iki değişik dize biçimini alarak yayıldı, bu kaba taşlama. Herkesin hoşuna giden bu özgürlük, her yeni yılda tatlı tatlı eğlendirdi insanları; bu şaka hoyratlaşarak, sonunda acık bir azgınlığa dönüşünceye ve işi, ceza korkusu olmadan, şerefli evleri tehdit etmeye vardırıncaya kadar, sürdü gitti bu töre. Bu tür şiirlerin kanlı dişlerini geçirdiği insanlar acı çektiler, diş geçiremediği kimselerde, kamu yararını düşünerek endişe içinde kaldılar.*¹

¹ Şiirin çevirisi, Q.Horatius Flaccus *Iambuslar, Lirik Şiirler Satırlar ve Mektuplar*, Türkan Uzel, Tarih Kurumu Yayınları, 1994'ten alıntıdır.

I.3. DÜĞÜN TANRILARI

HYMENAIOS

Düğün alayını yöneten tanrı. Önce düğün şarkısının kişileştirilmiş şekliydi. Onun bir Musa (*Kalliope, Klio yada Ourania*) ile Apollon'un oğlu olduğu söylenir. Bazen ise babasının Magnes ya da Pienos olduğu ileri sürülür. Evlenme töreninde Hymenaios'un öyle olağanüstü bir görüntüsü vardır ki görenler onu çoğu kez genç kız sanıyorlardı.

Hymenaios, orta halli biri olmasına rağmen, soylu bir Atinalı genç kızı sever ve onunla evlenebileceğini hiç ummadığı halde, onu her yerde uzaktan izler. Bir gün, soylu genç kızlar, Demeter'e kurban sunmak üzere Eleusis'e gitmiş oldukları sırada ansızın korsanların saldırısına uğradılar. Korsanlar tüm kızlarla birlikte kadın sandıkları Hymenaios'u da kaçırdılar. Uzun bir yolculuk sonunda ıssız bir kıyıya vardılar. Korsanlar uykudayken Hymenaios kendisine izin verilirse genç kızları geri getirmeyi önerdi.

Genç kızlar evlerine döndüler ve onun adı kahramanlığının anısı olarak her düğünde uğur getirmesi için anıldı. Diğer bir efsaneye göre Hymenaios, Magnesi'in oğlu ve çok usta bir müzisyendi. Dionysos ile Althaia'nın düğününde, tören sırasında şarkı söylerken öldü ve hatırasının sonsuzlaştırmak için her düğünde onun anılmasına karar verildi.

Başka bir efsane de Hesperos'un (*Gece yıldızının cini*) olağanüstü güzellikteki Hymenaios'a aşık olduğu anlatılır. Genç adam, Ariadna ve Dionysos'un düğününde şarkı onun 'Hymenaios şarkısı' okunuyordu. Bazen de Hymenaios'un kendi düğünü yapılırken ölen çok yakışıklı bir delikanlı olduğu söylenir. Adı sonsuza kadar düğün törenlerine bağlı kalmıştır. Asklepios O'nu, çok geçmeden, yeniden

hayata döndürmüştür. Hymenaios için kullanılan semboller meşale (Hymen meşaleleri) çiçeklerden yapılmış bir taç ve bazen de bir flüttür. ²

HERA, ARTEMIS, APHRODITE

Eskiçağda erkekle kadın arasında tek eşli ilişkinin yerleştirilmesinde, tanrılar daha edilgen bir görünüm sunarlardı. Atina'nın karmaşık kökenli ilk kralı olan Kekrops ile, bulanık ilişkilerin tek kural olduğu, babaların çocuklarının kim olduğunu bile bilmeksizin herkesin rastgele herkesle serbestçe birleştiği çağ son bulur. Kekrops, cinsel karmaşaya bir son verir. Artık, bir kadın, tek bir erkekle birleşmektedir. O zamandan bu yana hiçbir evlilik, *Nymphalar* ve Demeter'e adak türünden ilk sunular yapılmadan kutlanmamaktadır. Edebi temsil *Nymphalar*, nişanlı kızdan geline dek uzanan *nympha* süresince hazır bulunurlar.

Evlenme törenlerinin kuralları en azından beş tanrıya, Zeus Teleios'a Hera Teleia'ya, Aphrodite'ye, Peitho'ya ve Artemis'e adak yapılmasını buyurduğu durumlarda buna tanıklık eder. Evlilik mekanı içinde stratejik bir konum taşıyan üç tanrıça arasında, Hera tartışmasız ilk sırada gelir ama, tören kuralları onun Aphrodite'le olduğu gibi Artemis'le de zorunlu bir işbirliği içinde olmasında diretir.

Bunlar evlilik töreni öncesinde, genç kızların kendilerine adadıkları saç sunusunu birlikte kabul ederler. Aphrodite, düğün günü, Hermes Peitho ve Kharit'leri de beraberinde getirerek bunlara katılır. Ama evlenmenin öteki cephesinde, Gamelia denilen sunuda Artemis'in yer almadığı sanılmaktadır.

Gerçekten de Gamelia'lar, bir ölçüde evlilik sunularını anımsatan bir adak türüdür ama farklı bir döneme ilişkindirler: Bunlar en yakın yurttaşlarıyla ailesine katmış olduğu gelin arasında resmi bağlar kurmayı amaçlayan genç Atinalı damadın, sülalesinin bireylerine verdiği adak amaçlı yemekli şöenlerdir. Ama, gelin artık Artemis'in alanını terk etmiştir: Anahtarlarına Hera'nın sahip olduğu gerdek

² D.Grimal, Mitoloji Sözlüğü, Sosyal Yayınlar, İstanbul, 1977

odasına girmiş ve kendini, gözetimleri altında damada sunduğu Kharit'lerin hazırladığı yatakta uyumuştur; bu arada Aphrodite, çiftin aşktan karşılıklı olarak zevk almalarına özen gösterir. Evlilik, Artemis'e ayrılmış alanlardan birisidir. Çünkü, tanrıların yeryüzünü paylaşımı sırasında av, vahşi hayvanlar ve balta girmemiş ormanların yanı sıra bekareti de O almıştır. Aphrodite'siz, bedenlerin tutkusu olmaksızın, erkekle kadının birleşmesi kısırlıktan kurtulamaz. Ama haz, evlilikte kaygı uyandırıcı bir güç olarak yer alır.

Düğün günlerinde koşumlu bir savaş atı hazırlayıp geminden tutarak geline vermek, törelerin bir parçasıydı. Düğün günü, sahibi koşumlarından tutarak getirir. Üzeri gelin duvağıyla örtülür ve altın bir halka olan ampux takılır. Bu sözcük hem hayvanın dizgin başlığı hem de gelinin dar tacı anlamına gelir. Gerek sözcük düzleminde, gerekse bir dizi imgeler aracılığıyla, kısarak gelinin ehlileştirilmesi gereken vahşi gücünü dile getirir. Her ne kadar atın simgesel anlamına toplumsal ve dinsel değerlerin yanı sıra, savaşçı ve aristokrat bir uygarlığın bu hayvana verdiği değerler damgasını vurmuşsa da, kadın cinselliğinin hayvansı görünümünü dile getirmek için bu hayvanın seçilmiş olması, gelenekleri büyük bir ölçüde yönlendirmiştir. Her kadın, el değmemiş genç kızlıktan çıktığı anda Artemis'in yabanıllığından sıyrılır. Buna karşın her gelin, Aphrodite'nin zincirinden boşanmış çılgınlığını kendiyle birlikte eve taşır.

Aphrodite, Hera için çok önemlidir; çünkü uygulanmasına izin verdiği sürece onun yasalarına uyar. İnsanların evlenmesi için en elverişli mevsim olarak kabul edilen ocak – şubat döneminde Hera Zeus'la birleşir Hera'nın bakışı açısından, evlenen kadının ulaşabileceği en güvenli sonuç, belirlenen yollardan geçerek, kendisini, yasal çocuklarının doğacağı ve erkeklerin egemen olduğu bir evin tohumlarının kök salacağı doğumla özdeşleştirilmesidir.

Her şey, erkekler arasında olup bitmektedir. Bir kadınla evlenilmez kadın kurallara ve törenlere bir biçim kazandıran mekânsal bir örneğe göre, eş olarak erkeğe verilir. Babanın otoritelerinden birisi de kızını bir başka erkeğin ellerine bırakmaktır. Kayınpederle damadı resmi olarak bağlayan eggue denilen sözleşmenin

amacı, bir kadının baba ocağından koca ocağına aktarımına dayanır. Yunanistan da evlilik ata merkezlidir ve kadın kocasının evinde bir ‘yabancı’ dır. Dinsel geleneğe göre, kadın yalvaran ve kocanın gelip elinden tutarak alıp götürdüğü kişidir. Ve yolculuk, savaş arabasına binmiş Hermes ve Aphrodite’nin ikili önderliğinde yapılır.

Açık mekanların efendisi olan Hermes, yalnızca yol açma yabancı bir gelini bir hesitia’dan ötekine götürme konularında usta değildir. İnandırma konusunda yaptığı işlerde Aphrodite’yle birleşen Hermes kâh geline kocasının gönlünü çecek sözcükleri fısıldar; kâh gerdek odasında ortaya çıkarak, becerisini aşk zevklerinin hizmetine sunar. Ayın dördüncü günü Hermes ve Aphrodite’ye adanmıştır ve Hesiodos’a atfedilen *Günler*’de bir eşi eve götürmek için bu günün seçilmesi önerilir. (*İşler ve Günler*)

Yunanlıların Hera aracılığıyla evlilik konusunda edindikleri görüşte, kadına yasal eş konumu kazandıran sözleşme ve bağıt adına, Aphrodisia’ların – istek ve haz – belirttiği olguların yadsınması türünden bir şeyler vardır. Ve Yunan toplumunun zevk alınan kadınla, yasal eş arasında ayırım yapması ölçüsünde, fark daha belirgin bir görünüm kazanır. Bir yanda nikahsız kadın ya da yosmalar; öte yanda çocukları topluluğa katılmış bir kadın vardır.

Flora buğdaylardan, bağlardan, fıçıda dinlenen şaraptan körpeliğin doruklarına çıktığı zamanlardaki gençlik yıllarına, canlı ve ateşli bedenlere değin körpe her şeyin sahibidir.

Yakışıklı bir tanrı olmakla birlikte Apollon’nun evlilik ilişkisine girdiğine pek tanık olunmaz. Kadın, kadınlığının gereklerini yerine getirmek için evliliği kabul etmek zorundadır. Erkekse, evliliğe başlamadan ve bir genos kurmadan önce, erkekliğin gereklerini yerine getirmek zorundadır. Erkek ve kadın, sevgi, edep ve erdemin katkıları ile, eski Yunanistan’daki evlilik törenlerinin bir kalıp sözünde denildiği gibi, ‘kötüden kaçınmayı ve en iyiyi bulmayı’ kesin bir biçimde başarırlar.

II. YUNAN EDEBİYATINDA DÜĞÜN TÜRKÜLERİ

İnsanın varoluşundan geldiğimiz çağa kadar beklide insanla birlikte varolmaya devam edeceğini düşündüğümüz evlilik hep saygın bir yere oturmuştur. Homeros' la birlikte ilk örneklerine rastladığımız bu kavram edebi olma özelliğini Sappho ile kazanmaya başlamıştır. Düğün kavramının ilk örneklerini İ.Ö VII. Yüzyılda klasik yunan döneminde Homeros'la görürüz.

Epithalamium'da sık sık düğün merasiminin her bölümü için, başka türler oluşturulmuştur. Bu türlerin çoğunu popüler düğün şarkıları oluşturuyordu. Düğün töreninin önemli bir bölümü olan bu şarkılar bu türleri kapsar. Homeros 'Hymenaios' kavramını düğün törenindeki şarkı için kullanmıştır. Hesiodos'te gelin bir arabanın içindedir. İmparatorluk zamanında ki *Armataion* kavramının misalidir. *Epithalamium* terimi M.Ö. dördüncü yüzyılda ortaya çıkmıştır. *Diegertikon* ve *Ortrion* uyanma ve sabah şarkısı *Katakoimetikon* ile benzerlik gösterir.

Epithalamium şiiri bu şairden önce de sıkça kullanılıyordu. Eski bir türdü. Bazen popüler şarkılara adanıyor bazen de edebi örnekler olarak ortaya çıkıyordu. Popüler şarkılardan sanat eserleri etme çabaları vardı. Homeros *İlyada*'da (24, 52-62) Hera şöyle söyler:

(Peleus ve Thetis'in düğününe katılan konuklar arasında Apollon da vardı ve lirini getirmişti.)³

Apollon'nun lirinün düğün şarkısı söylerken veya söyleyenlere eşlik ederken iyi bir amaca hizmet ettiği söylene gelen bir masal olmuştur. Hesiodes, Ariadna Peleus ve Thetis'in düğününde, Thetis bir düğün şarkısı adamıştı. *Epithalamium*ların bazıları düğün şiiri, bazıları ise düğünün kendisinin anlatımıdır.

³ Homeros, *Illias*, Türkçesi : Azra Erhat – A.Kadir, Sander Yayınları, İstanbul, 1978

Birinde düğünde, şölenler,
 Sokakta yanan çırağlar'ın ışığında,
 Evlerinden alınıp gezdirilirken gelinler,
 Dört bir yanda kavuşma türküleri
 Oynayan, dönüp duran delikanlılar, flüt, kitana sesleri
 (*İlyada*, XVIII. 491 – 496)

Hmeros'un bu dizelerinden halkın o dönemde de düğünlerde çeşitli türküler söylediğini ve müzik eşliğinde törenlerin yapıldığını anlıyoruz. Önceleri halk ezgileri olarak görülen bu türküler Hmeros'un *İlyada*, XXIV, 57,62 de mitolojik kahramanlar Peleus ve Thetis'in evliliğini anlatması ile ve Apollon'un da düğün temasının içindeki türküler edebiyatın içine Hmeros zamanında girmiştir diyebiliriz. Çünkü gerçek bir düğün şarkısı mitolojiden bir öykü alınarak renklendirilmiştir.

Hmeros'tan sonra Hesiodos'un dizeleri ise; evliliğin ve çocuk sahibi olmanın insanı zenginliğe, düzene, refaha ve güce nasıl ve hangi şartlar altında ulaştırdığı konularında öğütlerden oluşur.

Bir tek oğlun olsun baba mirasına konan,
 Ancak böyle çoğalır evin zenginliği.
 Sen yaşlanıp ölünce oğlun tutar yerini,
 Ama çocuğu bol olursa, Zeus'un yardımı da bol olur,
 Çok kişi iş görür, ona göre de artar kazancı.
 Zengin olmayı kodunsa aklına:
 Dinle beni, iş yap, iş üstüne iş yap. ⁴
 (İşler ve Günler,375-382)

Ancak Hesiodos, evliliğin getirdiği zenginliğe rağmen, kadını evliliğin temel bir parçası olarak görmez. Bilakis, kadını sadece çocuk yapmaya yarayan ve

⁴ Hesiodos, *Eseri ve Kaynakları*, Çev. Sabahattin Eyüboğlu, Azra Erhat, TTK Yayınları, XX. dizi, sayı 5, Ankara, 1977

bunun dışında güvenilmemesi ve kendisine karşı dikkatli olunması gereken bir varlık olarak değerlendirir:

Gözü ambardadır diller dökerken sana
Ha kadına güvenmişsin, ha bir hırsıza.

(İşler ve Günler,374-375)

Bu dizeler, Sappho'ya gelinceye kadar pek de edebi sayılamayacak bir tür olarak görülmüştür.

II.1 EDEBİ NİTELİKLİ DÜĞÜN TÜRKÜLERİ

Epithalamium olarak isimlendirilen dizeler Sappho tarafından ortaya konmuş ilk edebi örneklerdir. Sappho şiirinde gelini ön plana çıkartmış, görüntüsünü, aileye tutumunu ve güzelliğini ana konu olarak ele almıştır. Damat gelin gibi evlenilecek niteliktedir, dış görünüşü seçkindir ve evliliğe hazırdır. Sappho'nun yaptığı metaforlarda doğada ön plana çıkmıştır. Gelin hep bir çiçeğe damat ağaca benzetilmiştir. Sappho ile birlikte doğru *epithalamium* örneklerine ulaşılır. *Epithalamium* Catullus ve onun zamanındakiler tarafından uygulanmadan önce beş yüz yıllık bir geçmişi olduğu düşünülürse yedinci yüzyılda Sappho'yla buna ulaşıldığı anlaşılır. Sappho birçok şaire örnek teşkil edecek eserler ortaya koymuş biridir. Çoğu *epithalamium* şairi ondan ya da onun etkilediği diğer şairlerden etkilenmişlerdir.

Düğün konusu tragedyâ ozanları tarafından da işlenmiştir. Euripides, *Troyalı Kadınlar* ve *Phaeton* (fr.781) bu biçimi işlemiştir. *Troyalı Kadınlar*'da Cassandra yani gelin Helene'nin istenirken onbinlerce insanın yok edildiğinden ve Helene'nin başına gelenlerden söz ederken biraz da tedirgin bir duygu içindedir.

Anne, süsle başımı ve
 Esenle kral düğünümü,
 Eğer hazır değilsem, zorla itersin beni,
 Eğer Loksias varsa Akaların ünlü komutanı Agamemnon,
 Helene'den daha mutsuz bir evlilik yapacak.
 Çünkü onu öldürüp, babamın ve kardeşlerimin
 intikamını alacağım... ⁵

Şair türküde Paris'in Zeus'un kızıyla evliliğinden söz etmiştir. Cassandra düğün töreninde kendini ve kocasını kutsal olarak nitelendirmiştir. Düğün törenine katılan tüm tanrılara Hymen, Hekate, Apollon'a seslenmede bulunmuştur. Gelinin süslenmesini ve herkesin elinde meşale ile düğüne katılmasını istemiştir. Aslında evliliğini onaylamasını da istemiştir diyebiliriz. Şehirdeki herkesin evliliğine katılmasını arzulamaktadır. Cassandra türküde önceki hoşlandığı şeyleri terk ettiğini ifade eder ve annesine veda eder. (307-310) Şair evliliğin geçmişle gelecek arasındaki vurgusunu yapmıştır. Euripides'e göre evlilik bir geçiş noktası gibidir ve sanki geçmişle bağlantısı kesilmiştir.

Tragedya yazarlarından sonra komedya ozanı Aristophanes *Kuşlar* isimli eserinde huzurlu bir ortamdaki düğün töreninden bahseder. Barış yapıtının son bölümünde ise savaşta yapılan düğün törenlerinin bile neşe içinde geçtiği kanıtlayan dizelerini işlemiştir.

Aristophanes *Kuşlar* eserinde Umutlugil'in Hüthüt kuşunu düğüne çağırdığı;

Düğünüm var da ziyafet çekiyorum
 Sakın gelmemezlik etmeyesin darılırim
 En iyi günümde gelmezsen, kara günümde de gelme ⁶
 (164-166)

⁵ Euripides, *Troyalı Kadınlar*, Türkçesi: Sema Sandalcı; Arkeoloji Ve Sanat Yayınları, İstanbul, 2002

⁶ Aristophanes, *Kuşlar*, Çev.: Sabahattin Eyüboğlu-Azra Erhat, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2006

Dizelerinde iyi günlerde, mutlu zamanlardaki düğün törenini işlemiştir. En kötü zamanlarda, zorlu dönemlerde düğün toplumlara neşe, huzur ve eğlence vermiştir. Bu şiirde lirik nitelikli ve epik tarzda yazılmış gruba dahildirler. Başka şarilerce de lirik ve epik tarzda şiirler ortaya konmuştur. Bu döneme kadar başka türlerin içinde yer alan *epithalamium* sonra kendi başına bir tema olarak işlenmiştir. Bunda da Yunanlı ve Romalı retorik hocaları Dionysius, ⁷ Himerius, ⁸ Retor Menander'in büyük katkıları olmuştur. Roma İmparatorluğu'nun ikinci yılından başlayarak kimi kurallarını da ortaya koyarken Sappho ve erken dönem Yunan ozanlarını temel almışlardır. Retorikçiler sayesinde bu alanda şiirler daha kurallı bir biçimde ortaya konmuştur. Menander Rhetor bu alanda birçok bilgiyi toplamış ve ders olarak türü anlatmıştır.

Menander düğün konuşmacısına değişik mevsimlerde, değişik önerilerle başlamasını önerir. Ağaçların başka ağaçlarla birleşmesi yada ağaçların aşklarıyla ilgili mitlere devam etmesini düğün konuşmacısına tavsiye eder.

Menander '*Peri epithalamium*'unun girişinde Gamilios'un esas temasının evlilik tanrısı olduğunu ileri sürmüş, tanrının kadın gibi hamileliğini belirtmiştir. Hymen'in (*Gamos*) hamile olması kanun önündeki evliliğin faydası ve getirdiği yararlar ile alakalıdır. (*O dux bonae Veneris, boni coniugator amoris (44-45) İyi yürekli Venüs'ün rehberi, temiz sevgi bağı kurarsın !*)

Kanun önünde gerçekleştirilen evlilik yuva ve ailenin (66-69 cf.205-208) ve vatanın selameti için (71-74) en önemli ihtiyaçtır. Bu evlilikten yasal evlatlar dünyaya gelir. Damat hür aşkı bırakmalı, ateşli aşkı terketmeli (134-136, 139-141) , gelin ona itaat etmeli, temiz ve saf olmalıdır. (144-146, 217) Retoriklerde bu ayrıntıların fazlası vardır. Dionysius kanuni evliliği över ve insana faydalı olduğu konusunu ileri sürer.

⁷ Aelius Dionysius İmparator Hadrianus zamanında yaşamış Yunanlı retorikçi. Retorik üzerine 22 kitabı mevcuttur.

⁸ M.Ö. 386-315 yıllarında arasında yaşamış Yunanlı sofist ve retor

Menander, özgür ama düzensiz aşkı bırakanlar ‘sophrosune’de mutlu olur fikini verir. (VV.122-141) Vatan bu hukuki evlilikten fayda sağlar, güçlenir. Vatanın ve soyun kurtuluşunu tamamen bu evliliklere bağlar. Kanuni çocuklar vatani ve soyu şereflandırır, yüceltir. Evlilik kurumu çocuklar sayesinde yuvanın, malın, ailenin ve böylece vatanın kurtuluşudur.

Menander tarafından tür evlilik konuşması olarak adlandırılır. (*gamelios ve epithalamium tanımı*) Bu konuşma evliliğin gerçekleştiği mekanlar, gelin ve damat, aileler evlilik tanrısı için söylenen bir ilahidir diyebiliriz. Evlilikle ilgili, törene katılanlar ya da kutlayanların tümünün sevincini ve heyecanını sergileyen bir öykü gibidir. Bu hikayelerin bazıları resmi bir şekildeyken bazıları düz yazı şeklinde yazılmışlardır. Formal şekilde oratoryonun tüm özelliklerine sahiptir. Giriş kısmı titiz bir şekilde oluşturulmuş ve bu girişle gelin ve damat tanınmış insanlarsa bunların kişilikleri dikkate alınarak abartılı bir şekilde aktarılmıştır.

Menander şairin ya da *epithalamium* söyleyenin konuşmanın nedenini açıklaması gerektiğini söyler. Bu açıklama ‘evlenenlerin akrabasıyım, konuşmak için davet edildim ve minnetimin ifadesi olarak konuşuyorum’ şeklinde olabileceği gibi, benzer herhangi bir şekilde de olabilir. *Proemialar (girişler)* zerafetten uzak olmamalı görüşündedir. Güzel ilahiler, evlilik, Aphrodite, Cupido vb. dinleyiciler memnun edilir.

Menander oratoryal olmayan tarzın sanata daha uzak, süssüz, açık ifadelerle sahip olabileceğini belirtir. Bu nedenle düğüne katılanların bu tarzda bir hikaye ile başlayabileceğini öğütler. (*Theseus ve Ariadna evliliğinde, genç Apollon orada lirini çalıyordu. Peleus’un düğününde Musae ve tüm tanrılar oradaydı gibi*). İzleyenlere övgü vardır ve hepsinin de ya evlilik şarkısı söylediği yada lir çaldığı anlatılır.

Yine Menander, *Proemia*’dan (*girişlerden*) sonra evliliği öven ve tanrıların evliliği ile ilgili bilgi veren bir bölüm gelebileceğini vurgular. Evliliğin, doğa tarafından nasıl yaratıldığı aşkın nasıl ortaya çıktığı *epithalamium*ların ikinci kısmında şairler tarafından kullanılabilir. Cennet ve dünya birleşimleri,

Kronos ve Rhea birleşimi gibi örneklerin iyi olacağını, evrenin bile evlilik nedeniyle dizildiği fikrinin belirtilmesinin uygun olacağına dikkat çeker.

Menander'e göre *epithalamium* şiirinde Zeus'un insanı yaratma konusunda hazırlanışı, insana ne özellikler verdiği gibi konuları da vardır. Tanrıların tüm varlıklara nasıl etki ettiği de şairler tarafından kullanılabilir. Bunlardan sonra çeşitli hikayelere yer verilebilir. Afrodite yasalarının doğaya nasıl hükmettiği vurgulanır. *Epithalamiumların* diğer bir bölümünde ağaçlar, vahşi hayvanlarla ilgili mucizevi olaylara yer verilir. Ona göre her *epithalamium* şiirinde şairler Homeros, Hesiodos ve Sappho'nun yazdıklarından yararlanırlar.

Onun önerilerinde şu hususlar yer alır: Bu bölümden sonra Tanrılar için ilahiler söylenmesi, katılan insanlara övgüler düzelmesi gibi . Övgünün iki yolu vardır. İki aile arasında bir bağlantı kurulur. Aileler arasında bir bağlantı kurulmadan ve karşılaştırma yapmadan önce damadın ailesine övgü sonra gelinin ailesine övgü vardır. Konunun özü evlilik töreni ve gerdek gecesidir. Ailelerin önemli özellikleri, iyilikleri ele alınır. Aileler övülürken, ölçülülük, alçakgönüllülük vb. farklılıkları göze çaracak şekilde anlatılır.

Açıklamalarının üçüncü bölümünü evli çiftlerle ayırır. Onların eğitiminden, çaldığı lire kadar konu olabilir. Karakterleri anlatılır. Burada detaylı biçim kullanılıyorsa ayrı ayrı övgülerde yapılabilir. Örneğin kız dünyanın en güzel ağacı olan zeytine, erkekse hurma ağacına benzetilebilir. Erkeğin yüzünün neye benzediği, yüzündeki ifadeyle anlatılır. Öte yandan kız için de aynı şekilde övgüler yazılır.

Menander'e göre dördüncü bölümde düğün töreni, gerdek gecesi ve evlilik tanrıları betimlenir. Düğün törenine övgü , düğün yeri, bu yerin nasıl tasarlandığı tasvir edilir. Cupido'dan bahsedilir, Cupido'nun oklarının ucuna ihtirası artıran merhemler sürüldüğü ve oku attıklarının kalplerinin birleşmesinden bahsedilir. Hymen (*evlilik tanrısı*) bu bölümde ele alınır. Hymen ateşinin yanında

düğüne eşlik ettiği vb. ifadeler kullanılır. Ayrıca Artemis, Afrodite gibi tanrılardan da bahsedilir. Konuşmalar genelde dualarla bitirilir. (*Eros'un tasviri ile de bitirilebilir*)

Yatak odası konuşmaları ayrı bir bölüm içinde incelenir. Menander bu konuda şu açıklamaları yapar; Bu konuşma oldukça kısadır. Asıl noktalar gerdek gecesi ile ilgilidir ve çiftlerin birlikteliği, yatak odası, cupidler, evlilik şarkıları ve evlilik törenidir. Şairler yatak odası şiirini, gerdeğe girişi teşvik ve tavsiye edici şekilde oluştururlar. Gelin için yapılan övgülerin kısa tutulması uygundur. Bu övgülerde gelinin ılımlı karakteri, zekiliği veya ruhunun güzellikleri değil, gerdek gecesi ile ilgili tek şey olan gençliği ve güzelliği hakkında olmalıdır. Damat içinde aynısı geçerlidir. Şerefli yüceltici ve hoş sözler etmelidir methiyeci.

Dinsel ayin bir evlilik tanrısının en sevdiği andır. Zamanı gösteren doğanın durumu uygun bir şekilde betimlendikten sonra, akşam yemeğine katılanlar ve gerdek konusundaki görüşler bu bölümde anlatılır. Damat cesaretlendirilir. Geline Grace ve evlilik tanrısı tarafından armağan edilen güzellik, bu cesareti damada verir. Geline de erkeğinin bir işe başlarken başarılı olabilmesi için Eros ve doğum tanrısına dua etmesi gerektiği hatırlatılır. Konuşmalara dua ekleyip tanrılardan birlikteliklerinde iyilik, uyum ve mutluluk vermesi dlenir.

Mevsimler de dikkate alınır. Baharsa kuşlardan ve ağaçlardan sözedilir. Mevsim sonbaharsa gökyüzünün toprakla evliliğinden, kış ise kış insanları eve kapattığından, herkesin yataklarında kalması konusunda ikna edici sözler vardır. Yaz ise, ürünlerden, toprağın verimliliğinden söz edilir.

Daha sonra periler veya ağaçların aşk hikayelerine yer verilir kimi yerde. Şarap tanrısı Dionysios'dan bahsedilir. Onun cesaret ve güven verdiği vurgulanır. Dinleyiciye hitap edilir. Meşaleleri yakmaları ve çelenkleri üst üste koymaları istenir onlardan. Düğün meydanında dans etmeye teşvik çağrısı vardır. Hymen'e sesleniş vazgeçilmez olan adettendir.

Epithalamium'larda Menander Rhetor'a göre promia kısa tutulmalıdır. *Epithalamium*'larda evlilik ve aşka yelken açış önemle bahsedilen noktalar. Genelde teşvik edici, yüreklendirici cümleler sıralanır. *Epithalamium*'larda mevsimler ve zaman kavramı genel olarak işlenmiştir. Gecenin yıldızları güzelliği tasvir edici şekildedir. Tanrılar tarafından evliliğe gecenin bahşedildiği söylenir.

Menander tarafından geceler Eros, Hymen ve evlilik için kutsal sayılmıştır. Genç damada evlenene kadar geçirdiği zorluklar hatırlatılır. Gelinin güzelliği, düğün meydanının ihtişamını gerdek odasını anlatılır. İnsan ırkının çoğalmasını isteyen tanrılardır. Aphrodite, Cupido, Hymen'in yol göstericiliği anlatılır. Evliliğin avantajları, uyum, rahatlık, çocuk sahibi olma ile sürekliliğin elde edilmesi belirtilir. Son olarak mutlu birliktelik, uyum, aşk dolu bir ömür ve çocuk için dua edilir.

Gelinin evlenmeden önceki arkadaşları, dostları, çevresi ile ilgili düşünceleri, özlemi şairin yer verdiği konulardandır. Her şiirin sonuna gelin ve damat için iyi dilekler yer alır. Retorikçiler *epithalamium* şiirinde başlangıç dizelerinin özenle hazırlanmasını ve şiirlerde ilk unsurun evlilik olmasını, soyun devamını sağlayan tanrılara Hymen, Aphrodite ve Cupido'ya övgünün yer verilmesini öngörmüşlerdir.

Menander Rhetor (3. yy sonları 4. yy başları) *Epithalamium* şiiri için en önemli tanımı veren kişi olur. Menander'in kuralları da Helenistik çağa dayanmaktadır. Efsaneler ve mitolojik kavramlar iki tarzda kullanılmıştır. Birinci tarz; karşılaştırma şeklindedir. Mitolojik karşılaştırmalar (*Peleus ve Thetis evliliği gibi*) çok ayrıntılı hikayelerin anlatılmasına sebep olur. Retoriğin amacına yönelik ve karşılaştırma zemini yaratan gerçek, tarihsel evliliklerden farklıdır. Mitolojik tarzın 2. kullanım şekli ise gerdek kavramının ayrıntılarıyla betimlenmesidir. Afrodite, Cupido, Graces gibi evlilikle beraber ilahi güçlerin varlığından bahsedilmiş olabilir. Menandere göre tanrı ve insan bir bütün oluşturmuştur. Ama bu ifadede sınırsız sayılmaz. Şair, Cupido'nun varlığını açıklamak yerine, bazen de kendi inancı olduğunu da açıklar.

II.1.1 SAPPHO’NUN *EPITHALAMIUM*’U

Şairlerin ortaya koydukları eserler açısından MÖ 630 – 557 yılları arasında yaşamış olan Sappho, (Safo, Psapfo, Psapfa, Sappho) hiç kuşkusuz en önemli yeri tutmaktadır.

Tanrılara, insanlara, tanrılar ve insanlara diye hitap ettikleri amaca göre ayrılan ve bünyelerinde şiirsellikle ezgiyi bütünleştiren şiirsel şarkı şairleri içinde Sappho, şiirlerini daha çok insanlara göre yazmış; fakat, bu arada, tanrıları ve özellikle aşk tanrıçası Aphrodite ile oğlu aşk tanrısı Eros’u da şiirlerine katmayı ihmal etmemiştir..

Sappho, kişisel şiirlerinin yanı sıra; düğün şöleni ve törenlerinde, damadın evine gidişi sırasın da ve düğün gecesı gerdek odasının önünde söylenen düğün töreni şiirleri ile, ölüm hallerinde söylenen ağıt tarzında şiirler de yazmıştır. Fakat tüm bu şiirler içinde kendi kişisel şiirlerinin, gerek duygu ve gerekse şiirsellik bakımından ayrı bir yerleri vardır.

Sappho’nun *epithalamium* tarzındaki şiirinden günümüze parçalar kalmıştır. Sappho şiirlerinde gerçek konuşmalardan yararlanarak gelin ve damadı ayrı ayrı selamlamıştır.

(Selam gelinim, çok selam saygın damadım) ⁹
(fr.107)

Epithalamium geline övgü ile başlar. Kızın güzelliğini belirtmek için hem metaforik bir anlatım kullanmış hem de tanrıların insanlar üzerindeki olumlu etkisinden söz etmiştir. Şair kızın güzelliğini anlatırken ayrıntılara da girmiştir. Gözlerinin rengini ve bunda tanrının etkisinin olduğunu söylemeden geçmemiştir.

⁹ Bu bölümdeki şiirlerin Türkçe çevirileri Kriton DİNÇMEN, Arion Yayınevi, İstanbul, 2003’ten alıntıdır.

(Sevimli görünüşünün, bal renginde gözlerin
 Sevginin büyüdür yüzündeki gelinim,
 Afrodite besbelli seni böyle seçkin kılar!)
 (fr.108)

Epithalamium şiir geleneğine uygun olarak Sappho'nun şiirine yerleştirdiği bir başka motif ise gelin ve damada yapılan övgülerdir. Şair ikisini de ayrı ayrı övmüştür. Kız ile elma arasında bir metafor yapmıştır. Kızın güzelliğini ve çekiciliğini kırmızı elmanınkine benzeterek ulaşılmaz olduğunu ve onu ailesinden koparıp almasının, dalın en tepesindeki elmayı almak kadar zor olduğunu gözler önünde canlandırmış olur. Çünkü en tepedeki elmayı kimse uzanıp elde edemez.

(Dalın, en tepedeki dalın ucundan
 Sarkar
 Elmanın en tatlısı;
 Bıraktılar orada onu, koparmadılar;
 Sanmaki unuttular;
 Uzanamadı ki hiç kimse
 Ta oralara)
 (f. 112)

Sappho şiirinde sadece gelini değil damadı da övmüştür. Özellikle gelini överken yaptığı dış görünüş tasvirini uygulamıştır. Damat uzun boylu ve güçlüdür ancak şair bu betimlemeyi çok daha ustalık yaparak, doğrudan değil dolaylı olarak anlatmıştır. Simile'li bir anlatım tarzıyla ifadesini belirtmiştir.

('hey ustalar! yükseltin daha bu çatıyı,
 Ares'in ta kendisidir çünkü, güvey giren evimize;)
 (f. 110)

(Tanrı değil, ama insanların en güçlüsü,
 Lesbos'un yaban ellerinde en tanınmış şarkıcısı)
 (f. 111)

Sappho damadı överken doğadaki hoş görüntülerden de yararlanmışır. Damadı ağacın körpe dallarına benzeterek onun hem fiziksel hem de ruhsal yönünü açıklamaya çalışmışır. Narin bir dalın görüntüsü güzel olsa da henüz yeterince olgunlaşmadığı için güçsüz ve kolay kırılabilir. Bu özelliğın bir delikanlıda da olabileceğini vurgulamışır.

(Ey sevgili güvey, neye benzetsem seni uygun düşer,
bir dala, evet körpe bir dala benzetiyorum seni.)

(fr.117)

Damat bir tanrı değildir ama şaire göre insanların en güçlüsü olarak tanımlanır. Menander'in önerdiği sıralamayı böylece şair dizelerine yansıtmışır. Damada arzuladığı kızı aldığı için ve istediğı gibi bir düğün olduğı için şair 'mutlu' sıfatıyla seslenir. Sappho gelin ve damadı ayrı ayrı övmekle kalmamış, damada hitaben gelinin övgüsünü de tekrarlamışır.

(Ey güvey, eşi yok ki kızlar içinde onun.)

Şair her fırsatta aslında bakirelik kavramının vurgusunu yapmışır. Bunu yaparken ya kendi adına ya da gelin tarafından anlatmışır. Düğün törenin coşkusu da Sappho'nun işlediğı temalar içindedir. Sappho evlilik töreninin tanrıların yaptığı törenlere benzetmişır. Böylece törenin ne denli görkemli ve bol ikramlı olduğunu vurgulamış olur.

(Yüce Hermes, dolu küpten sağnak sağnak,
Ambrasia dağıtıyor tanrılara
Uzatıyor hepsi kupalarını)

(f. 124 – 125)

Ayrıca yine düğünün görkemini ortamdaki görüntüyle de anlatmışır. Yerlere saçılmış kır çiçeklerinin hoş görüntüsü de düğünün unutulmaz olmasında etkili olmuştur.

(Çobanın ayakları altında çiğnenen
Yamaçlarda ki sümbül gibi
Yere saçılır kızıl çiçekler)

(f. 120)

Sappho genç kızın evlenmeden önceki mutlu yaşamına ve babasının olurunun aldıktan sonraki evlenme kararına ve ailesinden ayrılmasında yaşadığı burukluğa da şirinde deginmiştir. Şair, doğanın mutlu yaşamdaki etkisini ‘çiçek derleyen körpe, tatlı kız çocuğu’ (f.126) ifadesiyle evlenme kararından sonraki burukluğunu yine bir doğa betimlemesi yaparak işler.

(Tan dağıtır, sen bir araya getirirsin, akşam yıldızı, kuzuları, keçileri,
her şeyi, ayırırsın ama anayla kızı)

(f.121)

Aslında belki de pişmanlık ifadesi çok genel bir biçimde sunulmuştur. Şair her fırsatta ağırlıkla ‘bakirelik’ kavramının vurgulamasını yapmıştır. Bunu yaparken ya kendi adına ya da gelin tarafından anlatımını sürdürmüştür. Sappho gelin ve damat övgüsünü sıklıkla ve arka arkaya yapmıştır. Çoğu kez *epithalamium* türünde gelin çiçeğe damat ise ağaca benzetilir. Şair tek tek seslenmeyi bırakmış ve ikisine birden seslenmiştir. Onlara mutluluk dileği ve ikisinin de iyi şeylerle karşılaşmasını arzu ettiğini belirtmiştir. Çünkü onlar artık bir ailedir. Sappho da şiirinde bunu vurgulamak istemiştir. Aile kavramı *epithalamium* şiirinin ana noktalarındandır. Böylece Sappho da şiirine birliktelik sonucu oluşan aile temasını sokmuştur.

(Uzun yaşa gelin kızım benim,
Tadını al yaşamın kocanla birlikte
Kent kralları damatlarım
Mutlu edin kızımı;
Sizler ki,

Dokuz öküze mal oldunuz bana)

Düğün töreninden sonra gerdek odasının düzenlemesine verilen önem de Sappho'nun *epithalamium* şiirinde yer verdiği öğelerdendir. Günümüze kalan fragmentlerden kapının ne denli korunduğu anlatılmıştır.

(Bekçiler, ayakları yedi kulaç

Beş öküzün gücünden yararlanıp

Dikmişler sandallarını on saraç)

(f. 118)

Şair şiirine bir genelleme ile devam eder. Kentte yaşayanların mutluluğunun kent krallarına bağlı olduğunu ve iyi yönetim sayesinde mutluluğun sağlanabileceği vurgusunu yaparak krallara seslenir. Kendi bir sesleniş yapar kızlığına. Hep kız kalacağının vurgusunu yapar. Ancak hem evliliği övüp, iyi dilekler dileyen şair, bu anlatımı şiirine taşıması aşk ve evlilik birlikteliğinin bir vurgusudur.

Aslında Sappho'nun şiiri, aşk ve bu aşkı birleştiren evlilik birlikteliğinin ve evlilik kavramının kesiştiği bir fikri sergiler. Sappho bir taraftan kendi aşkından diğer taraftan evlilikten söz eder. Şair lirik tarzını birbirini izleyen sahneler ve insan çokluğu sahnesine uygulamıştır.

(Sappho, Bana geliniz Musalar,

Bırakın altın evinizi)

Musalara seslenerek onların evliliği onaylamak için gelmelerini diler. Aşkın onun üzerindeki etkisi tatlı acı bir yılan gibidir. Kleis yani gelin, yüzü altından çiçek gibidir. Sappho 'altın' kelimesini hem Musaların evini tanımlamak hem de gelin kızın saçlarını tasvir etmek için kullanılmıştır. Altın değeri ve rengi açısından şair tarafından seçilmiş bir isimdir. Zaten çiçek ortak bir betimleme aracı olandır. Tüm şairlerce gelin tasviri için kullanılmıştır. Bu kullanımı sık sık Sappho da yineler.

Sappho'nun *epithalamium* 'undan kalan parçalar incelendiğinde şiirin gelin üzerinde odaklandığı onun güzelliği, ailesine olan bağlılığı, sevecenliği öne çıkarıldığı görülür. Damadın ise yakışıklılığı ve evlilikten duyduğu mutluluk belirtilmiştir. Yapılan metaforlarda doğadan esinlenilmiştir.

Tüm bunların yanında mitolojiye de uzun uzun olmasa da bir iki nokta da yer verilmiştir. Gelin hep bir çiçek ve meyve damat ise ağaç olarak betimlenmiştir. Metaforlar ilginçtir ve böylesi bir övgünün kaynağı Sappho'dur.

II.1.2. HELLENISMUS ÇAĞI – THEOKRITOS'UN *EPITHLAMUM*'U

Theokritos'un eseri: Theokritos adı altında el yazmaları otuz şiir gösterirler: bunlardan bazıları ona ait değildir; bazılarından da şüphe edilir. Çok çeşitlidirler: yegâne müşterek vasıfları kısa oluşlarıdır: onun için bu şiirlere eidyllia < küçük şiirler > denmiştir. Gerçi Theokritos çoban şiirinin yaratıcısı olarak tanınır ve bütün ününü bu şiirlere borçludur; fakat Syrakusai'nin şair faaliyetini ve sanatını yalnız bu gözle görmek hata olur. Kır ve köy âlemini ele alan şiirlerinden başka (bunlara *Servius merae rusticae* der) : I. III. IV. V. VI. VII. X. XI. eidyllion'lar; bir kısmı mimiktir), dramatik (XIV. XV.) ve lirik mimleri (II.), methiyeleri (XVII. ve Berenike: bu sonuncusu fragment halinde), Hieron'a bir hitabı (XVI) bir hediye takdimi (XXVIII.), birkaç epylon (kısa epik şiir :XIII. XXII. XXIV.), bir epitalamion (XVIII.), üç şahsi aşk şiiri (XII. XXIX. XXX.) vardır.¹⁰

Hellenismus Çağı Büyük İskender'in ölümünden sonra başlayan devirdir. Bu devirde Theokritos lirik şiiri yeniden canlandırmıştır. Theokritos, Sappho'dan aldığı örnekle *Epithalamium* tarzında şiirler de yazmıştır. Günümüze tam olarak ulaşmış o dönemde yazılan tek *epithalamium* Theokritos'unkidir.

¹⁰ Theokritos, Yunan Çoban Şiirleri, Çeviren Dr. Suat SİNANOĞLU, Milli Eğitim Yayınevi, İstanbul, 1949

Kallimakhos, Erotosthenes ve Porthenios'un da *epithalamium*ları vardır, ama günümüze ulaşmamıştır.

Şiir sadelikle yazılmıştır. İfade abartısız tatlı bir düğün neşesi içerir. Theokritos şiire ani bir giriş yapar. Bu nedenle bazıları ilk mısraların kaybolduğunu bile düşünmüştür. Türün Homeros'ta izlerine rastlanılan ve Sappho ile en güzel örnekleri veren örnekleri Hellenistik dönemde yeniden önem kazanmıştır.

Sparta'nın en asil kızları gerdek odasının önünde dans etmektedir. Bir arkadaşları evlendiği zaman genç kızlar neler hisseder, neler özler ve düşünürlerse aynı ruh hali bu şiirde de en açık şekilde ifade edilmiştir. Damada seslenirler ve Helene ile evlendiği için mutlu olması gerektiğini söylerler.

(İşte böyle günün birinde Isparta da, sarışın Menelaos'un evinde, kızlar saçlarında çiçek açmış sümbüllerle, resimlerle yeni süslenen gerdeğin önünde bir oyun tertip ettiler.)¹¹

Theokritos dizelerde Sappho gibi düğünün yapıldığı yerin çiçeklerle süslü olduğunu belirtmiştir. Ayrıca gerdek odasının düzenlenmesinden de az da olsa bahsetmiştir.

Şair düğünün erken saatlerde başladığını ve geceye dek süreceğini doğrudan değil damada seslendiği şakalı sözler arasında söylemiştir. Ayrıca ona gerdek odasına girmek için acele etmemesini öğütlemiştir. Ev düğün türküsü ile çınıyor korodaki kızlar ayaklarını karışık hareketlerle yere vuruyorlardı.

(Bu kadar erkenden mi uyuyakaldın, aziz evli ?

Yoksa sen dizeleri pek ağır bir insan, uyku düşkününü bir adam mısın?)

Ardından Theokritos geleneksel *epitalamium* şiirinin temel öğelerinden olan gelinin güzelliğini övmüştür. Hem de gelinin niteliklerini ve

¹¹ Bu bölümdeki şiirin Türkçe çevirileri Theokritos, Yunan Çoban Şiirleri, Çeviren Dr. Suat SİNANOĞLU, Milli Eğitim Yayınevi, İstanbul, 1949'dan alıntıdır.

becerilerini sıralamıştır. Tarla ve bahçe işlerinden anladığını, el işlerinde çok özenli olduğunu belirtmiştir.

(Akhai’lı kadınlar arasında yeryüzünde dolaşan onun gibi biri daha yoktur. Sanatla işlenmiş tezgahın üzerinde iplikleri birbirine geçirip, uzun kollardan o kadar şık dokunmuş kumaş hiç kimse indiremez onun gibi.)

Öte yandan gelinin tanrılara bağlı olduğuna yani ‘pius’ olduğuna kısaca değinmiş. Artemis’i ve geniş göğüslü Athena’yı terennüm ederken hemen ardından da çok iyi Lyra çaldığını söylemeden geçememiştir. Gelin damat yüzünden şevkatli anasının yanında kız arkadaşlarıyla eğlenememiştir. Şair geline övgüyü diğer dizelerde ele almıştır. Menelaos mutludur ama bu mutluluğu veren gelin Helene’dir. Şairin Menelaos’a seslenmesi devam eder. Onun mutlu olması için birçok alemette vardır.

(Mesut evli, sen diğer yiğitlerle Isparta’ya gelirken, başarılı olasın diye dost bir aksırmış.

Yarı tanrılar arasında yalnız sen Kranos oğlu Zeus’un damadı olacaksın.

Seninle bir örtünün altında yatmaya gelen Zeus’un kızıdır.)

Şair damada evlendiği genç kızın kimliğini hatırlatır. Burada yapmak istediği gelinin övülmesi fikrini tekrar şiire taşımaktadır. Gelin kusursuzdur ve doğuracağı çocuklar da kusursuz olacaktır. Theokritos geleneğe uygun olarak zaman kavramını dardan geniş doğru sıralar. Gecedan sonra mevsimler hakkında da bilgi verir.

(Ey kudretli gece, şafak o güzel yüzünü yükseltirken gösterir, ışıklı bahar, kış sona ererken; altın Helene de aramızda kendini öyle gösterir.)

Theokritos *epithalamium* şiir geleneğinde geline övgü için ayrılan bölüme çok yer vermiştir. Şiirin hemen hemen bütününde bu özellik göze çarpar. *Epithalamium* şiirinde türküyü söyleyen gençlerin düğünden sonra yine eşlerine ve

kendi yaşamlarına döneceklerini ama gelinin artık aralarında olmayacağı için onu özleyecekleri de işlenen temalardandır.

(Koşu yerimize, kırlara döneceğiz,

Tatlı kokan çelenkler toplayacağız ve seni anacağız Helene!)

Gençler daha önce arkadaşları olan gelini hiç unutmayacaklarını ve onun için bir ağaç dikecekleri ifadesine de şiirde yer verilmiştir.

(Kabuğuna bir yazı yazılacak geçen okusun diye ben hep Helene'nin ağacıyım)

Bu dizelerde *epithalamium* ' a çok ters gelen bir durum vardır. Tüm şairler ağaçla damadı özdeşleştirirken, Theokritos ağaçla gelini sembolize etmiştir. Bu hiç rastlanmayan bir durumdur. Dorlara özgü olan acaba ağacın üstüne yazmak mıdır, yoksa ağaca tapmak mıdır ikilemini gözler önüne sermektedir. Theokritos şiirin sonlarına hem geline hem de damada iyi dileklerde bulunmuştur. Damada seslenirken 'asil kaynatalı damat' ifadesiyle çok kısada olsa gelinin babasının asilliğini bir kez daha hatırlatmıştır.

Sonra Leto'yu, Kypris'i, Zeus'u çağırmıştır. Tanrılara sadece adlarıyla değil kendilerine has niteliklerini belirterek seslenmiştir. Apollon ve Diana'nın annesi Leto için topluma yararlı tanrılar yetiştirdiğini vurgulayarak 'iyi çocuk yetiştiricisi'; Zeus için 'Kronos'un oğlu' ifadelerini kullanmıştır. Böylece doğacak çocukların yetiştirilmelerine özen gösterilmesi ve gençlerin babalarının sahip oldukları onuru korumaları gerektiği hususlarının hiç göz ardı edilmemesini belirtmiştir.

(Sağ ol, gelin ; sağ ol , asil kaynatalı damat

Leto , çocuk yetiştiricisi Leto size güzel çocuklar versin

Kypris de, tanrı Kypris, birbirimizi aşkla sevmek lütfunu bağışlasın.

Zeus, Kronos oğlu Zeus, sonsuz refah versin.)

Theokritos şiirini yeni evlilere mutluluk dileklerinin yanısıra tembellik yapmamaları öğüdüyle tamamlamıştır. Şair, son dizelerde yine düğün tanrısına seslenmiştir ve evlilik şiiri geleneğinin dua etme bölümüne geçmiştir. Tanrıları da ele alarak hep yapılan evliliğin meşruluğunu ispatlama eğilimine girmiştir. Tüm kavramları ele alıp şiirini bitirir.

Theokritos'un *epithalamium*da yer verdiği öğeler sırasıyla düğünün yapıldığı yer ve gelin odasının çiçeklerle süslenmesi, damada dolaylı övgüdür. Bu övgüyü Zeus'un damadı olacağı için yapmıştır. Şiirin özelliklerinden biri olan gelinin arkadaşlarının ona duyacağı özlemi de ilerleyen dizelerde işlemiştir.

II.2 ROMA YAZISINDA *EPITHLAMUM*

Romalı şairler türün ilk örneklerini Yunanlılardan almalarına rağmen bu alanda pek çok esere imza atmışlardır. Zamanla efsanevi anlatımın önemini azaltarak şiirlerini yazmışlardır. Mitolojik göndermeyi de süsleme ögesi olarak ele almışlardır. Catullus'tan sonra geç dönem şairleri de düğün türküsü üzerine pek çok şiir yazmışlardır.

II.2.1 CATULLUS'UN DÜĞÜN TÜRKÜLERİ

61. şiir ölçü (glykonium) ve doku bakımından Yunan şiirine benzemekle birlikte, bir Latin evlenme törenini, zamanın okur yazarlarından Manlius Torquatus ile Aurunculeia'nın onuruna yazılmış evlenme törenini anlatan bir türküdür.

Ozan, 62. şiirde Sappho'dan etkilenecek, Yunan törenlerine uygun, kendi düşlediği bir düğünü betimlemiştir. Bunda heksameter ölçüsünü kullanmıştır. 61. şiirin kişileriyle, töreniyle Romalı olmasına karşılık 62. şiir tümüyle Yunanlıdır.

64. şiir, İskenderiye şiirinin belli başlı türlerinden epyllion'dur. Bilgiçe değinmelerle, usta anlatış biçimiyle İskenderiye şiiri olarak başarılıdır. Catullus 408 dizeden oluşan bu en uzun şiirinde bilinen konu Peleus'la Thetis'in evlenmesini romantik bir biçimde ele almış, küçük destanın içine Theseus'la Ariadna söylencesini sokmuştur. İki genç arasındaki mutsuzlukla sonuçlanan bu öykü asıl konudan daha uzundur.¹²

CATULLUS'UN 61. ŞİİRİ

Evlilik şiiri mitlerde örneklendirilmiştir. Bunun yanında hayvanların bitkilerin de birleşmeleriyle kıyaslama yapılmıştır. Catullus asma ve karaağaçtan faydalanıp bölümler yazmıştır. (LXII, 49, 58, LXI), (102-105) Retorik şairlerde görülmeyen bir kıyaslama Roma'ya özgü şairlerde vardır.

Şairler geleneksel konuları korumuşlardır. Retoriklerde düğünlerde görünen tüm şeyler ve söylenenlerin hepsi görülür. Tek bir şiirde tüm konuları şairler kullanmışlardır. Catullus'un 61. şiiri buna en iyi örnektir. Catullus bu şiirinde gelenekselliği fazlasıyla korumuştur.

Catullus, 61. şiirde Hymen'in katkısı ve özellikleri konusunda çok şey söylemiştir. Catullus'un Hymen'i ile retoriklerin Gamos'unun benzerlikleri vardır. Catullus tarafından Hymen gelini damada sunar, aşka teşvik eder ve Hymen çifti birleştirir. Hymen yaşlı değildir ve kadına benzeyen dış görüntüsü vardır. Kar beyazı ayakları (9), ince bir sesi vardır (13). Elinde meşale vardır (15) yüzünü örten peçesi vardır (8).

Bu şiir Hymenaios (*gelinin baba evinden çıkarak kocası ile beraber yaşayacağı eve giderken söylenen bir şarkıdır.*) ile *Epithalamium*'u (*gerdek odasının dışında söylenen şarkı*) *Fescennina* dizeleri (*eşleri anlatır*) ile birleştirmek suretiyle bir evliliği anlatmaktadır.

¹² Bkz. Gaius Valerius Catullus , *Şiirler* çev. Güngör VARINLIOĞLU, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1999

Burada Hymenaios'un (*evlenen çiftlerin güzellikleri ve faziletleri ile tanrıların yakarışları, çocuklar için yapılan dualar vb. anlatan*) Roma evlilik gelenekleri ile dolu geleneksel özelliklerini ve Roma *Fescenninasını* bulabiliriz.

Ancak diğer taraftan şiirin gerçekte evliliğin kendisi için söylenmiş olduğuna dair şüpheler vardır. Roma evlilik seromonisinde yapılan hareketler ile eş kelimelerin seçilmiş olması da bu konuda pek ikna edici değildir. Bu noktada elimizde var olan şey Roma evlilik elemanları ile yorumlarını yarı gerçekçi bir üslup ile bir araya getiren ve insan eliyle oluşturulan edebi bir eserdir.

Catullus'un şiirlerinde evlilik şarkılarının farklı bir açıdan ele alındığı görünüyor. 61. şiir görünüşte gerçek bir evlilik için yazılmış olup, 62. şiir Yunan pastoral şiirinin Roma tadında birleştiren daha serbest bir kompozisyonda karşımıza çıkmaktadır.

Öte yandan 64. şiir mitolojik bir ortamda Fates tarafından söylenen bir evlilik şarkısını içermektedir. Şiir bir evlilik ilahisinden bekleneceği üzere genel itibari ile kutlu ve optimistiktir. Gün, dans etmek için mutlu bir gündür. Menander'in tanımladığı gibi evlilik seromonisinin anlatımına zamansal betimlemeyle başlamıştır Catullus.

Şiirin diğer özellikleri ise daha az berrak ve neşeli görünmektedir. Sahnede Hymen'in nazik bir kızın bir erkek için kaçtığını ve Venüs ortaya çıktığında Paris'in yargılanmasından önce oradan ayrıldığı görünür.

Qui rapis teneram ad virum
Virginem ,o Hymenae Hymen ,

(Körpe kızı alır götürürsün
Güveyin yanına sen) ¹³

(3-4)

¹³ Bu bölümdeki tüm şiir Türkçe çevirileri Ç.Dürüşken – E.Alova, Kabalcı Yayınevi, 2002'den alıntıdır.

Kızın güzelliği Paris'in kalbini delip geçmiş ancak bu durum zavallı Paris'e çok pahalıya mal olmuştur. Paris'in Helen ile yaptığı evlilik Paris'in ailesine, topraklarına mal olurken başlı başına kısır bir birlikteliğe yol açmıştır.

İşte bu düşünceler dünyanın herhangi bir yerinde gerçekleşen herhangi bir evlilik ile paralellik arz etmekte olup şiiri Cumhuriyetin son dönemleri itibarıyla Roma ile bütünüyle ilişkilendirilmez.

EVİLİK TANRISINA YAPILAN DUA

Tanrıya dua şarkılarıyla , bir hymnos kletikos ile başlar. Klasik tarzda bir 'dua formülü' ile başlamıştır. Geleneksel anlamda tanrının evi ve kaynağından bahsedilir. Helicon dokuz kızkardeş tanrıçalarının (*Musalas*) ve sanat tanrıçalarının Boeotia'daki meşhur evidir. Bu dokuz tanrıçadan birinin adı Urania olup, Urania'nın babası belli olmayan gayr-ı meşru kızı Evlilik Tanrısı Hymenaios'tur.

Epithalamium'larda Menander Retor'un da ifade ettiği üzere, dua edenler genellikle tanrının isminden ve evinden sonra tanrıyı tanımlayan cümleciklere geçerler

Collis o Heliconiei
cultor, Uraniae genus,
qui rapis teneram ad virum
virginem, o Hymenaeae Hymen,
O Hymen Hymenaeae,

(Ey Helicon dağının
Yerlisi, Urania'nın oğlu,
narin kızı alıp götürüyorsun
kocasına, ey Hymenaeus Hymen
ey Hymen Hymenaeus.)

(1-5)

Bu noktada rapis teneram ve virum virginem bitişikliği önemlidir. Hymenaios'a seslenme nakaratı kıtaların sonunda 15 defa tekrarlanmakta olup, evlilik ilahilerinde standarttır.

Tanrı, geleneksel olarak duvağının altına çiçeklerden yapılmış çelenk takan (flammeum) ve sarı ayakkabılar giyen Romalı gelinler gibi görünür. Tanrının bütün tanımlamaları, gerek giysileri gerekse sesleri (*tinnula*) itibariyle efemine bir şekilde yapılmış olup bir Yunan tanrısının Romalı bir kadın gibi giyindiğinin ifade edilmesi ilginç bir durumdur. Tanrının düğün törenine katılırken neler giydiğini anlatır.

cinge tempora floribus
suave olentis amaraci
flammeum cape, laetus huc
huc veni niveo gerens
luteum pede soccum

(sarı çepçevre alnını hoş kokan,
mercankökü çiçekleriyle,
tak duvağını, şen şakrak, buraya
buraya gel, kar beyaz ayaklarına
giyip sarı ayakkabılarını)

(5-10)

Gelin duvağı geleneksel olarak turuncu rengindedir. Catullus kar beyazı ve sarı renk gelin duvağı tasviri yapmıştır. Bu tamamen şaire özgüdür. Tinnula şarkıcının genç ve feminen olduğunu belirtir.

Excitusque hilari die
Nuptialia concinens
voce carmina tinnula
pelle humum pedibus, manu

pineam quate taedam!

(ve canlanıp bu keyifli günde
düğün türküleri söyleyerek
çınlayan sesinle
yeri tepip sallayarak
elinde çam çırayı !)

(11-15)

Catullus ‘toprağı dövmek’ ifadesini kutlamalar sırasında edilen dansları ifade etmekte kullanmıştır. Romalı çiftçidir. Bu ifade çiftçilikten gelmiş bir kullanımdır. Burada bir metafor yapılmıştır.

Evlilik seromonilerinde çam ağacından meşale kullanılmaktadır. Gelinin deductio’su sırasında taşınan meşale çamdan yapılmıştır. Gelinin güzelliği önce Venüs’ün güzelliği ile mukayese edilir. Şair retorik bir öge olan simile yapmakta olup, bu husus O’nun şiirsel anlatısının zenginliğini ifade etmesi açısından önem teşkil etmektedir. Daha sonra da çiçekler ve benzer evlilik ilahilerinde rastlanması adetten olan gülümsemelerle devam edilir. Gelin ve damatla aslında tanrılar ve aileler benzeştirilir. Damat tıpkı bir tanrıya benzetilir. İnsan güzelliğinin çiçekler ile mukayese edilmesi bu tarzdaki şiirlerde sıkça rastlanılan bir durumdur.

Catullus gelinin tanıtılmasına başlar. *Epithalamium*’un diğer bir özelliği olan gelinin anlatımını ele alır. Gelin tanrıça Venüs’e benzer.

namque Vinia Manlio
qualis Idalium colens
venit ad Phrygium Venus
iudicem, bona cum bona
nubet alite virgo

(Çünkü Manlius’la evleniyor
 Iunia, Idalium’da oturan
 Venüs kadar güzel
 Frigyalı ¹⁴ yargıcın yanına geliyor
 Uğurlu, namuslu genç kız.

(16-20)

Paris yerine Phrygia’lı yargıç denmesi, şairin ‘pleonasmus’ yapmasıdır. Bu şairin dil zenginliğinin bir göstergesi olarak ifade edilebilecektir.

Burada Paris’in bahsinin geçmesi bir bakışa göre Venüs’ün aslında en çok hak eden olduğuna dikkat çekmek içindir. Diğer bir açıdan bakıldığında bu durum Peleus ve Thetis’in evliliği ve çocukları Achilles’in 64 teki katliamları arasında bir bağ kurmakta ve aynı zamanda 68’de bulunabilecek Troy ve Savaş arasında duygusal bir yakınma olarak görünebilmektedir. Kızın çekiciliğini ispat için asya mersinine benzetmiş, simile yapmıştır. Gelini çiçeğe benzetmektedir.

Catullus Hamadryadlara da ¹⁵ değinir sonraki dizelerde ve kızın dış görüntüsünün tasvirini yapar.

floridis velut entins
 myrtus Asia ramulis
 quos Hamadryades deae
 Iudicrum sibi rosido

¹⁴ Örneğin Trgian prensi Paris’in nifak tanrısı Eris’in Peleus ve Thetis’in düğününde attığı altın elmayı iç tanrıçadan yani Afrodit / Venüs, Atena / Minerva ve Hera / Juna’nın hangisinin hal ettiğine karar vermek için yargıç olarak seçilmesi konusudur. Venüs, kaçırılması sonucunda savaş çıktığı ve o savaşa tüm katılanların Yunanlı ve Paris şehrinin vatandaşları da olmak üzere felaketlere maruz kaldığı, dünyanın en güzel kadını Helen’i (*Sparta kralı Melenos’la evlidir o zaman*) sunar yargıcına.

¹⁵ Hamadryodlar ağaç nymphalarıdır. Korudukları ağaçla birlikte doğar ve onun kaderini paylaşırlar. Romalılar kuşların uçuşlarından veya biraraya gelmelerine bakarak geleceğe dünük kehanetlerde bulunurlardı. Olumsuz açıdan bakıldığında ‘kötü şeytanların’ belirli şeyleri yapmak için yerlatı dünyasından gelmelerine mani olunmaktadır. Kuş izleyicisi auspex de evlilik için gerekli olan bir şahittir. Hamadryadlar insanlar gibi ağaçların öldükleri yerde yaşayan ağaç ruhlarıdır. Şair bu anlamda oyuncakları olan mirtelar ile beslenen ruhların canlı bir resmini çizmekte ve gerekli olmasa da ‘deae’ ismi ile sözkonusu sahneye bir sihiri katmaktadır.

nutriunt humore.

Işıklar saçan Asia mersini gibi
Çiçekli dallarında
Amadriyad perilerinin
Beslediği, eğlence olsun diye
Kendilerine, çiyin nemiyle.

(20-25)

Tanrı Hymenaeus'a yapılan dualara geri dönülür. Prege aditum ferens linquere tanrının 'gelmesi ve gitmesi' yolundaki uzun bir arayış olarak karşımıza çıkar.

quare age huc aditum ferens
perge linquere Tespiae
rupis Aonios ¹⁶ specus,
nympha quos super irrigat
frigerans Aganippe,

öyleyse, hadi buraya gel
yanaşmada acele ederek
Thespia kayasının Aonia mağaralarını
bırak gel, peri Aganippe'nin ¹⁷
serinleterek suladığı,

(25-26)

Şair Musa ile ilişkilendirilen Aonian'ı şiirin içine sokarak aslında mitolojik bir öğeye yer vermiştir. Catullus mitolojik unsurlarla devam etmiştir

¹⁶ Aonian – Thespian: Aones Boetia ülkesinin insanıdır. Kendisinden sıklıkla Muses ile ilişkilendirilerek bahsedilir. Thespiae ise Helicon dağının ayağı ve Musaların evidir.

¹⁷ Aganippe efsanelerde suyun kutsal ruhlar ile özdeşleştirilmesi şekline uygun olarak ona ismini veren hem peri kızlarını hemde pınarı ifade eder.

şiiirine. Dünya ve efsanenin birleşimini vermiştir. Özlemine, hasretini çekmek ifadeleri bu şiirlerde geleneksel bir anlatım biçimidir. Heyecanlı ve arzulu genç adam damattır. Kızların mahçup itirazlarına rağmen şair burada damadın geline karşı olan ihtiraslarını ortaya koyar. Gelininin asaletten uzaklaşıldığında damadı çokta çekici bulmayabileceğini ifade eder.

ac donum dominam voca,
coniugus cupidam novi
mentem amore revinciens,
ut tenax edera huc et huc
arborem implicat errans.

(ve çağır evine hanımını
genç eşine karşı arzu dolu
aşkla bağla yüreğini,
inatçı sarmaşık nasıl sararsa
ağacı oraya buraya dolanıp)
(31-35)

Şair burada aşkların birbirine dolanmış zihinlerinden ziyade birbirine temas eden dudaklarını anlatabilmek amacı ile ideal bir tanımlama aracı olması itibariyle hayalı bitkileden bahseder. Theokritos'da aynı imgeleri kullanmıştır.

Dux bonae Veneris boni,
Coniugator amoris

(İyi kalpli Venüs'ün klavuzu,
İyi aşkın bağlayıcısı)
(44-45)

Bonae....boni tekrarlamaşı tanrıça Venüs'ü ağırlıklı işaret ederken, muhtemelen Hymenaios'un aşkları onaylanmamış aşkları birleştirmeyeceğine gönderme yapar. Evlilik ile temiz olmayan zina arasında açık farklılığı sergiler

Catullus. Catullus'un yaşadığı dönemde ahlak anlayışı bozulduğu için bunu onaylamış sayılabilir. Tanrıya yakarışlar, geleneksel olarak tanrıyı istenen bir şekilde davranması için ikna edecek şekilde tasarlanmış dualardır.

Te suis tremulus parens
 Invocat, tibi virgines
 Zonula soluunt sinus,
 Te timens cupida novos
 Captat aure maritus

(Seni oğulları için çağırır
 Titrek baba, senin için çözer
 Genç kızlar kuşaklarından düğümleri,
 Sen de korka korka dinle
 Kulak kesilmiş genç damat)

(50-55)

Gelinin damatla yakınlaşmasını Hymenaios sağlıyor. Kuşağı çözmeden önce Hymenaios'un yardımını bekliyor. Catullus burada Hymen'in işlevini de dile getiriyor. Kuşak kısıtlayıcı giysinin bir parçası ve evlenmemiş kız betimlemesi olup evliliğin yapılması ile çözülür.

Tu fero iuveni in manus
 Floridam ipse puellulam
 Dedis a gremio suae
 Matris, o Hymenae Hymen
 O Hymen Hymenaeae.

(Çılgın damadın
 Koruyuculuğuna veriyorsun
 Sen çiçeği burnunda kızcağızı
 Annesinin kucağından ey Hymenaeus Hymen,

Ey Hymen Hymenaios)

(55-60)

Damat hem endişe hem de ihtiras içindedir. Damadın vahşi tarafı kızın küçüçük çiçeği ve baba evinin güvenliği atmosferi ile değerlendirilmiştir. Manus, ‘eller’ Roma evliliklerinde kullanılan bir terim olup gelinin kocasının manus’una geçtiğini ifade eder. Geç cumhuriyet zamanında Romalı kadınlar kendi başlarına hareket etme (*sui iuris*) babalarının *patria potestas’ı* (*hakimiyeti*) altında olma konusunda biraz daha fazla özgür olmakla beraber bu noktada evlilik ilahilerinin sosyal hayatta meydana gelen değişimlere dem vurmaı gerekir. (*evliliğin kurallarına göre yapan tanrı Hymenaios’un bir özelliğidir.*)

Catullus, 61-75 dizelerinde evliliğin sağladığı avantajlar çerçevesinde tanrının gücünü temsil eder. Catullus kıza döner. Kızın odasına giderkenki hal ve tavırlarını ele alır. Kız korkaktır ve cesaret verir. Bunu kızın güzelliğini överek yapar.

Evlilik dışında cereyan eden tüm cinsel ilişkileri mutluluğa ulaştıramayacağı gerekçesi ile reddeder. Ayrıca Catullus, evlilik dışı cinsel ilişkinin bir fayda sağlamayacağını üstelik , dedikoduya yol açacağını söyler. Evlilik dışı bir ilişki sonucu çocuklar doğabilmekte fakat bu çocuklar hiç bir zaman *domus’un* meşru bir parçası ve ebeveylelerinin sahip olduğu haklara sahip olamamaktadırlar. Bunun ötesinde Roma kültürü tüm kız vatandaşların ilk evliliklerini yapmadan önce bakire olmaları gerektiğini ve sözkonusu kızların eğer evlenmezlerse hiç bir zaman çocuk doğurmamaları gerektiğini öngörür. Çocukların hanehalkına destek olma durumları bir metafordur. Ana babalar yaşlandıklarında çocuklarının kendilerine bakacaklarına güvenirlir. Aslında çocuk sahibi olmalarının da ana nedeni budur.

Catullus gelinin tanıtılmasına başlar. *Epithalamium’un* diğer bir özelliği olan gelinin anlatımını ele alır. Gelin tanrıça Venüs’e benzer. Gelin bazende bir çiçeğe benzetilir. Bu türde zaten gelin bir çiçeğe ve damatta bir ağaca benzetilir.

Dizeler gelin üzerinde devam eder. Gelin damadın evleneceği kadar naziktir. *Epithalamium*'da gelin için yapılan övgüler kısa tutulmalıdır. Catullus'da bunu yapar. Evlilik kişi için sağlığın ve güvenliğin kaynağıdır.

Nil potest sine te Venus
Fama quod bona comprobet,
Commodi capere:at potest
Te volente , quis huic deo
Compararier ausit?

(Sen olmadan ,Venus yararlı hiçbir şey
Elde edemez , iyi ünün onayladığı hiçbir şey! Ancak sen
İstersen elde edebilir.Hiçbir tanrı
Kendini bu tanrıyla kıyaslamaya kalkışabilir?)

(61-65)

Şiir şekil olarak oratoryanın tüm özelliklerine sahiptir. Ailenin övülmesi burada başlar. Aile, devlet, damadın temiz bir hayatı vardır. Aileleri överken ölçülülük, alçakgönüllülük gibi ayrımlar göze çarpacak şekilde anlatılır. Damat kendini adamıştır.

Non tuus levis in mala
Deditus vir adultera
Probra turpia persequens

(Kötü zinalara kendini veren
Bir adam değil senin kocan
Yüz karası rezaletlerin peşisıra)

(101-103)

Claustra pandite ianuae!
virgo adest. Viden, ut faces
splendidas quatiunt comas

açın kapıların sürgülerini!
Gelin geliyor. Bakın nasıl da
Sallıyor parlak lülelerini çırılar
(76-78)

Eski metaforlarda alevler bir tutam saça benzetilmiş. Burada gelinin saçlarının alev kadar parlak olduğunun varsayılabileceği belirtilmiştir. Gelinin güzelliği adamı öyle etkileyecek ki gözü dışarıda olmayacak, karısının yanında kalacak.

GELİNE YAPILAN ATIFLAR

Dinleyiciler şairin kızı evliliğin güvenliği konusunda ikna etmeye çalıştığını düşünürken buradaki asıl tehlike ortaya çıkabilecek bir başka güzel kadının varlığıdır. Doğan gün evliliğin kendisidir aslında. Gelin bu türde hep çiçekle mukayese edilir.

Talis in vario solet
Divitis domini hortulo
Stare flos hyacinthinus.
Sed moraris, abit dies:
Prodeas, nova nupta

(Servet sahibi efendinin, rengarenk bahçesinde böyle
Açıyor sümbül çiçeği.
Ancak gecikiyorsun, gün geçiyor,
Gel, haydi, taze gelin)

(90-95)

Çiçeğin zengin bir adamın bahçesinde bulunması çiçeği daha değerli kılar çünkü sadece zengin bir adam sahip olduğu toprağı çiçek yetiştirerek ziyan edebilir. Sonraki dizelerde geline yeni kocasının kendisine karşı sadık olacağına dair tekrar teminat verilir.

Catullus, 61. şiirinde insanlar ve bitkiler arasında mukayeselerde bulunur. Gece gündüz karşıtlığı dizelerde verilir. Gece çabuk geçecek sevgiliyle mutlu olacak. Mutluluk içinde geçen saatler sıkıntı içinde geçen saatlerden daha kısa yorumunu şair ustaca yapmıştır.

quae tuo veniunt ero
 quanta gaudia, quae vaga
 nocte, quae medio dies:
 prodeas, nova nupta

(neler neler geliyor efendine
 ne büyük sevinçler, neler gizemli
 gecede, neler neler gün ortasında
 ona zevk verecek! Ama gün geçip gidiyor
 gel, haydi, taze gelin.)

(116-120)

Damadı da gelin gibi över Catullus. Bu türün özelliği olarak övgüyü abartılı şekilde aktarmıştır. Catullus evliliğin güzel yanlarını ele alır. Eşleri gece ve gündüz sonsuz neşe bekler. Gökyüzündeki yıldızlar ve Afrika'da yetişen başaklar kadar çok evlilik neticesinde mutluluk veren çocuklar ortaya çıkacaktır.

Ludite , ut lubet, et brevi
 Liberos date! Non decet
 Tam vetus sine liberis
 Nomen esse, sed indidem
 Semper ingenerari.

(Oynayın gönlünüzce, Çoluk çocuğa karşın
 Tez zamanda yakışır mı oğulsuz kalması
 Adını sürüdürecek böyle eski bi ailenin
 Hep torun tosun yetişsin
 Gene bu şeyden)

(215-211)

İşte bu düşünceler dünyanın herhangi bir yerinde gerçekleşen herhangi bir evlilik ile paralellik arz etmekte olup şiiri Cumhuriyetin son dönemleri itibarıyla Roma ile bütünüyle ilişkilendirilmez.

Bu kendini adanmış kocanın ihanet edebilme tehlikesi göz ardı edilmektedir. Gelin dünyanın en güzel kadınıdır. Ancak burada hassas bir konu vardır. O'da 97-101'de ifade edilenler çerçevesinde erkek karısının 'güzel göğüsleri' (*tenere papillis*) olduğu için ve karısının göğüsleri güzel kaldığı müddetçe karısından memnun olacaktır.

*A tuis teneris volet
 Secubere papillis ,*

*Yatmak istemeyecek
 Senin körpe memelerinden uzak*
 (104-105)

HİZMETKARLARA VE CONCUBINUS'A YAPILAN ATIFLAR

Ardından Catullus gelin ve damadın çevresindekilere seslenir. Sözleri *Fescennina*¹⁸ tarzındadır.

ne diu taceat procax
fescennina iocatio,
nec nuces pueris neget
desertum domini audiens
concubinus amorem

(Susmasın uzun süre cüretkar
Fescennia cümbüşü yemiş dağıtsın çocuklara
efendinin oğlanı, aşkını
terk ettiğini duyunca)

(200-205)

Bir yetişkin erkeğin veya genç erkeğin, daha genç bir erkek ile ilişkisi Roma'da karşılaşılan bir durum olup, Atina'da bu tür bir ilişki kurmak hiçte zor değildir. Erkekler yaşıtısa birinin daha düşük bir sosyal sınıfa ait olması gerekir. Catullus'ta genç adamın evlendiği kadın ile ilişkilendirilmiş iyi bir köle olarak 'oynaş oğlanı' kullanmıştır.

da nuces pueris, iners
concubine! Satis diu
lusisti nucibus: lubet
iam servire Talasio

¹⁸ Fescennina Alayları: Evlilik ile ilgili müstehcen mısraların söylenmesi. Söz konusu isim muhtemelen fascinum kelimesinden ortaya çıkmakta olup teoriye göre evlilik yapan çiftler sahip oldukları haddinden fazla iyi talih yüzünden kem gözlere muhatap olmamak suretiyle alay edilmeli ve cezalandırılmalıdırlar. Aslında kaba sayılabilecek bu şarkılar zafer kazanan bir generalin zafer kutlamalarında söylenenlere benzerdir. Son derece açık saçık dizeler mevcut durumu anlatmak açısından bir gereklilik olup, bunlar Catullus'un kendi tarzındadır. Fescennine şarkılarında dinleyicilere ceviz atılması olayına rastlanır. Oğlanlara ceviz atmak suretiyle onlara gençlik ve büyüme oyuncaklarını vermektedir.

concubine, nuces da!

(Yemiş ver çocuklara, beceriksiz
oğlan! Nice zaman, yeterince
cevizlerle oynadın: Talasius'a¹⁹
hizmet etmelisin artık.
Ey oğlan, yemiş ver!)

(130-135)

Bu koca 'tüysüz erkek hizmetkarı' aslında oynaş oğlanı (*concibinus*) ile olan arkadaşlığından dolayı alay konusu olurken, karısı da ihanetin kusursuz örnekleri çerçevesinde herhangi bir başka yerde sevgi aramaması ve kocasını reddetmemesi için karanlık bir şekilde uyarılmaktadır. Bu tür oğlanlar tembeldirler.

sordebant tibi vilicae,
concubine, hodie atque heri:
nunc tuum cinerarius²⁰
tondet os, miser a, miser
concubine, nuces da!

(Senin için kahya karıları
ey oğlan, adam değildi düne kadar:
şimdi senin yüzünü traş edecek
berber, ah zavallı, zavallı
oğlan, yemiş ver.)

(136-140)

¹⁹ Talasius aslında ritüel bir haykırış olan Talassio'dan gelmiştir. Düğünlerde genç gelin düğün evinin kapı eşiğine getirildiği zaman hazır bulunanların 'Talassio' diye bağırımları adettendi. Talassius adında biri Romulus'un yoldaşlarındandır. Talassius'un evliliği çok mutlu geçtiğinden bu uğurlu haykırış daha sonra düğün adetleri sırasında muhafaza edildi. Talassius evlilik tanrısı Hymenaeus'un Roma'daki karşılığıdır. İsmi kaynağı Sabin kadınlarına dayandırılır. Olağanüstü güzelliği olan bir kız, Talassius'un evine götürüldüğünde kendini kaçıran kişi (Talassius'un hizmetkarı) kızın nereye götürüldüğünü soranlara 'Talassius'a' demiştir. Bu ifade hem kaçırılan bir kızın güzelliğini ifade etmek hemde iğfal ederek kaçırma anlamında kullanılmaya başlanmıştır.

²⁰ Kuaförler (cinerius) isimlerini cinis'den alırlar. Zira kuaför silindir şeklindeki saç şekillendiricisini sıcak bir kül içinde ısıtır ve külü saç şekline tutmak için bir toz gibi kullanır.

Catullus, oynaşın efemine olduğunu vurgulamak için böyle bir üslup kullanmıştır. Buradaki önemli husus efemine oğlan yıllardır saçlarını şekillendirmek için gittiği berbere şimdi traş olmak için gitmektedir.

DAMADA YAPILAN ATIFLAR

Scimus haec tibi quae licent

sola cognita: sed marito

ista non eadem licent

io Hymen Hymenaeae io,

io Hymen Hymenaeae,

(biliyoruz sade bildik şeyler

caiz görünür sana: ama bir koca için

böyle şeyler caiz değildir ki.

Yaşa Hymen Hymenaeus yaşa

Yaşa Hymen Hymenaeus yaşa)

(145-150)

Damadin efemine oğlanlara olan ilgili alay konusudur. Damadin da oynaş oğlanlardan artık vazgeçmesinin altını çizer Catullus;

Diceris male te a tuis

Unguentate glabris marite

Amstinere: sed abstine!

io Hymen Hymenaeae io,

io Hymen Hymenaeae,

(Elini çekmiyormuşsun bir türlü

Söylenenlere bakılırsa

Senin tüysüzlerden, kokular sürünmüş güvey,

Aman uzak dur)

Catullus, damada verilen tavsiyelerine devam eder. Buradaki husus ise genç adamın geçmişte yapmış olduğu şeylerin hata olması değil, geçmişte hata olmayan işlerin evlendikten sonra hata sayılacağıdır.

GELİNE YAPILAN ATIFLAR (II)

Geline ilk olarak kocasının zina yapmasına engel olmasını tavsiye eder. Bu tavsiye ilginç bir şekilde evlilik ilahisinin içeriğinde ve özellikle de ilahide kocanın sadakatının anlatıldığı bölümde yer alır.

nupta, tu quoque, quae tuus
vir petet, cave ne neges,
Ni petitum aliunde eat.
İo Hymen Hymenaeae io,
İo Hymen Hymenaeae.

(Sende gelin, reddeyeyim deme
Kocanın isteklerini, ki gitmesin
Başka yere istediğini bulmaya.
Yaşa Hymen Hymenaeus yaşa,
Yaşa Hymen Hymenaeus yaşa)
(151-155)

İki dizede eğer koca başkalarının kollarında aşkı arıyorsa bunun gelinin suçu olduğu anlatılır.

en tibi domus ut potens
et beata viri tui:
quae tibi sine serviat
io Hymen Hymenaeae io,
io Hymen Hymenaeae io,

(Baksana, kocanın evi senin için
 Nasıl zengin, nasıl mutlu:
 bırak, sana hizmet etsin
 (yaşa Hymen Hymenaeus yaşa,
 Yaşa Hymen Hymenaeus yaşa)
 (155-160)

Catullus, gelinin damadın evine gelmesinin görselleştirilmesi hususunda gerçeğe yakın bir dokunuş yapmıştır. Evin çekiciliği onun zenginliğinden kaynaklanmaktadır.

usque dum tremulum movens
 Cana tempus anilitas
 omnia omnibus adnuit
 io Hymen Hymenaeae io,
 io Hymen Hymenaeae.

(titreyinceye kadar elin ayağın
 bembeyaz yaşlılık çağı, herkes için, her şeye onay verir
 Yaşa Hymen Hymenaeus yaşa,
 Yaşa Hymen Hymenaeus yaşa)
 (160-165)

Catullus yaşlı bir kadını karikatürize eder. Kadın yaşlılıktan dolayı durmadan kafasını aşağı yukarı sallamaktadır. Bu durum kadının her denilene evet dediği şeklinde anlaşılmaktadır.

Transfer omine cum bono
 Limen aureolos pedes
 Rassilemque subi forem!
 İo Hymen Hymenaeae io,
 İo Hymen Hymenaeae

(Aç kapı eşiğini bütün uğurunla
 Altından ayaklarınla
 Ve gir cilalı kapıdan içeri !
 Yaşa Hymen Hymenaeus yaşa,
 Yaşa Hymen Hymenaeus yaşa)

(165-170)

Bu dizede gelin eşiği geçerken görülür. Nakarat kısımlarında hep Hymenaeus'a sesleniş devam eder.

Damat eve girmiş gelini beklemektedir. Ya zifaf yatağında ²¹ uzanıp gelini beklemekte veya evlilik yemeğinin tadını çıkarttığı bir masaya dayanmaktadır. Evlilik yemeği gelin eve gitmeden önce yapıldığından ikinci durum pek mümkün görünmemektedir. Birinci durumda pek yakışık alı bir durum değildir.

İlli non minus ac tibi
 Pectore uritur intimo
 Flamma, sed penite magis
 İo Hymen Hymenaeae io,
 İo Hymen Hymenaeae

(Senden daha az ateşle
 Tutuşup yanmaz yüreği için için
 Hatta daha da içten yanmaz
 Yaşa Hymen Hymenaeus yaşa,
 Yaşa Hymen Hymenaeus yaşa)

(175-180)

²¹ Zifaf yatağı evin içlerinde bir odada olup (ki normal budur) evin girişinde yer almaz. Diğer taraftan evin girişinde yer alan tek divan lectus genialis olup bu divanda evli çiftlerin değil, vasi tanrıların dayanmaları ve uzanmaları içindir. 166 ve 169-171'deki sözler daha ziyade bir tutkunun ifadesidir. Peleus ve Thetis'in evliliği zifaf yatağı ile ilgili detayları örnekleme amacıyla vermiştir.

Pekçok dilde aşkı simgeleyen alev metaforundan Catullus'ta yararlanmıştır. Bir nesne olarak flamma özellikle *Uritur flamma* ifadesi edebi olarak 'ateş tutuşturuldu' anlamına gelir ve tutkuya yol açar.

HİZMETKARLARA YAPILAN ATIFLAR

Mitte brachiolium teres,
Praetextate, puellulae:
Iam cubile adeat viri
Io Hymen Hymenaeae io,
Io Hymen Hymenaeae

(Bırak *praetextalı* ²² çocuk
Zarif kolunu kızcağızın
Gitsin artık kocasının yatağına
Yaşa Hymen Hymenaeus yaşa,
Yaşa Hymen Hymenaeus yaşa)
(181-185)

Şair gelinin zifaf odasının kapısına kadar praetexta giymiş oğlanların kolunda geldiğini belirtmiştir. Böylece düğün törenin bir başka bölümüne geçmiştir.

NEDİMELERE YAPILAN ATIFLAR

Vos bonae senibus viris
Cognitae bene feminae
Collocate puellulam!
Io Hymen Hymenaeae io,
Io Hymen Hymenaeae

²² Oğlanların erişkin olana kadar bunları giymesi gelenekseldi. Aynı zamanlarda senatörlerde praetextalar giyerdi. Roma düğününe genelde iki hizmetkar katılır ve hatta bir üçüncüsünde meşaleleri taşırdı. Gelinin hizmetkarları zifaf evinin kapısının önüne kadar gelip buradan ayrılırlar.

(Siz yaşlı kocalarınızca
 Namuslu bilinen erdemli kadınlar
 Yatağına yerleştirin kızcağızı
 Yaşa Hymen Hymenaeus yaşa,
 Yaşa Hymen Hymenaeus yaşa)
 (185-190)

Sadece gelinlerin yanında genç oğlanlar değil onların nedimleri de ²³
 bulunmaktaydı.

UŞAKLARA YAPILAN ATIFLAR

İam licet venias, marite:
 Uxor in thalamo tibi est
 Ore fluridulo nitens
 Alba parthenice velut
 Luteumve papaver

(Artık gelebilirin damat, karın
 Senin için yatıyor zifaf yatağında
 Gözalcı çiçek gibi yüzüyle
 Beyaz bir papatya sanki
 Yada kırmızı bir gelincik)
 (190-195)

Epithalamium burada başlar. Zifaf odasının dışında söylenen şarkılar ve evlilik şarkısı nakaratlarına rastlanmaz. Çiçekler gibi gülümseme ifadesiyle bir metafor başlar. Çiçekler ve yüz gibi. çiçeklerin rengi ortama uyum sağlar. Beyaz ve sarı renk kombinasyonu yapar. Catullus damadın yakışıklılığına döner.

²³ Bu nedimler pronubae olup, geline eşlik eden mükemmel bir geçmişe sahip evli kadınlardır. Bunlar geleneksel olarak hayatları boyunca sadece tek bir erkekle evlenmişler ve poligaminin normal olduğu Roma soyluluğunda bile tel eşliliği ilke edinmişlerdir.

at, marite, (ita me iuvent
caelites) nihilo minus
pulcer es, neque te Venus
neglegit. Sed abit dies:
perge, ne romorare!

(Ancak damat (tanrılar
yardım etsin bana) sen de daha az,
güzel değilsin, seni de gözardı
etmiyor Venüs. Ama gün gelip geçiyor.
Hadi, devam et, gecikme!)

(195-200)

Damadın sevgisinin temiz bir sevgi olduğundan ve yasal olduğundan sözeder.

Ludite, ut lubet, et brevi
Liberos date! Non decet
Tam vetus sine liberis
Nomen esse, sed indidem
Semper ingenerari

(Oynaşın, oynadığınız kadar
Kısa zamanda çocuklar verin,
Yakışmaz çocuksuz olmak böyle
Eski bir soyadı tersine zaman
Doğurmak uygun düşer bu kaynaktan)

(210-215)

Evli çiftler oyun oynamaya teşvik edilirler ancak oynadıkları oyunun ciddi bir sebebi vardır. Bu sebep çocuk sahibi olmak kaydı ile aile isimlerini sürdürebilmektir.

Sit suo similis patri
 Manlio et facile inscieis
 Noscitur ab omnibus
 Et pudicitiam suae
 Matris indicet ore

(Babası Manlius'a benzesin
 Ve kolayca bilinsin bütün
 Tanınmayanlarca da
 Ve annesinin iffetini
 Yüzünde taşısin)

(221-225)

Çocuklardan bahsedilirken babasının görüntüsü de olaya aksettirilir. Bu aynı zamanda şairin metin için bahsettiği kişiyi öne çıkartmak için kullanılabilecek bir yoldur. Bebek betimlenir. Küçük Manlius babasına çok benzemektedir, annesi gerçekten iyi bir iş yapmış ve kim görürse görsün babasının tıpkısı dediği bir bebek dünyaya gelmiştir. Diğer dizelerde annenin kendi isminin oğluna geçmesi isteği vardır ki bir kadın oğlunu da kendi gibi iffetli yetiştirebilir.

Talis illius a bona
 Matre laus genus approbet
 Qualis unica ab optima
 Matre telemacho manet
 Fama Penelopea

(Erdemli annesinden dolayı
 Soyunca böyle bir övgü yakışsın,
 Çok erdemli biricik annesinden
 Penelope'nin oğlu Telemakhos'a
 Kalan ün gibi)

(225-230)

Zamanından önce kapı geleceğe dair mutluluk ve erdem dilekleri ile evli çiftin üzerine kapatılmıştır.

Claudite ostia, virgines:
Lusimus satis, at, nonei
Coniuges, bene vivite et,
Munere assiduo valentem
Exercete iuventam!

(Kapayı kapatın bakireler
Yeterince oynadık. Ama siz
Erdemli çift, mutlu yaşayın
Yorulmaz bir sevişmeyle
Varedin sağlıklı gençliğinizi!)
(230-235)

Catullus özellikle iki kelimedenden oluşan ‘bene vivite’²⁴ ifadesini seçmiştir. Hem ‘iyi yaşamak’ (örneğin hayatın tadını çıkarmak) hem de ‘güzel bir hayata sahip olmak’ anlamını çağrıştırır. Son dizede ise aşkın genç bir insanın peşinde koşacağı birşey olduğu vurgulanır

nupta, tu quoque, quae tuus
vir petet, cave ne neges,
ni petitum aliunde eat.
io Hymen Hymenaeae io,
io Hymen Hymenaeae.

(Sen de gelin, reddeyeyim deme
Kocanın isteklerini, ki gitmesin
Başka yere istediğini bulmaya.

²⁴ Plato’nun Devlet adlı kitabının son sözleridir. Çiftlerin mutlu olmalarının yolu erdemden geçmektedir.

Yaşa Hymen Hymenaeus yaşa
 Yaşa Hymen Hymenaeus yaşa)
 (151-155)

İffet, Aurunculeia'nın şefkatli göğüslerinde temsil edilmiştir. Aynı zamanda çekici bir birleşme teklifi anlamında kullanılmıştır. Ahlaksız zinaya olan düşkünlüğün çekiciliği, yaşlı bir kadının mutlu ailesinin, mutlu bir çiftin veya gülümseyen bebeklerin içinde yer aldığı resmin karanlık yüzüdür.

Catullus bu noktada insanın iyi olmadığına inanan bir çizgide değildir. Bir kişinin yasak aşkı bencilcedir . Evlilik sayesinde tam bir mutluluk yakalamış olan iffetli ve mutlu çiftin ideal görüntüsü popüler Roma tarzını yansıtmaktadır. Aynı şekilde Roma hicvinin kaba *fescennina* kinayesini yansıttığı gibi.

Evliliklerini kutsayan Manlius ve Iunia'nın genellikle Torquatus ve onun gelini Junia Aurunculeia olduğu düşünülebilir. Söz konusu damat, büyük ihtimalle milattan önce 90 senesinde doğmuş, MÖ 66 senesinde P.Cornelius Sulla'ya karşı yolsuzluk suçlaması ile dava açmış başarılı bir hatip olan ve MÖ 49 senesinde Caesar'a karşı başlatılan iç savaşta Pompeius yanlıları tarafında savaşıp Thapsus'tan sonra intihar etmiş olan Lucius Manlius Torquatus'tur. Cicero bu kişiyi taktir etmiş ve yazdığı epicuros felsefesini benimsediği *De finibus* kitaplarının 1. ve 2. ciltlerinde başkası için konuşan kişi olarak tanımlamıştır. Gelinin ismi ise ilginçtir; hem Iunia hem de Aurunculeia isimleri *nomina gentilia* olup, cumhuriyette çift gentilicum olduğuna dair herhangi bir örnek bulunmamaktadır.

Gelinin hayatına avam bir Aurunculeia olarak başlamış olabileceğini kendisinin *gens iunia* olarak kabul edilebileceğini söylemektedir. Gelinin gerçek isminin Orta İyalya'da sık rastlanan bir isim (*praenomen*) olan Vibia olduğunu söyleyenler de vardır. Catullus'tan kalan şiirlerde ölçü ile ilgili hususlar sadece burada ve 34. şiirde bulunmaktadır.

Şiirin genel yapısı aşağıdaki şekildedir;

1-75	Evlilik tanrısına yapılan dua (Hymenaios)
76-81	Gelinin gelişi
82-113	Geline karşı yapılan konuşma
114-183	Değişik kişilere karşı yapılan konuşmalar
184-198	Damada karşı yapılan konuşmalar
199-223	Eşlerin her ikisine karşı yapılan konuşmalar (<i>epithalamium</i>)

CATULLUS'UN 62. *EPITHALAMIUM*'U

Şiirin yapısı aşağıdaki şekildedir.

1-5	Oğlanlar kendi aralarında konuşurlar (5 satır)
6-10	Kızlar kendi aralarında konuşurlar (5 satır)
11-19	Oğlanlar şarkı söylemeye hazırlanırlar (9 satır)
20-25	Kızların iki beyiti (6 satır)
26-31	Oğlanların ilk beyiti (6 satır)
32	Kızların ikinci beyiti (7 satır)
33-38	Oğlanların ikinci beyiti (7 satır)
39-48	Kızların üçüncü beyiti (10 satır)
49-58	Oğlanların üçüncü beyiti (10 satır + nakarat)
59-66	Oğlanların geline atıfta bulunması

Derleme içerisindeki ikinci evlilik şarkısıdır. 61.şiir ve bu şiir arasındaki fark son derece belirgindir. Bu şiir heksametrik olup, evliliği genel anlamda ele almaktadır. Her türlü evliliğe adapte edilebilir. 61 deki şiirde belirli bir çift ele alınmaktadır. Bu formdaki evlilik ilahisinde kızlardan oluşan iki ayrı koro mevcut olup, bu konular birbirlerine zıt istekler ile bir diğerine üstün gelmeye çalışmaktadır. Karşıt kinayeler dile getirilir. Tüm şiirde nükteler yer almakta olup ortaya Yunan komedisindeki agon benzeri bir tür çıkar.

Bu tür şiirin güzelliği, yapaylığında saklıdır. Catullus direktifleri ve hazırlıkları şarkı söylemeye başlamadan önce son bölümde ortaya koyar. Böylece ortaya bir metinden ziyade bir tiyatral metin çıkar. ‘Sahne direktifleri’ şiiri Yunan ve Roma konteksine yerleştirmemize izin vermez.

Vesper adest: iuvenes, consurgte! Vesper Olympo
expectata diu vix tandem lumina tollit.
surgene iam tempus, iam pinguis linguere mensas:
iam veniet virgo, iam dicetur Hymenaeus.
Hymen o Hymenae, Hymen ades o Hymenae!

(Akşam yaklaşıyor: gençler kalkın! Neyse, en sonunda
Nicedir beklenen ışığını Olympus’tan yükseliyor akşam.
Artık kalkmak zamanı, bereketli sofraları bırakmak:
Şimdi gelin gelecek, düğün türküsü söylenecek
Hymen ey Hymenaeus, Hymen gel ey Hymenaeus!)

(1-5)

Genç erkek tipik bir Roma stili divanın etrafında dolaşarak ziyafetin tadını çıkartır. Vesper görüntüsü içerisindeki erkekler gelini kutsamak için ayakta durmak zorundadırlar.

Oeta yani Olimpos’un kullanılması güneşin ve yıldızların dağlardan doğduğu düşünüldüğünde son derece uygun görülmekte olup, yıldızlar insanın zihninde kutsallık kavramını güçlü bir şekilde imgelemekte ve evlilik ‘ilahilik’ ile paralellik kurabilmektedir. Bu ifade gelinin babasının evini terkedeceğini ve mevcut gelenekler içerisinde bunu yapmaya zorunlu olduğunu belirtir.

Vakit akşamdı (*Vesper adest*) ifadesi ziyafetin bittiğini belirtir. Hem Roma’da hem de Yunan’da ziyafet gelinin ailesinin evinde verilirdi. Yunanda kızlar ve erkekler birarada bulunmazdı. Roma’da böyle bir gelenek yoktu. Yunan’da damat mutlaka evlilik töreninde yer alırdı. Roma geleneğinde ise damat gelini, yeni evinde

bekler, ziyafetin ise gelinin evinde yapıldığı varsayıldı. 32. satırdan sonra gelen satırlar kayıp olmakla birlikte fazla önemli olduğu söylenemez. Gerçek olan, kızlardan biri artık bir gelin olmuş ve yine artık koroda yer almamaktadır. Kızın varlığı durumun gerçekliğini belirtmekte ve 59-65 satırlardaki gelin temasına uygun düşmektedir. Burada şairin seçtiği zaman en uygun zaman olup, vakit ziyafetten hemen sonraki ve gelinin deductio'sundan sonraki saatlere denk gelmektedir. Zira böyle bir şarkı çok geç olamdan tam zamanında söylenmelidir. Tören formu Yunan esintilerine haiz olup, Roma deductio'suna sahip bir Yunan evliliğidir. Roma içeriği ile bir Yunan tarzı oluşturulmuştur.

İçerik Yunandır. Üzüm asmalarının ağaçlar ile evlenmesi şehirlerin yağmalanması dilin canlı Yunan konuşma dili olması nedeniyledir.

Bu şiir edebi olarak son derece ilgi çekicidir. Kızlar arkadaşları olan kızı gelin vermiş ve onu kaybetmişlerdir. Ancak diğer taraftan duygusal ve şiirsel açıdan bazı şeyleri kazanmışlardır. Buradaki kavramsal boyut kızlar üzerinde derin bir etki yaratabilecek bekaretin evlilik ile çelişkisi noktasındadır.

Hespere, quis caelo fertur crudelior ignis?
 Qui natam possis complexu avellere matris,
 Complexu matris retinentem avellere natam
 Et iuveni ardenti castam donare puellam.
 Quid faciunt hostes capta crudelius urbe?
 Hymen o Hymenaeae, Hymen ades o Hymenaeae!

(Akşam yıldızı, var mı gökyüzünde senin ışığından daha acımısız yükselen bir ışık?

Kız evladını ana kucağından kapıp götürebilirsin sen,
 Anasının kucağında korunan kızı.

Ne yapar düşmanlar bundan gaddar, bir şehri ele geçirdikten sonra?

Hymen ey Hymenaeus, Hymen gel ey Hymenaeus!)

İfadedeki güçlü avellere fiili ve notam...matris....matris...natam tekrarları ardentı castam vurgusu, hafife alan donare (*kızı artık ver gitsin*) kelimesi ve yağmalanan şehir ve vahşi hareketler arasındaki karşılaştırmalar dikkat çekicidir. Eski çağlar günümüz dünyasına göre yağmalanan şehirler ve tecavüz eden askerler gerçeği ile çok daha sık karşı karşıya geliyordu.

Üçüncü kıtada kızlar yumuşak çiçek kokularından , ilerleyen 4 satırda bu kokuların nasıl yaratıldığından ve daha sonra nasıl heba edildiğinden ortaya çıkan pislik ve iğrençlikten bahseder. Çiçeklerin nasıl büyüdüğüne tasviri ustacadır.

Ut flos in saeptis secretus nascitur hortis,
 İgnotus pecori, nullo convulsus arato,
 Quem mulcent aerae, firmat sol, educat imber...
 Multi illum pueri, multae optavere puellae;
 İdem cum tenui carptus defloruit ungui,
 Nulli illum pueri, nullae optavere puellae;
 Sic virgo, dum inacta manet, dum cara suis est
 Cum castum amisit polluto corpore florem,
 Nec pueris iocunda manet nec cara puelllis.
 Hymen o Hymenaea, Hymen ades o Hymenaea!

(Çitlerle çevrili bahçelerde gözden uzak doğan bir çiçek gibi,
 Sürüden habersiz, hiçbir sabanın altında parçalanmamış,
 Esintiler okşar seni, güneş güçlendirir, yağmur büyütür...
 Nice oğlanlar, nice kızlar arzular onu;
 Aynı çiçek ince bir tırnakla koparılıp solunca,
 Hiçbir oğlan, hiçbir kız istemez olur;
 Böyle bir genç kız, dokunulmadıkça, yakınları için değerlidir,
 Bedeni kirletilip masum çiçeğini yitirdiğinde ne oğlanlar için hoşluğu kalır,
 ne de kızlar için değeri.)

Hymen ey Hymenaeus, Hymen gel ey Hymenaeus!

(39-48)

Daha sonra şiir ivme kazanır. İlk satır bağımsız ve parçalanmaz bir birlik arz eder. İkinci satır iki cümleden, üçüncü satır üç ayrı cümlecikten. Bu satırların bu tarz ile yarattıkları etki bir büyüme hissi yaratmalarından kaynaklanır. Kızlar, ihtiraslı erkeklerin bir yandan bakire kızları arzu ederken bekaretlerini verdikten sonra arzu edilmeyişleri ile ortaya çıkan çifte standarda atıfta bulunurlar ve hicv ederler.

Tüm oğlanlar tamamen duygusuz ve bir güç gösterisinden ibaret şekilde cinsel ilişkiye girebilirken, kızlar nişanlandırılır ve bu konuyla ilgili olumsuz bir bahane öne sürme şansları ellerinden alınır. Nasıl ki asmalar üzüm için aşılanır, kızlar da kocaları için döllenmeye razı gelirler. Onların beyitleri retorik olarak güç ifade eder.

Ut vidua in nudo vitis quae nascitur arvo,
 Numquam se extollit, numquam mitem educat uvam,
 Sed tenerum pronò deflectens pondere corpus
 İam iam contitgit sunmum radice flagellum;
 Hanc nulli agricolae, nulli coluere iuvenci;
 At si forte eadem est ulmo coniuncta marito,
 Multi illam agricolae, multi coluere iuvenci:
 Siz virgo, dum inacta manet, dum inculta senescit;
 Cum par conubium maruto tempore adepta est,
 Cara viro magis et menis est invisã parenti.
 (Hymen o Hymenaea, Hymen ades o Hymenaea!)

(Çıplak arazide doğmuş eşi olmayan bir asma, nasıl hiçbir zaman kendini doğrultamaz, olgun üzümler veremez,
 Ancak kırılğan gövdesini ağırlığından başaşağı bükerek de
 Filizinin ucu neredeyse köklerine değerse;
 Hiçbir çiftçi, hiçbir boğa buna bakmaz olur.

Ama olur da aynı asma bir karaağacı koca olarak alıp birleşirse, ona nice çiftçiler nie boğalar tapar;
 Sonunda genç bir kız dokunulmadan kaldığı sürece
 Yabancıllığıyla yaşlanıp gider;
 Olgun bir yaşta uygun bir evlilik yaptığındaysa
 Kocasına daha değerli, babasına daha tatlı görünür.)
 (Hymen ey Hymenaeus, Hymen gel ey Hymenaeus!)

(49-60)

Son sözler Ovidius'un Aşk Sanatı'ndaki meşhur ifadesine benzer- *herşey sanattır ve aşk yoktur*- Buradaki son sözler, geline rakibi olanlara karşı mücadele etmesi gerektiğini, dinleyiciye erkeğin gözünden bir bakış açısı verebilmek ve kızın değerli masumluğunun para karşılığı satıldığını anlatır.

At tu ne pugna cum tali coniuge, virgo!
 non aequum est pugnare, pater cui tradidit ipse,
 ipse pater cum matre, quibus parere necesse est.
 virginitas non tota tua est, ex parte parentum est:
 tertia pars patrist, pars est data tertia matri,
 tertia sola tua est: noli pugnare duobus,
 qui genero sua iura simul cum dote dederunt.
 Hymen o Hymenaea, Hymen ades o Hymenaea!

(Ama böyle bir kocayla dalaşma, ey bakire!
 Uygun olmaz dalaşman, baban kendisi verdi seni ona,
 Annenle birlikte verdi, onların sözünü dinlemelisin
 Kızlığın tümüyle senin değil, bir parçası ana babanıdır:
 Üçte biri babana, üçte biri de anana verilmiştir
 Yalnızca öbür üçte bir senin; karşı çıkma o iki insana,
 Kendi haklarını damada veren, çeyizinle birlikte.
 Hymen ey Hymenaeus, Hymen gel ey Hymenaeus!)

(60-65)

Şiir kızlar ve oğlanlar arasında bir eşitlik yaratacak şekilde ve simetrik olarak yazılmış olup, eşitlik oğlanların avantajlarını kullanarak eve gitmeleri ve gelinin formal deductio'su başlamak üzereyken erkeğin zafere ve teslim alma hakkına kavuşması ile bozulur.

Hymenaios formal bir evlilik şarkısının başlığıdır. Hymenaios ağıtı Yunan evliliklerinde adettendir. Evlilik tanrısının kişileştirilmiş hali olan Muse Urania'nın çocuğu Hymen veya Hymean. 'Ey Hymenaios' ağıtı şiirde dokuz defa tekrarlanır. Oeta Dağının geçtiği dizelerde dağ tanrının cennetten önce ve cennetten sonraki saatlerini geçirdiği evi gibi görülmektedir.

Kızların şarkısı başlar. Kızların evlilik ile söyledikleri gelinin bekaretinin sağladığı güvenliği şimdi vahşi bir yabancıya teslim ettiği konusu ile ilgilidir. Şair kızlara evliliği değil, evlendikleri erkekleri mutlu ve rahat ettirmeleri üzerine düşünmeleri gerektiğini tavsiye eder.

Hespere, quis caelo lucet iocundior ignis?
 Qui desponsa tua firmes conubia flamma,
 Quae peigere viri, pepigerunt ante parentes
 Nec iunxere prius, quam se tuua extilit ardor.
 Quid datur a divis felici optatius hora?
 Hymen o Hymenaeae, Hymen ades o Hymenaeae!
 Hesperus e nobis aequalis, abstulit unam.

(Akşam yıldızı, var mı gökyüzünde senin ışığından daha tatlı parlayan bir ışık? Güç verirsin ateşinle söz kesilmiş evliliklere
 Önceden kocaların ve ana babaların karar verdikleri,
 Ne vrebilir ki tanrılar daha arzulanan mutlu bir saatten başka?
 Hymen ey Hymenaeus, Hymen gel ey Hymenaeus!
 Akşam yıldızı bizden birini alıp götürdü arkadaşlar)

(26-32)

Sahnede evlilik çoktan gerçekleşmiş, baba ve gelinin müstakbel kocası evliliğin şartları ile ilgili anlaşmaya varmıştır. Yapılan anlaşma Akşam Yıldızı'nın parlamaya başlamasıyla geçerli olacaktır. Tanrılar genelde mutluluk ile birlikte anılırlar.

Namque tuo adventu vigilat custodia semper
Nocte latent fures, quos idem saepe revertens
Hespere, mutato comprehendis nomine Eous
At lubet innuptis ficto te carpere questu.
Quid tum, si carpunt, tacita quem mente requirunt?
Hymen o Hymenaea, Hymen ades o Hymenaea!

(Sen geldiğinde uyanık durur nöbetçi her zaman.
Hırsızlar gece saklanır, onları yine sen geri dönerek
Yakalanırsın akşam yıldızı, çoğu kez, sabah yıldızı adına dönüşüp.
Ama bakire kız uydurma yakınmalarla seni yıpratmaktan hoşlanır.
Yıpratıyor da ne oluyor, suskın kalbinde seni arıyorsa?
Hymen ey Hymenaeus, Hymen gel ey Hymenaeus!)

(33-38)

Burada düşünceler arasında özel bir bağlantı vardır. Gelinin damat tarafından güvende olduğu baba evinden çalınmış olması ile gece vakti gerçekleşen evlilik arasında düşünsel bağ kurulmaktadır, tıpkı işe çıkan hırsızlar gibi. Genç erkek kızıdan gelen mesajı Akşam Yıldızı'nın doğmasının hırsızlara karşı uyanık olması gerektiği anlamına geldiğini anlayan bekçi gibi algılamakta ve kızların aslında evlilikten korktukları gerçeğini göz ardı etmektedir.

Kızların tek arzusu ve düşüncelerinin aşk ve evlilik olduğuna dair genel bir kanaat ileri sürmüştür şair.

multi illum pueri, multae optavere puellae;
idem cum tenui carptus defloruit ungui,
nulli illum pueri, nullae optavere puellae:
sic virgo, dum intacta manet, dum cara suis est
cum castum amisit polluto corpore florem
nec pueris iocunda manet nec cara puellis

(istek duydu ona birçok oğlan, birçok kız, derken istemez oldu,
Onu hiçbir oğlan, hiçbir kız
İnce tırnakla koparıp pörsüyünce,
Tıpkı böyledir genç kız da
Takınlarının canı ciğeridir,
Kendine el değmediği sürece;
Ancak tertemiz çiçeğini yitirdi mi kez
Gövdesi kirlenip de, güzel gelmez oğlanlara,
Değerini yitirir kızların da gözünde)

(42-49)

Bu pasaj şiirsel bir bütünlük, nezaket ve duygusallık açısından çok güzel bir örnek teşkil eder ki bu durum ne Catullus'ta ne başka bir yerde nede başka bir latin şairinde ratlanmaz. (*Jenkyns 1982 50-51*) Buradaki önemli husus, bir kız ancak evlenmemiş ise bir oğlan tarafından arzulanır. 'Çiçeğini' kaybettiğinde artık hiç kimse tarafından arzulanabilir bir tarafı kalmamıştır. Şiirsel açıdan koparılmamış çiçek bekaret anlamına gelmektedir. Şair edebi bir metafor kullanmak suretiyle okuyucuda bir gülümseme yaratmaktadır. İfade iki metaforu bir araya getirir. Bunlardan biri bekaret çiçeğinin kaybedilmesi, diğeri ise kirlenmemiş vücuttur.

Ut vidua in nudovitis quate nascitur arvo,
numquam se extollit, numquam mitem educat uvam,
sed tenerum prono deflectens pondere corpus
iam iam contingit summum radice flagellum;
hanc nulli agricolae, nulli coluere iuveni;

at si forte aedem est ulmo coniuncta marito,
multi illam agricolae, multi coluere iuveni:

(Çıplak arazide doğmuş eşi olmayan bir asma, nasıl
hiçbir zaman kendini doğrultamaz, olgun üzümler veremez,
ancak kırılğan gövdesini ağırlığından başaşağı bükerek de
filizinin ucu, neredeyse köklerine değerse;
hiçbir çiftçi, hiçbir boğa buna bakmaz olur.
Ama olur da aynı asma bir karaağacı koca olarak alıp birleşirse, ona nice
çiftçiler nice boğalar tapar)

(49-55)

Kadından bahseder aslında şair bu dizelerde ve vücudunda çok fazla ağırlık olduğu vurgusunu yapar. Asma çubuğu dikilir ve en uç filizleri köklerine değer. Asmanın filizleri ile köklerinin bir araya geldiği imgelemesini gösterir. Sonraki dizelerde kızın bekaretinin bir başlık parası karşılığı satıldığını ifade eder.

CATULLUS'UN 64. *EPITHALAMIUM*'U

Catullus, en iyi *epithalamium* örnekleri vermiş bir şairdir. Bu şiirde mitolojik bir evliliğin anlatımı vardır. Peleus²⁵ ve Thetis'in evliliği şiirin konusudur.

Catullus, şiirin başında altın postun mitini anlatır. Çünkü şair şiirsel bir anlatımla insanların geminin yapımıyla bulundukları yerlerden uzaklara gitme

²⁵ Peleus Teselya'da Phthia kralıdır. Archiles'in babasıdır. Nereus'un kızı Thetis'le evlenmek için aralarında çekişiyorlardır mitolojiye göre. Themis (prometheus) Thetis'in doğacak oğlunun kaderin taktiri gereğince babasından daha güçlü olacağını onlara bildirir. Bunun üzerine iki tanrı derhal Thetis'erekek kur yapmaktan vazgeçip onu bir ölümlüyle baş göz etmeyi düşünürler. Çünkü bir ölümlü için bu kehanetin hiçbir sakıncası olamazdı. Farklı anlatımlara göre Zeus'a Thetis'ten bir oğlu olduğu takdirde bunun onu tahtından indirip göğün hakimiyetini ele geçireceğini Promethues'a bildirmiştir. Zeus öfkesinden vede onu cezalandırmak için, Thetis'ile ilgili kendi rızasıyla zorla bir ölümlü ile evlendirmeye karar verir. Tanrılar ise Thetis'erekek koca olarak Peleus'u uygun gördüler. Thetis bunu kabul etmedi. Deniz tanrıçası olarak istediği şekle girebilme yeteneğine sahipti. Peleus'un kucaklamasından kaçınmak için sırayla ateşe, suya, rüzgara, ağaca, kuşa, kaplana, aslana, yılan ve en sonunda da mürekkep balığına dönüştü.

olanağına sahip olduklarını, böylece ilişkilerini bulundukları çevrenin dışına taşıdıklarını, maddi ve manevi alanda değişiklik içine girdiklerini belirtir. Birbirlerinden çok uzakta yaşayan insanların da birbirlerini görüp aşık olabileceklerini dolaylı yoldan anlatarak şiirine başlar. Ölümlülerin gözleriyle son kez deniz perilerini gördüğünü anlattığı dizelerden sonra Zeus'u vurguladığı dizelere döner.

tum Thetidis Peleus incensus fertur amore,
tum Thetis humanos non despexit Hymenaeos,
tum Thetidi pater ipse iugandum Pelea sensit

(İşte, o zaman Thetis'in aşkıyla tutuşup yandığı söylenir Peleus'un,
o zaman, Thetis bir insanla evlenmeyi hor görmedi,
o zaman, tanrılarının babası Thetis'le Peleus'u evlendirmesi gerektiğini
düşündü)

(19-21)

Catullus bu dizelerde 'baba' vurgusu yapar ve Zeus'un adını verir. Gelin ve damadın babalarının da bu evliliği uygun görüp görmediğini Catullus bu dizelerde sorgular. Şair Romalıların önem verdiği değerlerden biri olan 'pietas' (*aileye bağlılık*) kavramını hatırlatmış olur.

Thessaliae columen Peleu, cui Iupiter ipse
ipse suos divum genitor concessit amores.

Ey Teselya'nın direği Peleus, sana Iuppiter,
tanrılarının babası, kendi aşğını bağışladı.

(25-27)

Ardından düğün törenine döner. Düğünün yapıldığı yer, davetliler, düğünde yapılanları anlatır. Düğün Pelian dağında yapılmıştır. Tanrılar da orada hazır bulunmaktadırlar. Musalar evlenenler için bestelenmiş düğün şarkılarını

söyleyenlerdir ve her biri yeni evlilere birer hediye getirmişlerdir. Pharsalus çatısında kalabalık toplanmıştır.

Pharsaliam coeunt, Pharsalia tecta frequentant.
 rura colit nemo, mollescunt colla iuvenis,
 non humilis curvis purgatur vinea rastris,
 non glaebam pronò convellit vomere taurus,
 non falx attenuat frondatorum arboris umbram:
 squalida desertis rubigo infertur aratris.
 ipsius at sedes, quacumque opulenta recessit
 regia, fulgenti splendent auro atque argento.

Pharsalus'ta toplanrlar, Pharsalus çatılarına doluşurlar.
 Artık kimse tarlasını ekip biçmez, boyunları gevşer sığırların,
 artık eğri çapalarla temizlenmez toprağa yakın asmalar,
 boğa artık eğri saban demirini sökğp çıkarmaz.
 ağaçların gölgesini zayıflatmaz budayıcıların bıçakları:
 terk edilmiş sabanları pas içinde bırakır kir, toz.
 Peleus'un oturduğu ev ise, zengin sarayından ne kadar uzak olursa olsun,
 altın ve gümüş parıldar ıslıl ıslıl.

(37-44)

Düğünün yapıldığı evin güzelliğini anlatır. Catullus evin iyi korunduğunu ve güzelliğini vurgulamak için diğer evlerle kıyaslama yapar. O dönemde tarımdan ve bahçecilikten uzaklaşıldığını ve yeniden bu işleve dönülmesi gerektiğini düşün evinin tasviri için dile getirir.

Sadece sarayın dışını ve bahçesini anlatmakla kalmaz, sarayın içgörüntüsünü de tasvir eder. Catullus'un sırayı bu konuya ayırması epithalamium şiir yazma geleneği ile paralellik sergiler. Krallığın göz kamaştıran hazinesiyle baştan sona içindekilerin keyf ve sefa içinde olduklarını vurgular. Gelin yatağı orta yere konmuştur ve bu kez yatağın betimlemesini yapar.

Theseus ve Ariadna'nın mitinin anlatımında aniden bir geçiş yaptığı bölüme gelir. Theseus ve Ariadna'nın evliliği tesadüfi anlatılmış bir mit olmamalı elbette. İki gelinin de ortak özellikleri her ikisinin de ikinci evliliklerini yapmaları ve bakir olmamalarıdır. Catullus burada bakir bir geline nasıl seslenilirse aynı şekilde bu gelinlere de seslenmiştir. Çünkü şaire göre 'gelin' olan herkes bu saygıya layıktır.

Minos'ın kızlarından Ariadna kahramanı görerek ona aşık olmuş, onu ve Theseus'u taşıyan gemi bir fırtına tarafından Kıbrıs'a kadar sürüklenmiştir. Hamile olan Ariadna gemiden indirilir, deniz de tuttuğu için Theseus tekrar gemiye çıkar. Aniden çıkan rüzgar gemiyi açıklara sürüklemiştir. Ada kadınları terk edilen (yada öyle düşündükleri) kadına bakarlar ancak Ariadna çocuğunu doğururken ölür. Catullus 64. şiirde hem bir mitolojik evliliği ele almış hem de yine şiirin çeşitli kısımlarına mitolojik versiyonlar sokmuştur.

namque fluentisono prospectans litore Diae
 Thesea cedentem celeri cum classe tuetur
 indomitos in corde gerens Ariadna furores,
 necdum etiam sese quae visit visere credit,
 utpote fallaci quae tunc primum excita somno
 desertam in sola miseram se cernat harena.
 immemor at iuvenis fugiens pellit vada remis,

(Dalga dalga yankılanan Dia kıyısından bakarken
 hızlı gemisiyle uzaklaşıp giden Theseus'i görür
 yüreğinde gem vurulmaz öfkeler taşıyan Ariadna,
 hatta daha yeni gördüğü şeyleri gördüğüne inanmaz
 çünkü aldatici uykusundan uyanır uyanmaz
 kendini ıssız bir kumsalda bırakmış bir zavallı olarak görür:
 Delikanlıysa suları savurur küreklerden onu unutmuş kaçıp giderken,)

(52-58)

Theseus ve Ariadna'nın efsanesi, Theseus'un iyice uzaklaştıktan sonra Ariadna'nın durumunun tasviri ile devam eder. Kızın ruh durumunu gözler önünde canlandıran iyi bir tasvir yaparak anlatımını sürdürür.

Catullus birden bire mitin başına döner ve Minos'un görkemli evine Theseus'un ulaştığı dizeleri verir. Ariadna'nın onu ilk görmesi kadar geriye götürür Catullus olayları. Catullus neredeyse iki mitolojik kahramanı ve hatta olayı içiçe sunmuştur bu iki şiirde bize. Ariadna onu görür görmez aşık olmuştur. Catullus dizelerinde Ariadna'nın tutkulu aşkını ve ruh halini şöyle yansıtır.

hunc simulac cupido conspexit lumine virgo
regia, quam suavis expirans castus odores
lectulus in molli complexu matris alebat,
quales Eurotae progignunt flumina myrtos
aurave distinctos educit verna colores,
non prius ex illo flagrantia declinavit
lumina, quam cuncto concepit corpore flammam
funditus atque imis exarsit tota medullis

(Arzulu gözlerle ona bakar bakmaz kralın bakire kızı
hoş kokular saçan iffetli yatağı onu
annesinin yumuşacık kucağında beslerdi
Eurotas nehrinde yetişen mersin çiçekleri gibi,
yada baharın esintisiyle çeşit çeşit çiçeklerin açması gibi,
alev alev yanan gözlerini ayırmadı ondan
bütün gövdesiyle ateşi emmeden derinlerine
ve en derin yerlerine kadar tümüyle tutuşmadan önce)

(86-94)

Catullus, gelin bakire olmadığı halde bakire olarak sunmuştur. Ariadna'nın terkedildikten sonraki durumu çok kötüdür. Şair hem Ariadna'nın betimlemesini yapar ve hemde olayların sırasını bozmadan anlatır.

Theseus'un gücünü belirtmek için Kentauroslarla savaşına da değinir. Aslında Theseus yol arkadaşıyla birlikte Girit'ten dönerken Minotauros'un sarayına kapatılmış ve Ariadna çok önce olan bu olayda ona aşık olmuş, yardım etmek istemiş ve yolunu bulabilmesi için ona bir iplik yumağı vermiştir. Bu mitin işlenmesi Ariadna'nın kendi ağzından çıkan haykırmalarla zenginleştirilir. Ariadna ailesinin bir kenara itmiş ve aşkını seçmiştir. Aile kavramı çok önemli olsa da Ariadna bunu göze almıştır. Ama şimdi terkedildiğini düşünerek ıssız adada Theseus'a seslenmektedir.

Sicine me patriis avectam, perfide, ab aris,
 perfide, deserto liquisti in litore, Theseu?
 sicine discedens neglecto numine divum
 immemor, Ariadna, devota donum periuria portas?

(Baba evimin sunduklarından beni alıp
 bu ıssız kıyıda bıraktın, değil mi, vefasız Theseus?
 Tanrıların isteklerine aldırmadan terk edip,
 ah, nankör, lanetli yeminleri evine taşıyorsun değil mi ?)

(131-135)

Catullus bir önceki ve bir sonraki olaylarla zincir kurmuştur. Ariadna'nın kocasına beddualarını uzun uzun yapmıştır eserinde. Zavallı Ariadna iplik yumağını vermesi karşılığında Theseus'dan evlenme sözü almıştır. Ariadna'nın ağzından, erkeklerin sözüne güvenilmeyeceğini işler şair. Bir nevi gelinden taraf olmuştur. 171. dizeye kadar Ariadna Theseus'a serzenişte bulunur. Iupiter'e seslenir. Keşkelerle dolu dizeler sıralar arka arkaya.

Iupiter omnipotens, utinam ne tempore primo
 Gnasia Cecropiae, utinam ne tempore puppes,
 indomito nec dira ferens stipendia tauro
 perfidus in Creta religasset navita funem,
 nec malus hic selans dulci crudelia forma

consilia in nostris requisset sedibus hospes!

(Ey her şeye gücü yeten Iuppiter, keşke Attica gemileri
hiç yanaşmasaydı Gnosus kıyılarına,
tüyler ürpertici bi haraç ödeyerek yabancı boğaya,
bağlamasaydı halatını Girit'e vefasız gemici,
ve bu kötü konuk acımasız kararlarını saklayarak
tatlı bir görünüm altında dinlenmeseydi evimizde!)

(170-176)

Belki de şair yine ailenin önemini vurgulamak için Ariadna'nın içindeki durumun tasfirini fazlasıyla detaylarıyla yapar. Aile önemlidir ve ona sırt çevrilirse Ariadna'nın yaşadıkları insanın başına gelebilir. Ariadna'nın babasına dönecek yüzü de yoktur. Ne babasından yardım isteyebilir ne de kocasının ardına düşebilir haldedir. Kaçtığını düşündüğü kocasının tanrılar katında cezalandırılmasını ister. Öfke tanrıçalarına öcünün alınması için yakarışlarda bulunur. Çılgınca sevgisi Ariadna'nın gözünü kör etmiş, yakınmalarına devam eder. Theseus'a beddua ettiği dizeler gelir ardından;

sed quali solam Theseus me mente reliquit,
tali mente, deae, funestet seque suosque!

ancak nasıl bıraktıysa Theseus beni bir başıma,
ey tanrıçalar, onu da, yakınlarını da öyle bırakın!

(200-201)

Onun bu beddualarından sonra denizler titremeye başlamış, yer ve yıldızlar da. Catullus, Theseus ve Ariadna'nın mitine devam eder ve Theseus'un tasvirini yapmaya başlar. Biricik oğluna babasının buyruğunu şiire taşır. Bu şiir baştan sona efsane anlatımıdır denilebilir. Theseus'un babasının buyruğu arka arkaya verilir. Theseus artık babasının emirlerinden uzaklaşmıştır. Babası da Theseus'un

öldüğünü düşünüp kayalardan aşağıya bırakmıştır kendini. Artık babası da ölmüştür. Belki de Catullus'a göre Minos'un kızı Ariadna'ye çektirdiklerini ödüyordur o da.

Bu efsanenin anlatımından sonra düğün alayındakiler sahneye girer. Nasıl eğlendikleri tasvir edilir uzun uzadıya dizelerde. Bir bir getirilen hediyeler sıralanır. En müstesna hediyeler arasında Kheiron'un sunduğu dişbudak ağacından bir kargı ve Poseidon'un armağanı olan iki ölümsüz atı sayar şair. Peneus kökleriyle kayın ağaçlarını, defne ağaçlarını ve diğer ağaçları hediye getirmiştir. Böylece tanrılar da evliliği onaylamıştır. Catullus *epithalamium*da hediyeleri, sunuları atlamamıştır. He ne kadar bu şiir diğer şiirlerden oldukça farklı da olsa, yine de bir *epithalamium*da olması gereken tüm özellikleri sırasıyla taşımıştır dizelerine. En sonunda da tanrıların babası gelmiştir.

inde pater divum sancta cum coniuge natisque

Sonra tanrıların babası geldi, karısı tanrıça ve çocuklarıyla

(298)

Tanrıların hepsi düğün evine gelmişlerdir. Artık evlilik tanrılarının anlatımından sonra düğün yerinin tanıtımı yapılır. Binbir çeşit yemekle masalar donatılmıştır. Kader tanrıçaları türkü söylemeye başlamış ve yün eğiriyorlardır. Catullus, kader tanrıçaları iplikleri eğirirken kaderi de yazıyorlar metaforunu kullanmıştır.

cum interea infirmo quatientes corpora motu

veridicos Parcae coperunt edere cantus.

(bu arada gövdelerini halsizce sallayarak

Parcalar ²⁶ gerçeği dile getiren şarkılar söylemeye başladılar

(305-306)

²⁶ Parkalar Roma'da kader tanrılarıdır. İnsanların ömürlerine istedikleri uzunluğu veren iplik eğiricilerdir.

Şair sonra onların türküsünü şiire sokar. İğlerin iplikleri çekmesi ile karının kocasına sarılması arasında bir bağ kurar.

adveniet tibi iam portans optata maritis
 Hesperus, adveniet fausto cum sidere coniunx,
 Quae tibi flexanimo mentem perfundat amore
 Languidulasque paret tecum coniungere somnos
 Levia substernens robusto brachia collo.
 Currite ducentes subtegmina, currite, fusi!

(Sana gelecek şimdi akşam yıldızı taşıyarak
 evlilere istediklerini, mutlu bir yıldızla gelecek karın,
 senin aklına saçacak ruhu yatıştıran aşkı
 ve huzurlu uykulara dalacak seninle
 düzgün kollarım güçlü boynuna dolayarak
 koşun döne döne, iğler, iplikler çekerek, koşun döne döne!)

(328-333)

Şair, Theseus'la Peleus'un evliliğinin hiçbir sevgiye benzemediğini ve hiçbir sevginin sevenleri böylesine birleştirmediklerini söyler. Yine iğ ve iplikleri bu sevgiyle özdeşleştirir. Catullus bu şiirinde seçtiği kelimeleri gerçek anlam ve mecazi olarak sıklıkla kullanmıştır. Onlardan Achilles²⁷ doğacaktır. Catullus gelin ve damadın övgüsünü ve onların aşkını över.

Nulla domus umquam tales contextit amores,
 nullus amor tali coniunxit foedere amantes,
 qualis adest Thetidi, qualis concordia Peleo.
 currite ducentes subtegmina, currite, fusi!

²⁷ Bir efsaneye göre Peleus ve Thetis'in evliliği mutlu geçmemiştir. Thetis Peleus'a çocuklar vermiş ama onları ölümsüz kılmaya çalışırken hep öldürmüştü. Nihayet Peleus, son doğan çocuğu Achilles'i Thetis yine ateşte tavlamaaya çalışırken elinden çekip alınca, Thetis kaçmış ve onunla yaşamayı artık reddetmiştir.

(Böylesi bir aşk görmedi hiç bir ev,
 hiçbir aşk birleştiremedi aşıkları böylesine bir düğünle,
 Thetis'le Peleus'in arasındaki uyum gibi.
 koşun döne döne, iğler, iplikler çekerek, koşun döne döne!)
 (333-337)

Düğün şarkılarının bir özelliği olan gelin ve damadın övülmesi işini
 eserinin sonlarında yapmıştır. Bu *epithalamium* geleneğine biraz ters bir durumdur.
 Catullus Achilles'un övgüsünü yapar.

Nasetur vobis expers terroris Achilles,
 Hostibus haud tergo, sed forti pectore notus,
 qui persaepe vago victor certamine curcus
 flammea praevertet celeris vestigia cervae.
 currite ducentes subtegmina, currite, fusi!

(Yılgı nedir bilmeyen Achilles doğacak sizden,
 dönük sırtından değil cesur yüreğiyle tanıdıkları düşmanlarının,
 uzun mesafeli araba yarışının galibi olarak her zaman
 alevden izlerini hızlı geyiğin aşır geçecek.
 koşun döne döne, iğler, iplikler çekerek, koşun döne döne!)
 (338-342)

Onun üstün özelliklerine sık sık tanıklık edecektir analar.

saepe fatebuntur gnatorum in funere matres,
 cum incultum cano solvent Ariadna vertice crinem
 putridaque infirmis variabunt pectora palmis.
 Currite ducentes subtegmina, currite, fusi

(anlatacak analar hep cenaze törenlerinde oğullarının,
 bembeyaz başından taranmamış saçlarını çözdükçe

türlü hallere soktukça güçüz avuçlarıyla kuru göğüslerini.

koşun döne döne, iğler, iplikler çekerek, koşun döne döne!)

(349-352)

Yine Catullus gelin, damat övgüsü vb. özellikleri anlattıktan sonra doğacak çocuğun övgüsüyle şiirine devam etmiştir. Bu da *epithalamium* türüne özgü bir özelliktir. Parkaların (Yazgı Tanrıçaları) türküleriyle şiir devam eder. Catullus şiirin nakarat kısımlarında hep onlara seslenmiştir.

Currite ducentes subtegmina, currite, fusi!

koşun döne döne, iğler, iplikler çekerek, koşun döne döne!

(356)

Şair, gelin ve damadın mutlu bir evliliği yakalamaları için dualara geçer. Son dizelerinde artık insanların sapkınlıkları yüzünden Tanrıların onlardan yüz çevirdikleri vurgusunu yapmıştır. Tanrılar artık toplantılara katılmıyorlar ve eskiden yaptıklarını yapmıyorlardır. İnsanlar ellerini kardeş kanına buluyor, zina yapıyor, onursuzluklar baş gösteriyor, herkes sapkın bir çılgınlığın içine girmiştir artık. Şairlerin işledikleri konular gerçek hayattan unsurlar olmasına rağmen Catullus 64 şiirinde tamamen mitolojik evlilikleri konu almıştır.

Şiir iki bölümden kurulmuştur. İlk bölüm Theseus ve Ariadna, ikinci bölüm Peleus ve Thetis evliliğidir. Burada şair aslında iki evlilik arasında paralellik kurmak istemiştir. Olaylar aynı düzleme oturtulabilir. Ana tema terkedilmiş gelinin yaşadıkları ile başlamış, sonra yine diğer evli çiftlerin yaşadıkları dönemin tasviri ele alınarak biraz da olumsuz tasvirler yapılmıştır. Evlilik anlatımının yanısıra bu şiir, aynı zamanda insanların içinde bulundukları sapkınlıkların ve geleneği terk etmelerinin çok önemli vurgusunu yapar.

II.2.2 STATIUS ‘UN *EPITHALAMIUM*’ U

Şair diğer geç dönem şairleri gibi geleneksel anlatımı bozmamıştır ve kendisine has bir anlatım biçimini kullanmıştır. Gelinle damadın adını vermeden mitolojik evlilik ile şiirine başlamıştır. Doğrudan Venüs adını kullanmış ve tanrılara öncelikli yer verdiğinden düğünü kutsamıştır

Statius *Epithalamium*’da yeni birtakım özellikler getirmiştir. Ona göre insanlar ve tanrılar bir bütün oluşturmuştur. Bu yeni özellik; tanrıların; insanların evliliğinde oynadığı öyküsel rolün ve geçmişte geçmişte evlilik törenlerinden önce yaşanan mitolojik olaylar ve zifaf gecesinin betimlenmesidir. Bu da şiirin retorik gelenekle yazılmasını işaret eder.

Stella’nın evinde lir elinde Apollon ile başlar. Gelin, Violentilla elinde meşale tutan Musalar eşliğinde gelir. Yanlarında onuncu kişi olarak Elegia ve onun da eşliğinde ‘pronuba’ olarak Venüs vardır. Paian’a²⁸ seslenişle devam eder.

Unde sacro Latii sonuerunt carmine montes? cui, Paeon, nova plecta moves
umeroque comanti facundum suspendis ebur. Statius, *Silvae* I,2,1-3

(Latin tepeleri üzerinde duyulan bu kutsal melodinin sesi nerden geliyor. Ey Paeon, tanrıların hekimi, kimin için tekrar kuş tüyü kalemini kullanır ve fildişinden kule misali mükemmel sözlerini hangi çıplak omuzlardan sarkan saçlara tutturursun.)

Statius’dan önce de tanrılar evlilik törenine katılmışlardır. Bu yeni bir şey değildir. Zifaf kavramı içinde tanrılar yer almışlardır ve ruhsal alem evlilik kurumuna gelerek maddeleşmiştir. Bu anlatım retorik öğretinin doğal bir göstergesidir. Apollon, Bacchus ve Mercuris Stella’nın evine çiçekten yapılmış tacı getirirler. Amor ve Graces de Stella gelini kucağında eşikten geçirirken, çiftin üzerine çiçekler serperler.

²⁸ Klasik devir kültlerinde Paian ‘ iyileştirici ‘ Apollon’ un ritüel sıfatıdır. Paian bitkilerin yardımıyla iyileştiriyordu.

tu modo fronte rosas, violis modo lilia mixta
 excipis et dominae niveis a vultibus obstas
 (22-23)

(Ve şimdi menekşelere karışmış güller ve zambaklar alnının üzerine saçılırken, adaletin kalkanı sahibenin yüzüne yansiyordu.)

Bu mutlu sahne Stella'nın gelini elde etmek için katlandığı acıları hatırlatır şaire. Musa Erato'nun²⁹ yakarılarıyla, Statius gelince ve damadın niye 'çok sevinçli' göründüklerini anlatır. Şiirde Stella'nın aşkı, önce çektiği acılardan mutlu sona gelinceye kadar ne badireler atlattığının anlatımını açıklar.

tua est. licet expositum per limen aperto ire, redire gradu : iam nusquam
 ianitor aut lex aut pudor. amplexu tandem satiare petito contigit! et duras
 pariter reminiscere noctes.

(34-37)

(Artık hüzünlenme ey tatlı ozan, artık o senin kadının, kapı açık, artık korkusuz adımlarla gelebilir ve gidebilirsin. Kapıda ne bekçi var nede onursa kurallar.

Sonunda o arzulanan kucaklaşmayı gerçekleştir, o kucaklaşma artık senin ve hatırla o ızdırap dolu geceleri.)

Ne de çok acı çekmiştir Stella. Geçmiş zamanda geçen hikayeye benzer bir anlatım vardır. Hadiseler bu dünyada ve insanlar arasında geçmektedir. Şiirin başında Stella'nın evindeki sahne betimlenmiştir. 160 ve daha fazla dize bu sahne sonrasında onunla bütünleşecek olaylar dizisini anlatır. Olaylar geçmişten şimdiye, cennetten dünyaya ve dünyada Violentilla'nın evinden Stella'nın evine kadar uzanır. Geçmiş zamanla şimdiki zaman birleşmiş gibidir sanki. Şair bir köprü kurarak iki zaman dilimini ustaca birleştirmiştir. Şiirini bu geçişlerle süslemiştir .

²⁹ Erato dokuz Musa'dan biridir. Lirik şiirlerin ve özellikle aşk şiirlerinin musasıdır.

Apollo ve Dyonyosos vardır. Onların Roma'ya, şimdiki olayın geçtiği yere kadar olan yolculukları konudur. Hayat dolu yüzü ile Elegeia gelir ve tanrıçalara tanrıça kardeşliğine onuncu katılmak için yalvarır. Aeneas'ın annesi kendi eliyle gelini öne çıkarır. Gelinin yüzünde kederli bir ifade ve iffetin simgesi tatlı bir kırmızılık vardır.

Aeneas'ın annesi divanı ve kutsal yeri elleriyle hazırlar. Tanrıçalığını gizleyerek yanaklarındaki, uzun saçlarındaki pırıltıyı yumuşatarak yeni gelinden önce gitmek için sabırsızlıkla bekler. Kutsal törenin nedeni Stella'dır. Statius koroya seslenir ve geline döner. Sonraki dizelerde gelinin tacını adaletin kalkanına benzetir.

Şair saçsız çoban Dardan'ın İda'da mahkeme kurup, yargılanmalarını isterken, savaş arabası ile kaçırıldıkları efsaneyi şiire taşır. Ozanı evliliğin beklenmedik zevklerine iten neydi? Yanında duran Erato'ya seslenir. Bu soruyu sorar.

Forte, serenati qua stat plaga lactea caeli, alma Venus thalamo pulsa modo nocte iacebat amplexu duro Getici resoluta mariti. fulcra torosque deae tenerum premit agmen Amorum; signa petunt qua ferre faces, quae pectora figi imperet; an terris saevire an malit in undis, an miscere deos an adhuc xexare Tonantem. İpsi animus nondum ne cordi fixa voluntas.

(50-58)

Statius Venüs'e döner. Erato Samanyolu bölgesinde (*ki burası şaire göre sessiz bir cennet üzerinde duruyordu*) kamelyada asil Venüs'ün meşalelerini yakabilmeleri ve kalplere saplanmak için vereceği bir emrin işareti için yalvarır. Ancak bundan sonra karalara ve denizlere bencillikleri yayarak tanrıları ihtilafa mı düşürecekleri yoksa bir defa daha fırtınalar tanrısı Zeus'u kızdıracakları belli olacaktır. Venüs'ün ise bununla ilgili ne bir amacı ne bir kararı nede bir isteği vardır. Yorgun yatar minderinde Venüs.

Statius, Venüs'ün oğlan sesi ile seslenmesi, ağzından alev saçması gibi betimlemeler yapar. Onun önceki sesi hepsine huzur verir. Şair Menander'in bahsettiği damadı övme vurgusunu yapar.

Oğlan meşhur bir aileden gelmektedir. Sağ eli savaşımlardan dolayı hiç boş durmamış, tanrı ya da insan olsun kim düşmanıysa pişman olmuştur. Seslenen Venüs'tür. Onu yaralayan sadece Venüs'ün okudur. Bu oktan çıkan alevle gece gündüz ızdırap çekmiştir. Statius okun ateşlerini, aşk ızdırabına benzeterek bir metefor yapmıştır.

Şair, bir mitolojik örnek verir; Hippomenes'in³⁰ zalim yolda ilerlerken ama aynı zamanda amacına doğru ilerlerken yüzünün solgun olmadığını anlatır. Bu ifade geleneksel anlatıma uymuştur ve düğün gününe gelme sahnesini anlatır. Statius şiirinin çoğu yerinde mitolojiye yer vermiştir. Hippomenes'in kullanılması da bu örneklerden biridir. Musa'nın taşıdığı söylenen meşalelerle birlikte kalabalık evliliği tebrik etmek için alkışlamaktadır. Şehirdeki tüm dörtyol ağızları gelin meşaleleri ile aydınlatılmıştır. Epeydir beklenen gün gelmiştir. Burada düğün gününün gelme sahnesini anlatır.

Statius hikayesel olarak Stella ve Violentilla arasında bir aşk ilişkisi tasarlamıştır. Bu ilişki mitolojik bir fantezi şeklinde ifade edilmiştir. Olaylar iki yerde geçer. Birinci olay Venüs'ün tanrılar dünyasındaki yatak odasıdır ve dünyada Violentilla'nın zengin evidir. Buradaki dikkate değer en önemli nokta (*ki bu nokta eskiçağ şiirinde çok belirgindir.*) öyküsellliği retorik olarak, süslü konuşmalar için yok etmeye çalışmaktır. Statius mekanların tümüyle betimlemiştir. Örneğin Violentilla'nın sarayı. Her konuşmanın başında Venüs'ün yatak odasını ve Violentilla'nın zengin evindeki yatak odasını anlatırken mekan ayrıntısına girmiş ve sahnenin görsel olarak betimlenmesini yapmıştır.

³⁰ Hippomenes Megareus ve Merope'nin oğludur. Atalante ile evlenmek istiyordu. Ama mite göre Atalante evlenmek istemiyordu. Taliplerini kendisiyle yarışmaya zorlamakta ve yarışta geçtiklerini öldürmekteydi. Bu durum Hippomenes'in çıkagelip, Venüs'ten aldığı üç altın elmayı koşu sırasında Atalante'nin önüne attığı güne kadar sürer. Kurnazlığı sayesinde yarışı kazandı.

Silahlı üstün, yetenekli, haber veren, kahramanların ünlü hareketlerini, içinden kan akan ırmakları söyleyen Apollon'dur. Apollon'u tasvir eder. O tüyden kalemini evli çifte adamıştır. Şairin dünyasında yumuşak adımlarla dolaşır. Mitleri defne ağaçlarıyla sarar. Venüs heyecan içinde kanepede uzanmaktadır. Amoresle etrafı çevrilmiştir. Ortada da Cupido'nun annesi vardır. Cupido, Venüs'ün boynuna sarılır ve kanatları ile Venüs'ün göğüslerini okşarken Venüs başını öne doğru çevirir. Dileğinin kabul edildiğini söyler. Violentilla yalnız başına bir divanda yatmıştır. Venüs ona Stella'nın aşkına artık karşı koymaması gerektiğini söyler.

Şair, bu küçük sahnedeki ruh halini ve duygularını ifade etmek için tasviri tercih etmiş olabilir. Diğer sahnede Cupido'nun kibarca iltifat ettiği Venüs'ü görürüz. Venüs Amoreslerle birlikte. Uyuşuk bir durumdadır. Venüs oğlunun kendisine gösterdiği duygusallıkla hareketlenir. Böylece Cupido'nun isteklerini kabul edeceği görüntüsü çıkar ortaya. Hareketler ve fikirler bir araya gelir. Tüm şiir Venüs ile Violentilla'nın özdeşleştirilmesi üzerine kurulmuştur.

Anneye sesleniş devam eder. Paphian tanrısına gösterdiği saygıdan söz eder. Aşğın kendisini Pieria'ya³¹ adadığını vurgular. Statius, bakirenin eşsiz güzelliğine hayranlıkla bakarken ailesinin şöhretini gölgede bırakan bir güzelliğe sahip olduğunu işaret eder. Şair dış görünüşünün tasvirini diğer dizelerde yapar. Mağrur alınlı ve topuz yapılmış saçlı kadının hayalinde büyüdüğünü tasvir eder.

Damat, kadınlardan yüksekteki kuleden ne kadar da uzaktır. Latonian bakirelerinin, peri kızlarının önünde olduğu yerden ve Nereidlerin³² üzerinde Venüs'ün durduğu yerden de uzaktır. Kadın onunla beraber koyu mavi dalgalardan yükselmeye ve savaş arabasında oturmaya layıktır. Venüs ona çok şey bahsetmişse de aklı çeyizindedir. Tanrıça buna çok şaşırır.

³¹ Mausalar tarafından kullanılan yerel bir sıfattır. Bu isim Pieria ülkesinden (Trakya' da alınmasıdır) Pierides, efsanede Mausalarla rekabete kalkışan dokuz genç kızdır. Pellalı Pienos ve Eupe' nin kızlarıydı bunlar. Şarkı söylemede ustaydılar. Efsaneye göre Mausalar' ın Helikan'a giderek, onlarla bir şarkı yarışmasına girerler.Ama yenildiler ve Mausalar hepsini kuşa çevirdi.

³² Nereidler Deniz tanrıçalarıdır. Deniz' in sonsuz dalgasını temsil ederler. Sayıları elli ile yüz arasında sanılmaktadır.

huic quamvis census dederim largita beatos, vincit opes animo

(121)

(Tüm cömertliğim ile ona zenginlik nimetini ihsan ettiğim halde, onun aklı hala o daha zengin çeyizinde.)

En sonunda Violentilla, koltuğunda tek başına betimlenir. Venüs bunu aşk tanrıçası olan kendinin cömertliği ve büyüklüğünün açığa çıkması şeklinde yorumlar.

Gösterişli konuşmalar ve tasvirler arasındaki ortamın kıyaslanması ile hareketler ve davranışlara ayrılan yer azalmıştır. Venüs'ün tanrılar aleminden dünyaya inişi 6 satırda anlatılmıştır. Bu durum konuşmalar ve tasvirler arasındaki geçişleridir. Öyküsel süreklilik sağlanmıştır. Öykü Venüs'ün tükenmiş uyuşukluk halinden Stella ve Violentilla'nın evliliğine gelen gelişim içerisinde. Bakireye seslenir Venüs;

Quonam hic usque sopor vacuique modestia lecti, o mihi Laurentes interdilecta puellas? Quis morum fideique modus? Numquamne virili summittere iugo?

(162-165)

(Daha ne kadar sürecektir bu durağanlık,

Şu mütevazî ve yalnız yatağında,

Laurentian kızları arasında sevilen benim

Bu saflığının ve kardeşliğimizin adanmışlık sınırını

Nereye kadar koyacaksın? Asla bir kocanın boyunduruğuna girmeyecek misin yoksa?)

Tüm şiir Venüs ve hem de Violentilla'nın özdeşleştirilmesi üzerine kuruludur. Violentilla'nın evine gelince, tanrıçalara layık bir evdir. Statius mekan tasviri yapar.

iam Thybridis arces Iliacae: pandit nitidos domus alta penates claraque
gaudentes plauserunt limina cygni. Digna deae sedes, nitidis nec sordet ab
astris. Hic Libycus Phrygiusque silex, hic dura Laconum saxa virent.

(144-149)

(Sonra ufukta Tiber' in Ilian kalesi belirdi,
Bir yüce malikane
Büyük mü büyük salonlar ve kuğuların kapıları önünde kanatlarını çırpıtlar.
O yer tanrıçalara yakışır bir yerdir; parıldayan yıldızlar gibi
İşte Libya' nın Phygia' ın mermeri ve sert mi sert yeşil Lacanian kayası.)

Şair ilerleyen dizelerde mekan tasfiri işini abartılı bir şekilde yapmıştır. Kıvrımlı desenleri ile oniks ve derin denizlerin görüntüsüne benzer süsleme ve o ebalian pembesini bile kıskandıran parlak taşlar vardır. Çok sayıda kolonun üzerindeki tavanlar, Dalmaçyalı cevherlerinin müsrifçe donattığı ışıklarla pırıl pırıldır. Güneş ışınlarının önünü kesen kadim ağaçların arasından sakinlik süzülür içeriye doğru. Pınarlar ve diğerleri. Doğada ne düzen varsa burada da vardır.

Statius, aslında hem doğa hem de yeri birlikte harmanlayarak anlatmıştır. Venüs eve girer ve kendini tapınağında zanneder. Sözlü olarak söylenir kendi tapınağında hissettiği. Mevsimlerin bu makinede nasıl geçtiğinin söylemine başlar. Kış ılık geçer. Ev mevsimleri kendi keyfince değiştirmek üzere hükmeder. Venüs kraliçe olarak büyüdüğü evi görmekten mutludur. Divanından bakireye seslenir. Statius evlilik şiirinde Venüs'ün sarayını tasvir etmek yerine Venüs'ün insan özdeşinin evini tasvir eder.

Bakirenin güzelliği geçicidir ve bu güzelliği kullanmak için az bir zamanı vardır Venüs'e göre. Ona akıl verir. Ona kendi ruhundan cazibeli ve görkemli yüz güzelliği vermiştir. Gelini överken aynı zamanda kendini övmeyi de seçmiştir. Venüs damadın ona karşı tutumunu da ele alır. Ne kadar da kibardır ona karşı. Kim bilir damat yakışıklılığı,asaleti ve şiirleri yüzünden kaç şehirden kaç genç kızın veya bakirenin kalbindedir Venüs'e göre.

Venüs Violentilla'yı topraktan çıkartmış ve doğumu sırasında ona yardım etmiştir. Bu kızın saçlarını kendi elleriyle taramış, kızın yüzüne sanki kendine bakıyormuş gibi bakmıştır. Venüs kendi benzerine güzellik ve ihtişam vermiştir, kendisinin tüm özelliklerini ona vermiştir (tibi tale decus vultusque superbos / meque dedi, 167, 168) Statius, gelini de aslında kutsallaştırmıştır. Bu satır, Venüs ve Vioentilla'nın paylaştıkları güzellik sebebiyle özdeş olduklarını ifade edebilir. Başka evliliklerde gelinin ikinci bir Venüs olduğu kabul edilir. Statius'un gelin ve Venüs özdeşleştirilmesi dikkatle yapmıştır. Tanrılar aleminde olan olayların aslında Violantilla'nın dünyadaki evinde olan olaylara bağlantılanmış olması anlatılmaktadır.

Sıra diğer övülecek kişilere gelir. Şair *epithalamium* geleneğine uymuştur. Venüs damadın babasının övgüsünü yapar. Tanınmış Latian' lı baba damada pembe giysi ve kıvrık fildişini armağan edecektir .Böylece damat varlığını toplum içinde ispatlayacaktır. Damat zafer kazanmış gibi defne dallarını yeniden kazanacaktır. Gelin kabul etmeli ve damadı fazla oyalamamalıdır. Venüs hiçbir ırk veya kalbin, meşalesi önünde diz çökmekten kurtulamadığını da vurgular. Venüs' ün geline seslenişi diğer dizelerde de devam eder. Hayatın devam ettiği vurgusunda Dardan rahibesinin Mars'la olan gizli sevgisinden dolayı acılar çektiğini hatırlatır. Bu kelimelerle sessiz kızı evliliğin cazibesine itmiştir.

Statius'un başlangıç dizeleri önemlidir. Tanrılar aleminde veya dünyada Venüs'ün oturduğu yerin betimlenmesi, başka epithalamiumlarda da ortak nokta teşkil eder. Mekana ait detaylar bu şiirde çok fazladır. Statius Violentilla'nın malikanesini çok ince ayrıntılarıyla tasvir etmiştir.

Sabah erken saatlerdir. Venüs kocası Mars ile geçirdiği ateşli saatlerden sonra yatağına uzanır. Yatak Vulcan ile üzerinde zina yaparken yakalandığı yerdir. Bunlar evlilikte olmayacak olaylara işaret eder. Violentilla tipik bir gelin değildir. Daha önce de evlenmiştir ve kocası ölmüştür. Statius bundan

sonraki dizelerde Stella'ya Asteris³³ olarak seslenir. Tüm şehrin ziyafetten önce ve gece hatta şafakta Asteris şiirleri söylediğinin vurgusunu yapar. Violentilla bakire olmadığı halde bu yakıştırmayı kullanması ilginçtir. Şair aslında evlenen her kızın iffeti temsil ettiğini vurgulamaktadır. Gelin olmak iffetli olmak için yeterlidir.

Quis septemgeminæ posuisset moenia Romæ imperii latiale caput,
nisi Dardana furto

Cepisset Martem, nec me prohibente, sacerdos?

(191-193)

(Kim Latium İmparatorluğu'nun başı Roma'nın yedi kat dualarını bulmuştur ve yasaklanmış olsada bir Dardan rahibesi Mars'a olan gizli sevgisinden dolayı acılar çekmiştir.)

Bu dizelerdeki hisler Violentilla'nın önceki kocasının ölümünden dolayı yada evli çiftlerin evlilikle ulaştıkları mutluluğun olmadığıda yaşanan karamsar hayattan da kaynaklanabilir. Violantilla üzüntülüdür. Stella ile yaşadığı ilişki '*ille solutus amor*' şeklinde ifade edilir.

Stella ve Violentilla'nın geleneksel anlamda evli bir çift olduğunu söylemekte zordur. Mars'ın haşın sevgisi, Venüs ve Cupido'nun Stella'ya karşı zalim işkencelerini anlatır dizeler. Venüs'ün aslında Violentilla'nın Stella'ya karşı zalimce davranışlarında Cupido'nun ve yoldaşı Amores'in şevkatli hareketleri ile dengelenmesi vardır. Venüs'ün öykü içindeki duygusal yönü, samanyolundaki gerdek odasında uyanması ile başlamıştır zaten.

Statius geline seslenişle devam eder. Gökyüzünde ve parıldayan cennetlerin yamacına yürüyormuş gibi görünmediğini vurgular. Tekrar bir mitten bahseder. Helen'in de gemilerine geldiğinde Amyclae kumları üzerindeki çobanın pek de heyecanlanmadığından söz eder. Şair bir efsaneye yer verir. Haemania kıyılarına sürüklenen Thetis'in önüne ve arkasına bakarken, Chinon Peleus'un

³³ Asteria bakirenin yeryüzündeki hüküm sürdüğü zamanki adıdır. Zeus'la Themis'in kızı ve iffetin kızkardeşidir.

Thessalian Tapınağına bakarken istekli görünmediğini birinci örneklediği efsaneye bağlar.

Statius'ta karşılaştırmalar gurup guruptur. Stella'nın çektiği ızdırıp karşısında ödüllendirilmesi, Violantilla ile evliliğinin, Herkül'ün himayesinde kalmasına yardımcı olması ve yer altı dünyasındaki Symplegade gibi canavarlarla mücadelesi, Pelops ile at arabası yarışması yapması gibidir.

Kazandığı ödülü Paris veya Tithmus tarafından alınmıştır. Stella'nın solgunluğu Hippomenes'in ayakları ile Atalanta'nın elleri arasında yapılan yarışta artmıştır. Violentilla'nın kocasını beklemesi, Mars gelmeden Tiber kıyısında uyuya kalan Ilia'ya, Turnus'u görünce yüzü kızaran Lavinia'ya ve aracı hareket ettirerek bekaretini kanıtlayan Claudia'ya benzetilmiştir.

Bu karşılaştırmalar Statius'un efsaneleri Stella ve Violentilla'nın aşkını yüceltmek için kullandığı ortadadır. İlk grupta Paris ve Helen arasında bir karşılaştırma yapılmıştır.

Violentilla'nın en az Helen kadar güzel olduğunu söyler. Violentilla'yı yüceltir. Paris azgın bir çoban olarak anılır. Bu da O'nu aşağılayıcı bir üslup olarak görülebilir. Helen ise aşığı tarafından kocasının elinden alınmıştır. Stella'nın Violentilla / Asteria için yaktığı ağıtlarda çiftin aşkının önünde de koca figürü vardır. Violentilla'nın tecrübesiz bir aşık olmadığı konusunda Stella'nın zifaf odasında bekleyişini betimlemek için kullanılan Roma efsaneleri bu kümelede yer almaktadır.

Rhea / Ilia Tiber kıyısında Mars'ın kendisini kucaklamasını beklerken uykuya dalıyor gibi yapıyor. Statius aslında Roma efsanelerinin kaynağını yazıyor. Roma aslında birliğin ortaya çıktığı Julii ailesinin Venüs ve Achilles'in; Mars ile Ilia'nın zina dolu yaşamlar sürdüğü ve Venüs'ün pırıldadığı bir zina şehridir. Böyle bir şehirde Rhea'da bakire örneği sayılmayabilir. Lavinia örnek verilebilecek bir kişidir.

Statius, *Aeneid 12*'deki önemli bir pasaja gönderme yapar. Violentilla Lavinia'ya benzetilmektedir. '*Lavinia daha az vicdanlı idi*' ifadesi göze çarpar. Lavinia Turnus'u görünce kızarmış ancak Aeneas ile evlenmiştir. Violentilla gibi birden çok aşığı / kocası vardır. Claudia, Magna Mater'i taşıyan geminin hareket etmesi ile bakireliğini ispatlamıştır. (*Geleneksel bir hikayedir bu*) Statius bunu 'geminin hareketi ile bekareti şimdi kanıtlanmıştır' şeklinde ifade etmiştir.

Statius Claudia'nın bakire olmadığı imasını yapmıştır. Zifaf yatağında kocasını bekleyen bir gelin, geçmişinde yaşadıkları ne olursa olsun 'onurlu bir bakire' olarak sayılmalıdır. Lavinia, Turnus'un kaçamak bir bakışı ile kızarıırken, Claudia bakışlarını doğrudan insanların üzerine diker.

Şair, Stella'ya seslenişle devam eder. Statius'a göre damatta heyecansız görünüyordu.

ire polo nitidosque errare per axes visus. Amyclaeis minus exsultavit harenis
pastor ad Idaeas Helena veniente carinas; Theassala nec talem viderunt peleas
tempe, cum thetin Haemoniis Chiron accedere terris erecto prospexit equo.

(212-217)

(Sense gökyüzünde parıldayan cennetlerin yamacında yürüyormuş gibi görünmüyorsun. Helen İda gemilerine geldiğinde Amyclar kumları üzerinde çoban heyecanlanmadı. Tıpkı neredeyse Hymenian kıyılarına sürüklenen Thetis'in önüne ve arkasına atının üzerinde bakarken Peleus'un Thessalian tapınağına bakarken çokta istekli görünmediği gibi.)

Statius esere Peleus ve Thetis'in mitini sokmuştur. Catullus'un 64. şiirinde istediği gibi Aurora da sevgilisinin dualarına karşı isteksizdir. Aurora şafağı temsil eder. Kişileştirilmiş şekli Eos'tur.³⁴

³⁴ Mitolojide 'gül renkli' parmakları gökyüzünün kapılarını güneşin arabasına açan bir tanrıça olarak tasvir edilir.

Efsanesi aşklarıyla doludur. Ares’le birlikte olmuş ve Afrodite’in öfkelerini üzerine çekerek onun tarafından ebediyen aşk arzusu ile yanmak gibi bir cezaya çarptırılmıştır. Statius’un *Epithalamium*’da Aurora’yı kullanması tesadüf değildir. Stella’nın evlilik odasının hazırlandığını duyan Letto’nun oğlu ve Semele’nin oğlu iki tane hızlı refakatçi yollar. Letto, Artemis ve Apollon’un annesi, Semele ise Zeus’un sevgilisidir. Statius mitolojiye dönüş sergiler. Semele Dionysos’u dünyaya getirmiştir. Burada Dionysos’a dikkat çekilmiştir. Dionysos iki kez doğan ‘tanrıdır’. Statius takip eden dizelerde arkadaşlarına lir, tüyden kalem, benekli sarı geyik derisi ve asalardan oluşan hediyelerini takdim eder. Parnassus’dan³⁵ sözeder.

Güneş ışıkları iyiden iyiye azalmış ve her ev neşe içinde ışıdamıştır artık. Kapı eşikleri yaprakların yeşilliği ile bezenmiş tüm yol kavşakları meşalelerin alevi ile aydınlanmıştır. Çevre tasviri yapılmaktadır. Roma’nın kalabalıkları tarifsiz bir neşe ile doludur.

Ne devlet memurlarının nede yüksek yöneticilerin bir önemi yoktur artık. Herkes düğün evinin eşiğine ulaşmak istiyor. Halk yığınları içinde cüppeli senatörler bile itilip kakılmaktadır. Şövalyeler kadınların elbiseleri ile birbirine karışmış gibiydiler. Hepsi evlenecek gençlerin yarattığı izdihamın içindedir. Statius törenin sonlarını anlatmaya başlamıştır .

felices utroque vocant, sed in agmine plures invidere viro.iamdudum
poste reclinis quaerit Hymen thalamis intactum dicere carmen, quo vatem mulcere
queat

(236-239)

Kime sorsan mutluydu ama kalabalık damada karşı kıskançlık ta duymuyor değildi.

³⁵ Parnassus Apollon’a adanmış bir dağa adını veren kahramandır.

Akabinde Hymen oldukları yere doğru gelip ve evliliklerinin onuruna yeni bir şarkı söylemek ve şairin kalbini sevindirmek ister. Juno kutsal kurdeleleri getirir, çift burmalı meşale ile birliği kutsar. Şair Mars'ın gelini İlia'nın hilekar uykuyu alt ettiği vurgusunu yapar. Statius Lavinia'nın ³⁶ tasvirine geçer .

Lavinia Turnus'un ³⁷ gözü üzerindeyken yüzü kızarmaktadır. Lavinia Mars'ın gelinidir. Claudia ile ilgili diğer örnek gelir ardından. Cladua insanların dik bakışları ile karşılaşmamak için dönüp giden geminin ardından bile bakamamıştır.

Statius sarmaşık taçlı ozanlardan heyecan verici lirin gücü ile refakatçiyi ileri doğru ulaştırmalarını öğütler. Propertius, Naso ve Tibillus ile birlikte o günü kutsadıklarını anlatır. Tanrıların onaylaması ile evlilik resmileşecektir. Stella'ya sesleniş devam eder. Stella artık gelip orduları yönetecek, şiir sanatını icra edecek Latium'lu soylu oğullara hediyesini vermelidir. Bunun için Stella'ya yakarır. Doğacak çocuğa sesleniş gelir ardından. Çocuğun annesine kıymamasını, onun nazik rahmine süt dolan göğüslerine zarar vermemesini öğütler. Doğa gizliden özelliklerini belirlediğinde, annesinden geçecek güzellikler babasından geçeceklerden çok daha fazla olacaktır.

Geline sesleniş önemli bir yere sahiptir ve tüm ozanlar bu övgüye geniş yer vermişlerdir. Gelin Roma bakirelerinin en güzeli şeklinde betimlenir. Şair hak ettiği kocaya sahip olmasını diler. Eğer bağlılıkla kocasına sarılırsa, güzelliğinin artacağını gençliği ile tazeliğini uzun yıllar saklayacağını ve yaşlılığın ona geç geleceğini söyleyerek dizelerini bitirir.

Statius evlilikte efsaneleri kullanarak Stella ve Violentilla'nın evliliğini zamandaki bir noktadan, hayat üstü bir gerçekliğe ve kutsal, kahramanlık dolu aşkın, sadakatin, bağlılığın olduğu evlilik dünyasına taşımıştır. Efsaneler,

³⁶ Lavinia kral Latinus ile Amaton'un kızıdır. Aeneias Latium'a gelmeden önce Turnus ile nişanlıdır. Babası onu Troyalılara vermiştir. Aeneas kurduğu şehre onun adını vermiştir.

³⁷ Turnus, Latinus'un müttefikidir.

mitolojik öykülerin kullanılması tarihsel gerçeklere gerçek üstü bir tarz kazandırmaktadır.

Evlilik kurumu böylece aşkı törensel bir boyuta taşır. Statius bazende efsaneleri dünya krallığı ile ilişkilendirmektedir. Aslında efsaneler insanların başlarına gelebilecek gerçek olayların açıklanmasında kullanılmaktadır. Statius, Ovidius'un *Ars Amatoria*'da sergilediği geleneği izlemektedir. Statius'un Roma'nın kuruluşu ile ilgili yarattığı efsane aslında Ovidius'un '*Sabines'in uğradığı tecavüz*' eserindeki yaklaşımından esinlenme olabilir. (*Ars Amatoria* I.131-32)

Son dönem Latin evlilikleri geleneği çerçevesinde Statius ve Statius'u taklit eden şairlerle benzerlikleri açıktır. Efsanevi öyküler hem evlilik törenlerinin kendisi hem de törenlerde yer alanları yüceltmek amacıyla kullanılmıştır. Statius efsaneleri sıklıkla kullanmıştır. Kullanma şekli ister gerçek gerçek ister gerçek dışı olsun geleneksel ahlak kavramının küçümsenmesidir. Şiirinde Stella'nın dış görüntüsünü bu şekilde sunmaktadır.

Martial aynı evliliği yazarken Stella'nın evliliğe sadakatine engel olması için Venüs'e bir rol verir. *Tu ne quid peceas extiose, vide* (6.21-4) Burada *extiose*, Stella'nın sadakati ile ilgili olarak kullanılmıştır. Statius'un evlilik şiiri, aslında şiirin konusunu oluşturan kültürlü çevrenin görüntüsüdür.

II.2.3 GEÇ DÖNEM LATİN OZANLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Günümüze kadar gelmiş on yedi tane *epitalamium* şiiri vardır. Bunlardan 4 tanesi eski çağın son dönemine aittir. Bu şairler Ausanius, Claudian, Nolu'slu Paulinus, Sidanius, Dracontius, Ennodius ve Venantiustur. Bu şiirlerin en önemli benzer yanı şairlerin mitoloji dünyasının günlük olaylarla kaynaştırılması olayıdır. (*Venüs gibi*) Nolu Paulinus'un yazdığı Eclanum ve Titia'lı Julian'ın evliliğini konu alan şiir yada *epithalamium* Lourentii şiirleri en güzel örneklerdir. Statius'un bu son dönem Latin şiirleri Stella ve gelin Vielontillanın evliliği mitolojik unsurları içeren örneklerdendir.

Statiusla birlikte yeni gelenek *epitalamium* şiiri başlamıştır. Diğer şairlerden farklı olarak Statius evlilik ile ilgili tanrı ve tanrıçalara roller yüklemiştir. Tanrı ve tanrıçaları Statius çok geniş açıdan eserine sokmuştur.

Roma imparatorluğu zamanında bazı Yunan retorikler kayıp olsa da 'Sappho' gibi Yunan *epithalamiumundan* oluşan ve bir adı Romalı şairlerce kullanılan malzemeler korunmuştur. Bu malzemeler *epithalamium* konusunda bilgimizi artırır ve taşıdığı unsurlar Catullus ve diğer şairleri tanımamızı sağlar.

Antik çağlarda şiir geleneği çeşitli şiir türlerine de etki etmiştir. Romalı şairler özellikle eski şairlerin de eserleriyle olgunluğa ulaşmıştır. Romalı eski şairlerin de Yunanlardan etkilendiği açıktır. Öğrenciler Yunan tarzına hem kendileri direkt olarak hemde okuma ve çalışmalarıyla yada öğretmenleri aracılığı ile Yunan etkisinde kalmışlardır. Augustus veya Cicero döneminde Romalılık yanında Yunanlılık kavramıyla da içiçe yaşamışlardır. Bunu da eserlerine yansıtmışlardır.

Destanlarda Homer'in etkisi hakimse de *epithalamium*'da belirli bir olay yani düğün adetlerine dayandığı için daha çok geleneksel özellikler ağır basar. Şairler *epithalamiumda* gözlemlerini, gerçek hayatta gördüklerini konu alırlar. Kitapların etkisinden daha az etkilenmeleri beklenir ve böyle de olmuştur. Ellerinde gerçekçi unsurlar vardır ve türkülerinin konusu gerçek hayattaki unsurlardır.

Her ne kadar bu gerçek hayattaki unsurlardan yararlandılarsa da yinede eserlerinde geleneksel Yunan tarzını korumayı ve kullanmayı tercih etmişlerdir. Eski çağlarda elimizdeki en güzel örnek teşkil edebilecek *epithalamia* örnekleri Catullus'un yazdığı örneklerdir.

61. şiir *Epithalamium* türünün adetsel olarak incelenebileceği en güzel örnektir. Bu şiir Manlius Torquatus ve Vinia Aurunculeia'nın düğünü için yazılmıştır. Sıradan bir düğün şiiridir. Düğün merasiminde olması gerekenleri her yönden sergiler ve bu önemlidir. Yunan unsurlarından daha çok sıyrılmış Romalı adetleri gösterir 62. şiirden daha fazla Romalı adetleri içerdiği için bu şiir daha önemlidir.

Epithalamium 'lar eğlence şiiridir. Mitolojik karakterlerin birleşmesini kısıtlayan Peleus ve Thetis'in (Catullus LXIV 323-321) veya Helen ve Menelaus'un (Theokritos XVIII) şiirleri de eğlence şiirleri kategorisine girer. Catullus'tan önceki Yunanlı şairler düğünü veya daha çok evliliği öven söylevlerde yazmışlardır.

Şairler, *epithalamium* 'ların temeli düğüne dayandığından, törenle sıkı bir ilişki içinde olduklarından hep aynı konuyu ele almışlardır. Defalarca aynı konu hakkında yazmışlardır. Bir düğünde olanlar; düğün alayı, ziyafetler, sunumlar, kurbanlar, gelin, damat, dualar, vb. Yunan geleneği çeşitlilik gösterse de Roma'da kolayca anlaşılıp yerleşmiştir.

Adetsel konular retoriklerde bulunabilir. Şiirler Catullus'tan önce eksiktir. Theocritos'un onsekizinci şiiri tam olan tek şiirdir. Retorikler daha sonra *epithalamium* 'u da ele alarak kendilerine has söylev ve tarz geliştirmişlerdir.

Düğün türküsünü yazan Sappho ve öteki şairleri ele alıp çalışmalar yapmışlardır. Bazen de bu şairlerden alıntı bile yapmışlardır. Menander Rhetor mitolojik aşk ve evlilikle birlikte Sappho, Homer, Hesiod tarzını kullanmalarını öğüt

veriyor. Retorikler mitolojik evliliğin tavsiyesini yapar. Catullus altmış dördüncü şiirinde işte bu mitolojik evliliği anlatır. ‘Peleus ve Thetis evliliği’

Dionysos ve Menander düğün türünü düz yazı yazarlarına önerirlerse de gene de şiiri çağrıştıran bölümler öne sürerler. Himerius’da Sappho’dan defalarca söz eder, alıntı yapar ve neredeyse onun biçiminde yazar. Retorikler düğün söylevlerini hazırlamak ve bunun nasıl hazırlanacağını başkalarına öğretmek görevinde oldular. Dionysos’da buna önem verdi. *Epithalamium* düğünlerde hep söylenenler konusunda bilgi vermeli, geleneği eserlere yansıtmalıydı.

Gelin ve damadın Tanrı’ya dua ile şükür etmesi, düğün kompozisyonlarının, hem şiir hem de düz yazıda hep bir parçası olarak yer almıştır. Bu Sappho zamanından beri vardır. Şairler genellikle hep gelini ön plana çıkarmışlardır. Catullus da gelini öne çıkarma daha sık görülür.

Tanrıça Phrygian hakiminden önce geldiğinden Vinia Venüs gibiydi. (16-19) Onun güzelliği çiçeklerin güzelliğiydi. Asya mersini, sümbül ve gelincik. Hiç bir kadın güzellikte ona rakip olamazdı. Saf, alçakgünüllü ve içtendi. (217- 223- 79, 169,171) Damada gelince o (190-192) çok yakışıklı, içten ve ünlü bir soydandı. Retorikler bu konuyu incelemişlerdir. (195-198) Gelinin güzelliğini had safhada övmüşlerdir.

Himerius tam bir lirik şairdir. Gelinin çiçeğe benzer güzelliğini anlatmak için dilinin anlatımına dikkat etmesi gerektiğini ve bu anlatımın şairce olmasının zorunluluğu vurgulanır. (*tu antos tes opseos*) süt kadar beyaz, yanakları gül rengine vb. Gelin Afrodite’in ta kendisidir. Soluğunda güller ve aşk vardır ve Sappho’nun methiyesine değer bir gelindir.

Görünüş olarak güzelliğe çok değinilmiştir. Damat da bu övgüden az da olsa pay almıştır. Gelin meyve ve çiçeğe damat ise ağaca benzetilmiştir. İltifat önemli bir yere sahiptir. Sonuç olarak bu iltifatların damat ve gelinin övgüsünün etkilenme noktası Sappho’dur. Retorikler bu etkilenmeyi tavsiye de ederler. Bu

seslenişler gerçeğe uygun olmalıdır, gelinin övülecek özellikleri yok denecek kadar az olsa da iyi aile, bakir kız övülmelidir. Menander'e göre genç kız akrabadan biri değilse, hatipi gelinin güzelliğini överken çok dikkatli olması konusunda uyarır. Hatip , 'Böyle duymuşsak böyledir' deyip övüncünde kendini denetlemelidir. Övgü konuları çeşitlidir. Soy, başarılar, zihni yetenekler aynı özenle yazılmalıdır. Catullus *epithalamiumda* Manlius Torquatus'un eski adından bahsedilebilecek iken bahsetmemiştir. Gelinin tanınmamış ailesi yüzünden bunu yapmamıştır. Vinia'ya methiyesi, onun güzelliğinden başka şekilde ifade edilmiştir. Menander Rhetor, 'eğer birini övüyorsanız diğerinden daha fazla övmemeye gayret edin' der. Tanınan bir şey arayın, övgüye değer akrabalar bulmaya çalışın tavsiyesini yapar .

Menander eğer aileden biri ünlü değilse, onların karakteristik özelliklerine dönmeyi salık verir hatiplere. Catullus da Vinia hakkında bu tavsiyeyi göz önünde tutmuştur. Uyumlu aşk (*concordia*) *epithalamium*'un önemli konularındandır. Düğün töreninin sonunda dua ederken 'bu insanlar sonsuza kadar mükemmel aşk ve huzur içinde *yaşasınlar*' der. 61. şiirde Şair kelimeyi (*concordia*) kullanmaz ama fikri öne çıkartır. (31-35, 100, 139-146). Retorikler bu fikri ele almışlardır. Dionysos insanların düğün çifti olabilecek en iyi uyuma yönlendirmelerini söyler.

Menandere göre 'omonoya' evliliğin getirdiği en önemli nimettir. Hatibe (*konusmacıya*) evli çifti cesaretlendirirken çocukların doğumunu hayat boyu 'omonoya' ve zenginliğin fazlalaşması fikrini vererek rüya göreceklerni söylemelidir. Çift aşk içinde birleşmeliydi ve hatip bunun için teşvik edici bir konuşma yapmalıydı. Catullus LXI, 204 (*Ludşte*), 227 f.104-105 (*implicabatur, cf*)

Menander için bu '*kateunastikos legos*' olarak belirlediği ana fikirdir. Düğün hatibinin böyle onurlu ve ağırbaşlı bir konuşmaya bağlı kalması, uygun bir şekilde konuşması Catullus'un 61. ve Himerius 'un düğün hitabında çok iyi örneği olan bir konudur. Sappho da düğünün tamamlanmasından söz eder. (*fr.128, fr.124*) (*kapıcı*) 123 damada seslenir. 129 (*gelin ve damada elveda*) Theocritos tarafından cesaretlendirme daha yumuşak ele alınır. (*XVIII 54-55*) Theokritos'tan sonraki şairler

gözle görünür bir kısıtlama sergiler. Sappho ve onun zamanındakiler daha gerçekçi şairlerdir.

Çocuk duası Catullus tarafından (*LXI, 204-223*) ve Theocritus'ta (*XVIII, 50 f*) dua *epithalamium*'un sonlarına rastgelir. Duayı retorikler sona yada sona yakın koyarlardı. Catullus çocuğun babası gibi olmasını ve annesinin saflığının da çocukta olmasını diliyor. Menander düğün hatibine çiftin kendilerine benzeyen veya Himerius gibi çocukları olmasını dilemesini öğüt verir. Hitabın sonunda evli çiftte yasal çocuklar vermesi için dua eder.

Catullus'un kullandığı Telemachus ve Penelope (*mitolojik olarak*) iyi bir örnektir. Retorikler de bu tür mitolojilerin kullanılmasını tavsiye ederler. Hangi mevsim olduğu ve günün hangi saati olduğu düğün konuşmalarının en çok rastlanan konularındandır .

Menander konuşmacılara bahar, kış ve yaz mevsimlerinin ayrıntılarını vermelerini tavsiye eder. Düğün bahardaysa hatip bülbüllerden, kırlangıçlardan, çiçeklerden, topraktan, ağaçlardan konuşabilir. Saat olarak akşamın seçilmesi vurgusunu yapar. Şairlere akşamın güzelliklerinden bahsedilmesi gerektiğini önerir Yıldızlardan, Orion'dan her şeyin uygun zamanından bahsedin der. Düğün akşamı tanrıların bir armağanı olarak görülür.

Catullus ise direkt olarak mevsimlerle ilgilenmez. Çiçeklerle ilgili yazılar yazar. Bir parça da olsa çiçeklerin de mevsimlerle bağlantısı vardır. Diğer bir konu saattir ve bunu Hesperus 62. şiire uygulanmıştır. LXIV,229. Sappho'da Hesperusdan sözeder. Hem Yunan'da hem Roma'da düğünler geleneksel olarak akşamları yapılır. Bu konunun tarihi eskiye uzanır. 61. şiirde saat, alay, meşale, gelin odası kapanış bölümünde göze çarpar.

Homerden başlayan, retoriklere kadar Menanderce de aynı biçimde ele alınan düğünün faaliyetlerinden olan şarkı söyleme, müzik, dans ve çümbüş vardır. Catullus bunlara örnek vermiştir. '*Insimus Satis*' deyimini bunu özetler.

İçeriği bunlardan oluşan *epithalamium*'un tekniği de gelenekle yoğrulmuş özellikleri barındırır. Mitolojik öğeler kullanılmıştır. Gelinin çiçeğe, damadın ağaca benzetilmesi gibi. 61. şiirde şair törene, düğün törenlerinin ustası veya koro şefi kılığına girmiş karakter olarak karşımıza çıkar.

Hymen'a yalvaran (*cinge, 6 veni, 9, pelle, 14*) kızları dansa davet eden (*dicite, 39*) geline (*flore desine 82, prodeas 91, 12, 16, 106, 113, vs. 146 vs*) düğün divanına seslenen (*107*) erkekleri meşalelerini kaldırıp (*114*) şarkı söylemeye (*116*) yönelten favori köleyi tespit eden (*125, 132-133*) , damada (*135 vs*) ve gerçekte herkese seslenen şairdir.

Bazen 189, *at marite ita me iuvent*, 209, *torquatus vola parvulusta* olduğu gibi yine kişiselliğini muhafaza eder bazen de, 225 *lusimus satis*'te olduğu gibi kendisi düğün topluluğunun diğer bireyleriyle bir tutar. Şiiri canlandıran da budur. Diğer düğün şiirlerinde bu teknik kullanılmamıştır. Hymen V, *The Bath of Pallas*'ta şair bakireler korosunu Palas'ı hamama kadar eşlik etmeye hazırlanmaları çağrısında bulunur. İlk kişi de konuşur. *Esekusa* (3) *ego* (55) *emos* (56) ve sıklıkla bakirelere seslenir. (4, 13, 17, 29,31) Tanrıçayı ortaya çıkmaya teşvik eder. (33, 43, 555) Bakireler onun gelmesini beklerken onlara Teiresias'ın öyküsünü anlatır. (57-136) Öykü bitince tanrıçanın geleceği haberini verir. (137) Catullus'un 61. şiirinde tekniği ortadadır. Aynı teknik üçüncü şiir Theocritus, *Serenade*'de görünür. Sappho'nun *epithalamia* örnekler arasında gelin ve damada seslendiği bir çok yer vardır.

(Mutlu ol, gelin kızım benim,
Sende beraber
Değerli damadım)

Birileri çatının yükseltilmesini istiyor, damat çok uzun boyludur. (*fr.123*) Sappho *epithalamiasında* gerçek konuşmalardan yararlanmış. Demetrius gelinin bekarete soru sorduğu ve bekaretin cevap verdiği bir metin alıntısı yapmıştır.

(fr.131) *Epithalamiumlar* ancak 128 ve 120. parçalar Sappho'nun kendisinin şair rolünde – bazılarında koroda- Catullus'un 61. şiirde benimsediği role denk gelir.

Retorikler şiirden düğün konuşması için önerdiği özellikleri çıkarırlar. 'Hitap' gelin ve damadı teşvik etmeli, 'dua okuyan' 'gençleri teşvik etmeli' dinleyicileri , çifte gelin odasına kadar eşlik etmeye çağırır' sözleri bu özellikleri oluşturur.

Retorikler Catullus'tan sonra bu fikri alıp başka şiir türlerinde ve *epithalamiumlar*da kullanmışlardır. Himerius Sappho'dan alıntılar yapar ve başka sözcüklerle ifade eder. Şairler Yunan yazarlarından da etkilenmişlerdir. Himerius *Epithalamia*'ların en güzel örneklerine şairleri izleyerek ulaşabileceğimizi söyler . Asıl söylev 3 ile başlar. '*Diyorlarki Apollo gelin odasında bir düğün şarkısı söyledi. Gençler ilham perisini düğün dansına ve aşkına adadığım için sert tavrımı bir kenara bırakıp Afrodite'in anısına dansa bakirelere eşlik etmek düşer benim payıma* (4) *Lakin tanrıça için sevecen bir şarkı uydurabilmek zordur.*

Afrodite törenlerini Sappho'nun anlatımına bırakırlar şairler. Yarışma yapıldıktan sonra odaya girer, çelenkleri hazırlar, yatağı serer, bakireleri eve davet eder .Sappho Afrodite'i ve eğlenceye , şölene katılması için Aşıklar grubunu getirir. Tanrıçanın saçlarını sümbüllerle bağlar, buklelerini serbest bırakır ve bukleler yüzüne dökülürler, esen yellerle bukleler hafifçe dalgalanırlar. Aşıklar kanatlarının altından saç lülelerini arabanın önüne yerleştirir, onlar ellerindeki meşaleyi kaldırıp ilerleyen konvoyla eşlik ederken, o acele etmelerini öğüt verir. Bir şarkı örneği ise şudur: '*Ey gül kokuları ve aşk yayan gelin ! Sevecen, içten oyunlarla ve tatlı tatlı git sedirine ve damada. Düğün bağının gümüş tahtlı Hera'sına saygısını istekle sunarken, Hesperus sana yol gösterebilir. Ama benim genç erkeklerim ve kızlarım nerede kaldılar? Konuşmam kalanını size teslim ediyor. Bırakın da birisi büyük bir meşale kapsın, bir diğeri bağırılsın. Bırakın şarkı her tarafa yayılsın ... Dansı, dansçılara bırakıyocum ama odanın yanında bekleyip şans, aşk ve doğum tanrılarına dualar okuyacağım.'*

Himerius ve diğer şairler Sappho'nun aşk ve düğün şiirinde en önde olduğunu kabul etmişlerdir. Sappho, gelin odasında bizzat çalışır. Orayı hazırlar, yatağı düzeltir, bakireleri çağırır ve daha da fazlası Afrodit'i de getirir oraya. Sappho gibi Himerius da aynı yolu takip eder. Sappho'nun stilini izleyen sadece Himerius değildir. Catullus da onun gibi düğün törenlerine bizzat kendi iştirak eder. Konuyla ilgili tanrıları ve tanrıçaları çağırır, onların özelliklerini adeta resmeder. Düğün için uğraşır, tertip ve düzeni yönetir, genç kız ve oğlanları teşvik eder.

Sappho lirik tarzını birbirini izleyen sahnelere ve insan çokluğu sahnesine uyarlamıştır. Şiir kendi içinde betimleyici ve öykü türünden konular içermekteydi. Sappho'nun kendi çağdaşları aynı usulü uygulamışlardır ve şairler bunu zevkle taklit etmişlerdir. Catullus'un üstün olduğu bir tür olan *Epithalamium*'da Sappho'nun içten bir hayranı olduğu düşünülebilir.

61. şiirinde hem Yunan hemde Roma öğeleri vardır. İkisinin de bir uyumlu birleşeni gibidir. Yunan yani Sappho etkisi şekil ve teknikte, Roma unsurları ise içeriğinde görülebilir. Catullus Yunan tarzını lüks hayat şekli içinde bir Romalı düğününe uyguluyordu. Romaya ait olanı, kültürlü seyircilerin kavrayabileceği Yunan tarzıyla sentezleyip kullandı. Yunan ozanlarından hangi edebi yöntemi öğrendiyse onunla eserini yazdı. Aslında Yunan tarzını Romalılaştırmayı arzu etti ve bunun için uğraştı. Hem bunu yaptı hemde Yunan geleneği kaybolmasın devam etsin diye uğraştı. Eskiçağ şairleri geleneklere çok bağlıydılar ve bunun en güzel örneğini Catullus'un özellikle 61. şiiri örnek gösterilebilir.

Sonuç olarak Catullus'un şiirlerinin teması Yunan tekniği ile sıkı bir bağ kurar.

CLAUDIANUS

Claudianus, Statius'tan sonra ikinci son dönem Latin *epithalamium* şairidir. Claudianus Stilicho'nun kızı Maria'nın, 14 yaşında olan imparator Honorius ile evliliği için yazdığı şiir ile Palladius ve Celerina için yazdığı kompozisyon

Statius'un şiirlerine benzer. Claudian dünyevi, dünyaya ait izler taşıyan Stella ve Violentilla'nın evliliğinden hem karakter ve hemde kişilik olarak çok farklı olan çiftin evliliğini anlatıyor. Bu evlilik İ.S 398 yılında gerçekleşmiştir. Evlilikteki çiftlerin övülmesi, methiyesi olayı fazla yapılmamıştır. Tam tersi Stilicho'nun öngörüsü ve nasıl bir devlet adamı olduğunun övülmesi konusu hakimdir . Stilicho o dönemde Honorius'un efendisi ve Claudian'ın hamisidir. Claudia evli çiftleri övmeyip, Stilichio'yu över ama devlet yöneticiliğini över. Bilindiği gibi şiirler gelinle damat konuludur ve kız, erkek çocuklarından Cupid'den oluşan bir koro tarafından söylenen bir de düğün türküsü vardır. Claudian bu türlü bir şekilde ilgilenmemiştir. Gelinin babası Stilichio'yu anlatan ve askerlerden oluşan bir koro tarafından söylenen düğün marşı onun eserini oluşturur.

Şiirin konusu, bir nevi Stilichio'nun propogandası gibidir diyebiliriz. Tamamen Stilichio'yu konu almıştır. Propoganda faaliyetleri şiirin her yerinde hakimdir. Emperyal bir evliliği Claudia'nın ele alış biçimi budur. *Epithalamia* türü değişik konulara uyum sağlamıştır. Her ne kadar düğün türküsü, düğün konusu onu temsil etse de, yine de bulunulan ortam, şairden talepler bu türün değişik konulara da uyum sağlamasını gösterir. Statius Stella'nın düğün gününü nasıl sabırsızlıkla beklediğini 209-218 dizelerinde anlatır. Claudian ise genç Honorius da bu bekleme zamanında kayınbabasının evliliğini ertelemesini gözyaşları içerisinde karşılıyor. (20-46)

287 ve 294 dizeleri arasında ise Honorius sabırsızdır ve güneşin batması bile ona uzun geliyor. Claudian efsanevi hikayeyi araya sokmuştur. Çünkü Honorius'un dövünmelerini Cupido duymuştur. Honorius'un aşkını O (*Cupido*) Venüs'e anlatacaktır Statius gibi Claudianus da efsanevi öğeler kullanmıştır. Ama şiirsel sıraya uymamıştır. Şiirlerin de tanrısal ve dünyasal parçalar vardır. Betimlemeler tanrısal kısımda, övgü konuşmaları dünyasal kısımda işlenir. Claudianus Venüs ve Cupid kavuşmasını 110-116. dizelerde işler.

Claudianus'ın tanrıları insana özgü ayrıntılardan uzaktır. Statius zorlu bir düğün gecesinden sonra Venüs'ü bitkin olarak ayrıntılar.

‘risit Amor placidaeque volat trans aequara matri
nuntius et totas iactantior explicate alas’

(Statius, *Silvae*, II 47-48)

Risit ve iactantior dizeleri Amor’u nitelemiştir.

Cupido’nun ruh hali *a durum magnumque....deum*, imparator Honorius’un zaferi ile açıklanmıştır. Betimlemenin amacı övgüdür. Cupido 97,98 dizelerde Venüs’ün sarayına girer. 50 satır uzunluğundaki metin Kıbrıs ve çevresindeki sarayı anlatır. Anlatımda saray çok ayrıntılı olarak betimlenmiştir. Venüs’ün sarayının görünüşü anlatımdaki en önemli noktadır. Zamana değinilmemiş ve sarayın müstakil olduğu bilgisi verilmiş. Coğrafi özelliklerine değinmiş. En dışta bir dağ vardır. İyon ve Mısır sahillerine bakar. İklim hep bahardır. Demek ki şair dünyasallıktan uzaklaşmıştır. Gerçeklikten, düşselliğe doğru bir eğilim vardır.

Dağın tepesinde altın duvar çemberiyle, bahar zamanı çayırların hep çiçek açtığı gene altınla çevrili bir plato vardır. Bütün betimleme Venüs’ün gücünün gösterilmesi gibidir. Bitki ve ağaçların sevmeye duyarlılığı retorik geleneğin özelliğidir diyebiliriz. Şair ‘Topos’ kelimesini çiftin biraraya gelmesi olarak çevirir. Hem insana hemde ağaçlara uygulanabilen eylemler özenle seçilir. (66-68) Bahçenin en önemli ayrıntısı bahardır. Cupido’nun tatlı ve acı aşkla gebe bırakması için 2 bahar gerekmektedir. Burada yalnız Amores, Venüs, Nymphs gibi aşk tanrıçaları değil, duygusal sansıntıya uğrayanlar da yer alır. (78-85) Venüs’ün dağ tepesini duvarlarla çevreleyen bahçesinde, bütün görüntü, ‘*Luxuria*’ Venüs’ü simgeler aslında. (*Luxuriae Venerique vacat*, 54)

Bitkisel bolluk doğaya, ahlaki bolluk insana denk düşer. Bahçeyi sarayı tanımlarken hep kendine yetmenin önemini vurgular. Tepesinde bahçenin olduğu dağ başı, yüksekliği nedeniyle çevresinden kopuktur. Bahçenin kendisi altın gibi parlayan duvarla tanımlanıyor. Venüs’ün saray duvarları, ışığı ve ışığı çevreleyen ormanın yeşilini yansıtır. (84-86) Binanın içine güneş ışınları bile

giremezler. Venüs'ün sarayının zengin taşlı mimarisi, avluda yetişen pahalı baharatlar '*Luxuria*' deyimini betimleyen ayrıntılardır. Claudianus'un bütün amacı Venüs'ün görkemini, ihtişamını açığa çıkartmaktır. Şair mimariden bahseder. İmparatorun resmi kabul salonunun süslenmesini, mimarisi anlatır. Claudianus Venüs'ün sarayının yaldızlı işlemelerini binasının içinde olarak anlatır. Venüs parlayan tahtında muhafızları güzellik tanrıçaları eşliğinde oturur; Claudianus bu şekilde Venüs'ü betimler. Claudian bunları bir sağında, bir solunda biri arkasında şeklinde anlatmıştır (100-103). Üç güzellik tanrıçası imparatorluk sarayında ya da daire şeklinde Venüs'ün oturtulacağı tahtına taşınacağı bir yer oluştururlar. Venüs bir aşk tanrıçasına layık özelliklere sahiptir. Cupido yetiştiğinde saçlarını düzeltmekle meşguldü. Claudian Venüs'ü etkileyici ve güçlü bir örnektir. Tanrıça burada Statius'taki insan hassasiyetinden uzaktır.

Venüs'ün bencilliği Cupido'nun ortaya çıkması ile dağılmıştır. Onu çevreleyen zeminde oğlunun yansımasını görmüştür. Ruh hali değişir. 136. 137. dizelerde '*İbat ve Petebat*' eylemin bitmediğini gösteren zamanlardır. Venüs'ün Thiriton'un bulunması emrini önceden bilen deniz tanrısı Cymothoc'un takibi devam ediyordu. Bu bölümde Statius'un efsaneleri ele alışına benzerlikler görmektedir.

Claudianus, Triton'un korkunç görünümüne özgü başkentinden bahseder. (144-147) Bu hikaye Honorius'un kur yaptığı gerçeğinden türemiştir. Venüs , etrafındaki telaşlı koşturmalarından etkilenmiştir. Saçlarını toplar, elbisesini bir kemerle bağlar (125-126). Heykelimsi ağırbaşlılığını korur. Zavallı Thiriton temkinli, tanrıçayı denizi aşarken taşımaya sürüklenmiştir. '*umbratura deam retro sinuatur in arcum 149, hoc navigat antro /fulta Venüs (151,152)*. Deniz tanrısı Venüs'ü sağ sağlim karaya ulaştırdı. (*lassosque freti extenderat orbe, 181*) Venüs minnettardı. Venüs deniz üstünde, üstün bir devlet görevlisi gibi kalabalık kfilesinin refakatinde yol aldı.

(presequitur.....late camitatus Amarum, 153)

Yalnız diğer refakatçi deniz meleklerinin, yolculuk sırasında animasyon yapmalarına izin verildi. (154-58) Nereides, Triton'dan daha az küçük bir statüdeydi, gene de taklit yaparlardı. (159-64) Bunların hepsi Venüs ve ona eşlik edenler arasındaki statü farkını göstermek için tasarlanmış olabilir. Benzer bir ayrımda Cupido'nun Venüs'ün oğlu, diğer Amoreslerin de su perisinin çocukları olduğu söylendiğinde verilmiştir. (73-75)

Venüs'ün ikinci yolculuğu hava yolculuğu idi. Statius te aynı hava yolculuğunu anlatmıştır (182-184). Kıbrıs'a yerleşmesinden söz eden 'sevinçli bolluğu' toprağa dökme işi Venüsündür. '*laetitia*' kelimesi önemlidir. O oraya vardığında askerler mutluluk seline kapıldı. '*laetitae causas ignorat dicene miles / laetaturque tamen*' (186, 187) Sihirli değneği ile bir peri annesi gibi Venüs, herşeyin içini değiştirir. (*Varlığı ile, eylemleriyle, talimatlarıyla*) Onun yarattığı sevinç aşırı ve önüne geçilmezdir. :

'*Solvantur habenis / gaudia nec leges pude at ridere severas*' (200-201) *Luxuria*, aşırı neşeli davranış anlamındadır. Venüs'ün doğaya etkisi, Kıbrıs'taki bahçesinin betimlemesi ile belirtilmiştir. (52-55, 60-61, 65-68)

Zarif gücüyle kemeri suyun dalganın, havanın şiddetini kesme gücüne sahiptir (*blando sipiranten numune* 124) Yola devam ettikçe denizde sakinleşir. Milano'dayken hava açık, Alpleri çevreleyen (184-85) bulutlar yok olur. Askerlerin bayrakları çiçek açıyor ve kılıçları yaprakları filizlendiriyor (187-88). Mars Venüs'ün diyarından sürülmüştür. (190-191) Mucize askerler eli silahlı adamlar şeklindedir önce. Sonra düğün ilahisi söylerler ve komutanlarını çiçek yağmuruna tutan Venüs'ün uşaklarına dönüşürler (296-98).

Milano'ya vardıktan sonra, gelin odasının (213-17) ve gelinin süsletilmesi gelir. (282-85); *Luxuria* evliliğe uygun düşen bir kavram olarak karşımıza çıkar. Meleklerle de rol verilmiştir. Bu rol şiirseldir ve böylece Claudianus Retorik geleneğine uyar. Evlilikte insan katılımcılar ve mitolojik öğeler arasındaki karşılaştırmalar fazla değildir. Honorius, Achilles gibi Deidema'ya aşık (16-19);

Cupido'nun hükümdarı yaralamasına sevinmesi olayı (112-115) dizelerde işlenmiştir. Maria'nın gelinliği Thetis'in ve Amphitrite'ninkileri geçer. (174-176) Parmaklarının güzelliği Aurora'ninkiler gibidir. Omuzları Diyana'ninkiler gibidir. Bütün tasvir ve benzetmeler açıkça övgüdür. Claudianus evlenecek çiftin yüce asilliğine uygun bir ton kullanma çabasıdır. Claudianus'un ortaya koyduğu, Stilicho'nun Romasının gerçekliği, efsane dünyasından üstündür. Maria'nın güzelliği, tanrıçaların güzelliğini ikiye katlar. Onun annesinden bile güzel olduğu övgüsü de yer alır (271).

Claudian Statius'tan etkilense de, Claudian *epithalamiumu* kişileştirir, Venüs'ün soyut üstünlüklerini gösterir. Stilicho'nun şöhreti *epithalamium* türünde siyasi propoganda amacını gözetmesiyle farklılık gösterir.

DRACONTIUS

Beşinci yüzyılın son on yılı içinde Joannes ve Vitula'nın düğünü için yapılan Dracontius Ramulea kutlama amacıyla yazılmayan bir diğer örnektir. Dracontius'un şiiri; evlenecek çiftin ailelerin onu Vandal kralı Gunthamund'un gönderdiği hapisten çıkarmak için kullandığı yalvarışa dönüyor.

Claudianus'un durumunda, arkadaşı Palladius ve gelini Celerina'nın düğünü için yazılan ikinci bir *epithalamium* mevki ve statünün eserlerde ne kadar etkili olduğunu gösterir.

Claudianus kendi *Epithalamium*'un önsözünde, gelinin babasının kıdemli derecesini takdir eder. Honorius ve Maria *epithalamiumun*'da politik fikirler yoktur. Genellikle gelin ve damadın ailesini övmeye adanmış, Venüs ve Hymenaios arasında diyalogla bu *epithalamium* oluşturulmuştur. Venüs kemerli bir mekanda uzanmaktadır. Gracesler Venüs figürünün etrafında dolanarak değil, meşe ağacının (8-9) altında dinlenerek varlıklarını belli ederler.

Claudian Venüs'ün kalıcı özelliklerinin güç bela bastırılan ihtirasını anlatır. Sıcakta üzümler bile terler, kır ve orman tanrıları (17-20) olan gözlemcilerin bakışlarını üzerine çeker. Venüs'ün hava kortejini anlatırken kuğular ve Amorlar tanrıçalardan önce boy göstermektedir (111-15). Onlar gürültü ile atlayıp zıplarlar. Neşeleri (*Laetantur*, 110) ön plana çıkar.

Venüs'ün gelişi çok kurgulaşmıştır. Onun gelişi toprağa, kendi dünyasından birşeyler getirir. Onun dünyası duygusal güzellik ve neşeli bereketliliklidir. Amorların sepetlerden ve kılıflardan alıp gelin odasına yağdırdıkları çiçekler Venüs'ün çayırlarından toplanmış çiçeklerdir. (*Colectas veneris pnato*, 119)

Tanrıça çiftin ellerine '*Dextrarum Iunctio*' dokunur. Ve '*allucitio sponsalis*'i ilan eder. Venüs'ün öğüdü '*concordia*' da yaşamasıdır. İki *amores* nişan alır; yaylarını geri çekerler, oklar havada ilerler ve hedefi bulurlar. Gelin ve damat saf bala batırılmış oklarla vurulurlar. Paladius ve Celerina'nın *epithalamiumunda*, Hymeneaus'un kişiliği ve rolü öne çıkar. Koca adayı Cupid'in ilan-ı aşk etmesini ve Venüs'ün toprağa dönmesini istemesini bekler. Hymeneaus sıradışı özelliklere sahip o ilham perisinin oğludur. (*Catullus 61.-2*) Catullus ona Urania'nın oğlu demiştir.

O bir ağacın altında uzanmış Pan'ın düdüğü ile oynarken bulunuyor. Hymeneaus iki dünya arasında gidip gelebiliyordu. Hymeneaus ile ilgili bu ayrıntıyı Claudian belirtmiş. Claudian'ın imparatorluk şiiri ve Statius'un *epithalamiumunda* Venüs ve Violentilla arasında yakın bir ilişki vardır. Claudian'ın şiiri ilahi alemin, insan aleminin idaelleştirilmiş bir çeşidi gibidir.

PAULINUS

Paulinus'un yazdığı *epithalamium* ruhban sınıfının çocukları hakkındadır. Bu şiirde sürekli tekrarlanan konu haline gelmiştir. (11-12) Prodentiusda da bu tür bir durum vardır. Paulinus hristiyan düğünün pek taktikcisi de

olmamıştır. *Epithalamium*'un diğer yaratıcısı Galyalı şair Sidonius Apollinoristir. Şiirlerinde efsanevi unsurları kullanmıştır.

Rucius ve Hiberia; Polemius ve Araneola'nın düğünlerini konu alan iki *epithalamia* günümüze kalmıştır. Her iki koca da Sidonius'un muhabiriydiler ve eşleri Doğu Roma toplumunun en prestijli ailelerinden geliyordu. Şair eserinde efsaneden yararlanmıştır. Sidonius hem düğünü hem de mevkiyi kutlar.

Paulinus'un Rucius ve Hiberia'nın düğünleri için yazdığı şiir, Statius ve Claudianus'un geleneğini yeniden biçimlendirmesinin şiiridir. Sahne ilahi alemde kurulmuştur. Düğün tanrılarının ve insanların birbirine karışabileceği ortamı işler. Şiirin son on dizesi hariç, 134 dizeye kadar tanrısal bir ortam tasvir edilmiş ve son on dizede geleneksel evlilikteki törenlere yer verilmiştir.

Sidonius'un şiiri ³⁸ (*Claudian'ın ki gibi Palladius ve Celerina*) tanrıların aleminde kurulan bir ortam ile başlar. Zengin materyaller ile Venüs'ün sarayının betimlemesi, Claudianus'un imparatorluk *epithalamium*'una daha çok benzerlik gösterir. Sidonius uzayı, özenle seçilmiş geometrik terimlerle tanımlamıştır. 'dışarı' karşısına '*interione loco*' (27-29) betimlemesi vardır. Sidoneus Venüs'ün evlilikte sadakatsizliği ile ilgili fikirlerden kaçınmıştır.

Antik çağların son dönem şairlerinin hemen hepsinde olduğu gibi Venüs'ün sarayının 'Vulcan' tarafından karısının Mars'la (32-33) zinasından önce inşa ettiğini söylemekten çekinmişlerdir.

Triton tanrıçayı Amorların (42-46) eşliğinde Venüs'ün sarayına yüzerek götürür. O yalnızca ilahi bir araçtır. Başka bir önceliği yoktur. Claudianus da deniz perisi Nereides'e karşılıksız bir aşk besler. Sidonius'da Thiriton'a Galatea eşlik eder. Erotik hareketleri, Triton'un insan dışı bedenine (38-41) beden yapısına komik dokundurmaları, çifte mutlu bir evlilik vaad ediyor. (39)

³⁸ Sidonius, 'Poems Letters', Harward Uni. Press, Cambridge, 1996

Amorlardan uzak olan Cupido, Venüs'ün kafilesinde yoktu. Cupido'nun yaklaşan evlilik haberleri ile ortaya çıkışı, Venüs'ün deniz kortejini takip etmek için ertelendi. Cupido Galya'da düğün hazırlıklarını denetliyordu. Şafak sökerken, Venüs'ün sarayına evlenecek çiftin (61-63) övmek adına anne-oğul arasındaki geleneksel konuşma için uçar (93-110) Oradan itibaren şiir, havada Venüs'ün at arabasının tasviri ile tamamlanır.

‘*Gemmato temone*’ (Silv.1.2.144) terimini Statius geliştirmiştir. Venüs'ün ikinci ilerleyişinden (111-23) yola çıkarak metni havada devam ettirmiştir. Son on dize koroda geçer ve Venüs'ün bahçesi ve Roma evlilik geleneği gerçeği yansıtılır. (124-33) Sidonius, Claudian’a yakındır. Görsel ayrıntılar ve Venüs'ün gücünün sembolik ifadelerinin bu görsel ayrıntılara bağlaması yönünden benzerdirler. Claudian kadar ciddi tarzda yazmamıştır. Mitleri şakacı ve alaycı kullanmıştır. Bu özelliği il de Statius’a benzer. Triton ve Galeata’ nın (37- 41) oynaşmaları, Amorlar’ ın(42- 46) belirsiz bencilliklerinin herbiri betimlenmiştir

(Venüs gerindi.
başı omzuna yaslanmış.)
(47- 48)

Kısa hikayeler konuların özelliklerini belirtir. Amoresler’in şakacılığı vb.

Oscula sic matris carpens somnoque refusae semis opora levi
scalpebat lumina penna
(59- 60)

Statius tarafından esinlenmiş görünür. (*Silvae*. 1. 2. 103 – 4)

‘ tenera matris cervice pependit / blandus et admotus tepefecit pectora pennis’

Sidonius Cupido'nun etrafında ve Venüs'ün sol elinin tarafında, ayağı, çarpan kanatları tarafından havada asılı uçtuğu gerçeğinin kesinliği canlı görsel bir hayali ima etmiştir. Sidonius efsaneye şakacı bir tutum sergilemiştir. Statius'ta olduğu gibi efsanevi karşılaştırmalar parçalar halinde görünür. (65 – 71, 78 – 80 , 86-90) Efsanenin kadın aşıkları Rucius'u kendilerinin efsanevi sevdikleri olarak seçerdi. Bellorophon ve Hippolytus kadın düşmanıydılar ama Hiberia'nın güzelliği karşısında bundan cayabilirlerdi. Son paragraf Sidonius'un efsanevi karşılaştırmalarının tipik özelliklerini taşır; (86- 90)

Te quogue multimodis ambisset. Hilberia, ludis axe Pelops, cursu
Hippomenes luctaque Acheleus Deneas bellis spectatus, Gorgone Perseus ;
Nec minor haec species tatiens cui juppiter esset
Delia, taurus, olar, Satyrus, draco fulmen et avrum.

Övgü motifleri açıkça görünür. Hiberia güzeldir. 89. şiirde Aeneid'in ikinci yarısını kapsayan savaşların bir şehir için değil bir kadın için olduğu ileri sürülmüştür. Sidonius efsaneleri kullanırken, sözcükleri de ustalıkla seçmiştir. Bu tür yaklaşımları en çok Venüs'ün sarayının (17–26) zengin materyallarını ve gelin yatağının kokularını (124-25) tasvirde kullanmıştır. Paulinus'un evlilik şiirinden bir dize de 'iuno Cupido Venus, nomina luxuria' (C. 29. 10) Luxuria; tanrıları sembolize eder.

Sidonius tanrıların ve mitolojik figürlerin isimleri kullanır. Mitolojik isimler şiir için ne demekse, mücevherler de görsel dekor için aynıdır. Sidonius efsanevi karşılaştırmaları çok kullanmıştır. Onun şiirinde tanrıların ve kahramanların karşılaştırılmalarındaki isimler aynı mücevherlerin ismi gibidir '*nomina luxuriae*' Sidonius Polemius ve Arenada için bir *epithalamium* daha yazmıştır. (c. 15) Damada olan mektubunda Sidonius, (Polemius'a) *epitalamium*'un yumuşaklığını (*teneri tudo*) şiirden çıkarmıştır.

Polemius ruhban sınıfının üyesidir. Efsanevi düzeni kullanmaz. Minerva; dokuma ve akıl tanrıçası, Venüs'e atfedilen 'pronuba' rolünü üstlenir. Şiir

roma evlilik merasimine hitap eden satırlarla biter. (196 – 201) Sidonis’un şiirinde geleneksel epithalamium’dan çok az vardır. Areneola Athena ve Polemius’a, onları evlenmeye teşkil eden bir kaç kelimeye dikkat çeker. (186 – 91) ve (193 – 95). Şiirin daha büyük bir kısmı (36 – 184) Minerva ve Atina’da yer alan ve oranın halkına ithaf edilmiş iki tapınağın betimlemesine ayrılmıştır. İlk tapınakta Yunanistan’ın alimleri de dahil, büyük filozoflar vardır. 2. cinsinde Minerva’nın genç kızlarının ellerinin tanrılar için (44 – 45) elbiseler ürettiği yer alan dokuma salonu (*textrium Minervae* 126) yer alır. Genç kızlar arasında babası için bir konsoloso ait ‘trabea’ dokuyan Aneanda da vardır. Sidonius, gelinin ailesinin övgüsünü de yapmış oluyor.

Filozofların ve dokumanın tapınakları, aslında onların disiplini vurgulamak için seçilmiş olabilir. Tapınaklarda gelin ve damat modelini vurgulamıştır şair; Tapınakların kullanılması onların bağlılıklarına vurgu da sayılabilir. (118–19 ‘*hoc in gymnasio Polemi Saientia Vitam / excelit*’) Şiir Truva’dan dönen (1–3) Yunan gemilerden öcünü aldıktan sonra Atina’ya dönen, Athena ile başlar. Şiir tanrıçanın başlattığı ‘*dextrarum iunctio*’ (198 – 199) ile şimdiki zamanda biter. Sidonius konuya tarihten daha fazla önem vermiştir.

Şiiri savaş ve şiddet sözcükleriyle başlar: Athena Yunanlıdan öcünü almış bir şekilde dönmektedir. Zırhında Gorgon’ un (7 – 12) tehdit edici bir imgesi vardır. Kalkanı Gigantomachy (17-31) *furor* ve *irae* (30- 31) dolu sahneler gösterir. Fakat şiir artık barışçıl ve yumuşak huylu tanrıların katıldığı bir evlilik töreni olan , ‘*concordia*’nın işlenmesiyle barışın bir simgesine dönüşmüştür. (198 – 99) Şiddet ve uyum arasındaki mücadelenin sürekli tekrarlanması yoluna gider. Bu mücadele için ‘Gigantomachy’ efsanevi bir model olmuştur. Şiirin başında savaşa özgü göndermeler yapılmıştır.

Bir mantığa, diğeri dokuma sanatına adanan iki tapınak daha üstün nitelikli bir yer olması tamamen erkeklerden oluşmasına bağlı olabilir. Geleneksel olan erkeklerin kadınlara oranla daha dokumayı kullanımı, taliplerin şevkini kırmasıyla ilişkilidir. Alkestis’in (165 – 167) kahramanlığı kocası için itibarsızlıktır.

Hypermetra (168 – 173) Allah’a (*Tannya*) saygısız lanetli bir babaya kocasını kurtarmak için karşı gelir. Son bölümde Hypermetra kendisi için bir korku hissetmezken ve sadece kocası için endişelenirken, Lynceus’ün rolü kaçmaktır. (*effugit, 172*) karısı tarafından kurtarılmıştır. (*Servatus. 171; cf. Dismisso, 173*)

Araneolan’ın dokuduğu iki efsanevi örnekte erkek virtüs’una bakış açısını belli etmiştir.

Taenaron hic fruströ bis rapta caniuge pulsät

Thrax fidibus, legern postquam temeravit Averni et prodese putans iterum
non respicit umbram

(162- 164)

Orpheus kendisini çevreleyen kadın figürleriyle karşılaştırılırsa oldukça becereksiz görünüyor. Ölüler diyarına düşüşü, düşüncesiz ve yasa dışı olarak temsil edilmiştir. (*legern temeravit Amerni*) Jupiter’in şehvetinin efsanevi karşılaştırmalarla biten parçalardan oluşmuştur bu metin. Tanrıyı kendi adımları aracılığı ile bağlayan (*Iamque Lovern’in formas Mutat, 174*) Araneola efsane dünyasının üzerinde bir hakimiyet iddasındadır. Evlilikte kadın erkek ilişkilerinde, üstünlük-aşağılık modelinden farklı bir fikir ileri sürmüştür. Minerva etkilenmemiştir. Filozofi tapınağına bakmayı sürdürür o. (*Docti Sonas sipectaro libentius artes, 180*)

Araneola duvar süsündeki son bir sahnede tanrıçanın dikkatini çekmeyi başarmıştır. Filozofların kaşifi Lais (*philosophi victricem, 182*) vahşi bir Cynic’in sakalına kokulu makası ile büker. (*Cynici....feri, 183*) Minerva’yı bu davranış gülümsetir. (*Sup risit palas, 185*) Areola’nın saygısızlığı dağınık sakal ve filozofun kaba pelerinini (*tetrica pallia, 197*) temsil eden bakış açısı oluşturur. Minerva çöp çatan ‘*Puronuba*’ rolünü üstlenir. Uyumla birleşen ellerin uyumunun üstünlüğünü sergiler. Kadın erkek arasındaki çatışmanın da *Concordia* ile yok olacağının kanıtıdır.

Evlilik ve şehvet ilk olarak Areneola'nın duvar süsü üstündeki sahnelerde karşımıza çıkar. Sidonius'un şiiri bir başka boyut getirmiştir epithalamium tarzına. Polemius ve Areneola arasındaki yakıştırma, şiirin bitiminden onbeş satır önce Minerva tarafından ortaya konmuştur. '*Praefatio*' giderek farklılaşmıştır. Yaratıcı efsanenin etkileyici örnekleri de kullanılmıştır. Sidonius, Polemius'un filozofiyeye sevdasıyla kendisinin edebiyat ve şiir aşkı arasındaki zıtlığı hedef almıştı. Yine de evlilik onun kendisini şiirle, efsaneyi kadınla özdeşleştirmesi için araç olmuştur. Hem gelin hemde damat başarılarına ait bölümler yer alır onun *epithalamiumunda* .

Sidonius efsaneyi ele alarak, çağların birleşmesine araç kullanan bir şiir yazmıştır diyebiliriz. Şiirin başladığı efsane dünyasıyla, şiirin bittiği şu an tamamen birleşir. *Epithalamiumda* efsane kullanımı moda değildir. Genel bir yaklaşım *epithalamiumdaki* efsane kullanımını azaltamaya çalışmaktadır.

ENNODIUS

İ.S. 510 yılında arkadaşı Maximus için yazdığı şiir şekil bakımından çok ölçülüdür. Venüs'ün güzelliğini tasvir eden altı Sappho tarzı kıtasında; kişileştirilmiş tanrı figürleri hegzameteron (*hexameter*) dizeleriyle yazmıştır. Venüs ve oğlu hareketsizdirler ve nedeni Cupido annesine seslendiğinde ortaya çıkar. Bekaretin cazibesi o kadar güçlüdür ki artık aşkın tanrıçaları onurlandırılmamaktadır. '*Perdidimus genetrix, virtutis praemia nostrae*' (54)

Cupido'nun sözlerine karşılık olarak Venüs kendisini hemen toparlar. (. 80-81) Venüs kendisini gücünün simgesi olan süslü, çok renkli giysilerle donatır (76-79) ve Maximus'un gücünü tekrar kantılayabileceği uygun kişi olduğuna karar verir. Cupido Maximus'u ve onun adsız gelinini oklarıya öldürmeye sevk edilmiştir. Şiir aşk tanrısının çiftler için okduğu kısaltılmış bir allocutio sponsalis ile biter. Aşk tanrısı, çiftin umut vadeden çocuğu üzerinde yoğunlaşmıştır.

Maximus'un vuruluğu (104-8), Claudia'nın Palladius ve Celerina için olan *epithalamium*'unda ki gibidir. Önemli bir farkı vardır. Claudianus'da çiftin vuruluğu allocutio'yu takip eder ve Concordia'nın göstergesidir. Ennodius tarafından vuruş, evlilik merasiminden öncedir. Bu Maximus'un aşık olmasına neden olur. Ennodius, Venüs ve Cupido'da sadece ikitanrıça aktif rol oynar. Amores veya herhangi bir katılımcı Venüs'ün korteji veya efsanevi karşılaştırmalar yoktur. Efsanenin rolü azaltılmıştır.

FORTUNATUS

Fortunatus'un *epithalamium*'u 566 yılında Avusturalya kralı Sigebert ve İspanya'nın vizigot kraliyet evinin kızı Brunichilde'in evlilikleri için yazılmıştır. Cupido kralın tutkusundan sorumludur. (37-38) Venüs yere, evli çiftlerin kişilikleri hakkında Cupido ile bir tartışmaya (*litem.....pam*, 66) girer, evlilik yatağını süslemeye hazırdır ve uçarak oraya gider. Şiire övgü hakim olur. Konuşmacıların karakterlerinin anlatılması çok az yer alır. Aslında divina (117) ve divinis (*sc.armis*) (121) kelimeleri kullanılmıştır. Evlilik yatağının süslenmesi, iki tanrıça tarafından evli çiftlere yapılan övgüler düzülür. Ayrıntılar aynı Statius'u hatırlatırlar. Bruncichild de mercede ve Nymphis'le karşılaştırılır. Sigebert ise bir ikinci Archilles'tir. (50) Burada da Claudianus'la (*Nupt.16*) paraleldir. Zaman ve mekandaki bazı hareketler bile aynıdır. Şiirin altı ayaklık ölçülü bölümü dünyada, düğün gecesinin seherinde (25-36) başlar. Bu daha sonra Cupido'nun zamanına doğru aslında Cupido'nun Sigebert'i vurduğu zamana devam eder. Cupido keşfinin farkına vardığı zaman bunu Venüs'e anlatmak için cennete uçar. Zaten ilk bölümde de bununla başlangıç yapılmıştır. (49-58) Venüs'ün yanıtı evlilik yatağına gidip orayı süslemek gerektiği biçimindedir. (62-63) Cupido'nun oku aslında düğünü simgelemez ama Fortunatus için Cupido'nun oku şehvet unsurudur. (40-46) Ennodius için de bu böyledir.

Hem Ennodius hem de Fortunatus baharın verimliliğini tarif eden matem önsözünü oluşturur. Ennodius'a göre dünyanın bahar yönü Maksimus'tan kaynaklanır. (*'de te quod vernat sortitur, maxime, mundus'*, 15) Fortunatus ise

baharın zengin verimlilik gücü aslında hanedan düğününün karşılığı sevincin sembolüdür. (15-16)

Menander, *Logos kateunastikos* için konuşmacının, düğününün gerçekleştiği yılın mevsimini belirtmesini tavsiye etmiştir. Her mevsim için ayrı ayrı örnekler verir. Düğün için aslında mevsimlerin uygunluğundan bahseder.

Konuşan, ipucunu yılın gerçek zamanından alır. Şiirsel gelenekte bahar her zaman önceliklidir. Başka mevsimler betimlenmezler. En önemli örneği Claudian'ın ikinci *Fescennina*'sıdır. (1-5) Baharı, yaklaşan nikahı kutlamak için teşvikeder. Honorius'un düğünü de bahar da geçmiştir büyük olasılıklı *epithalamium*'da bahar başka bir önem arz eder. Venüs'ün bahçesinde sürekli olan bir bahardır bu. '*pars acrior anni lexulat, acterni patet indulgentia veris*' 54-55 (cf. 60-61). Bu durumda daimi bahar Venüs'e sürekli eşlik eden bolluk ve verimliliğin sembolüdür. Venüs dünyevi gelin yatağına baharı getirir.

Sidonius tarafından Ruricius ve Hiberia için yazılan *epithalamium*'da da aynısı bildirilmiştir. Venüs daha yeni gelin yatağına inmiştir.

Proxima quin etiam festorum offlata calore
iam minus alget hiemps, speciemque tenentia vernam
hoc dant vata loca, quod non dant tempora mundo
(11.126-28)

Buradaki evlilik kışa yakın bir tarihte gerçekleşmiş olabilir. Sidonius bu mevsimsizlik değişimleri *festorum color*'a atfetmiştir. Venüs iki dize önce gelin yatağına varmıştır. (*sie ventum ad thalamos*, 124) onun varoluşu her nereye giderse gitsin baharı getirir.

Ennodius'un (1-14) *epithalamium*unda ve Fortunatus (1-14) deki düğünlerin baharda geçmiş olabileceği söylenebilir. Efsanevi kullanım azalırsa da

Claudianus için bahar Venüs ile çağrışım yapar. Bolluk ve verimlilik düşüncelerini *epithalamiumlara* aktarmak için baharı kullanılır. Ennodius Venüs'ü ilham kaynağı kabul etmiştir. Venüs doğal dünyadan ayırt edilemez. Meme uçları güllerin rengindedir. (*roseis papillis*, 42) çıplak vücudu bulutsuz gökyüzü gibi parlaktır. (*proditum risit sine nebe corpus*, 45, *serenum*, 46) Ennodius ve Fortunatus için *epithalamium*'u aşk şiirine çevirme eğilimi oldukları söylenebilir. Bahar ve aşkın birleşimini kullanmışlardır.

Venüs kendine özgü karakterini neredeyse kaybetmiş, aşkın bahçesinde bir bahar motifi olmuştur. Ennodius *epithalamium*'da doğal dünyadan mecazları kullanmıştır. Şiiri evlenmeme yemini olan Hristiyan bekaretine karşı çıkan bir metinde içerir.

Maximus'un evliliği Venüs ve Cupido için bir zafer olarak temsil edilir. Bu aynı zamanda onları doğanın yasalarına uyuma sürükler. Bahar zamanı doğanın kendisi, kendi evliliğini kutlar. (*in rerum vultu lex iungit pronuba taedas*, 11) Baharın tasviri *epithalamium*'a uygundur denilebilir. Latin *epithalamium*'un beş yüzyıllık geçmişinde, hem gelenekte devamlılık hem de gelişmeleri simgeleyen dizeler vardır.

Statius, mitolojik göndermeyi süsleme ögesi olarak ele almışsa da mitolojik anlatıma pek uymamıştır. Statius, aşk tanrılarına daha insancıl bir bakış sergilerken Claudian şehvet tanrıçalarını 'güçler somutlaştıranlar' olarak belirtmiştir. Claudian Venüs'ü kişiselleştirmez. Claudian'ın *luxuriae venerique* deyimi bunu yansıtır. (*Nupt.54*) Claudian ruhani değerlere hassas bir tavır sergilemiştir. Buda belki de antik zamanların sonunun özelliğidir diyebiliriz. Statius *Metamorphoses* ve *Ars Amatoria*'nın Ovidius'undan etkilenmiştir.

Epithalamium kısıtlı bir tarz gibi görünse de, çeşitlilik ve özgürlük sergilemiştir. Özgünlük tanımını *epithalamium*'a ve evli çiftlerin karakter ve mevkileridir. Claudianus Hymeneous'u pastoral şiirin seslendiricisi olarak tarif etmiştir. Sidonius'un Polemius ve Araneola için yazdığı *epithalamium*'da evli

çiftlerin sadece isimleri bile yenilik için yeterlidir. Çiftlerin ve şairin karşılaştırmalı durumları da çeşitliliği sağlamıştır. Bir arkadaş için *epithalamium* yazmakla bir patron yada imparator için *epithalamium* yazmak farklıdır. Nola'nın Paulinus'u düşük bir tabakadan çiftler hakkında yazılmıştır. Bu işi yapan tek şair Paulinus'tur.

Statius efsanevi anlatımın önemini azaltmaya başlayan ilk şairdir. Doğal betimleme, en önemlisi baharın betimlemesi efsaneye adanan rolü üstlenmiştir. Gitgide de *epithalamium* artık evlilik merasiminden uzaklaşmıştır. Evlilik şarkısı mı yoksa aşk şiiri mi bu ayrımı yapmak giderek zorlaşıyor.

SONSÖZ

Eski çağ *epithalamium* şairlerinin eserleri olan şiirlerden yola çıkarak ortaya koymaya gayret ettiğimiz bu çalışmamızda, giriş bölümünde belirttiğimiz yöntem doğrultusunda ilerleyerek sonuca ulaşmış bulunmaktayız.

Şimdi ise topladığımız bilgiler ve incelemelerimiz ışığı altında “evlilik şiiri” kavramını değerlendirmek durumundayız.

Yunan ve Roma edebiyatında Düğün Türküsü (*Epithalamium*), lirik şiir temaları içerisinde yer alır. Şairler, gençlerin evlilik törenleri için oluşturdukları bu türkülerin içerisine kendi duygu ve düşüncelerini de katmışlardır. Kendilerinin önem verdikleri öğeleri ön plana çıkartmışlardır. Genel olarak kimi kurallar çerçevesinde yazılsalar da, şairin yaşadığı döneme ve toplumun değer yargılarına göre kimi değerler ön planda, kimileri de ya hiç işlenmemiş yada değinilerek geçilmiştir. Çalışmada bu türden günümüze kalan şiirlerin incelenmesi sonucu şairlerin genel olarak işlemiş oldukları öğeler ; Düğünün yapıldığı yerin övgü dolu sözlerle tasviri, düğüne katılan kişilere övgüler, getirilen hediyeler, gelin ve damada övgü, onlar için doğanın güzelliklerinden alınan metaforlar, her iki ailenin erdem bakımından (yücelik, alçakgönüllülük ve ölçülülük) övülmesi, gelin ve damadın ailelerine karşı olan bağlılıkları ve sorumluluk duyguları (*piatas*), gerdek odasının betimlenmesi şeklindedir.

Epithalamium şiirinde şairler tanrıları insanlara yardımcı olan güç veren, yol gösteren olarak sunmuşlardır. Onlar ile ilgili söylenceleri ise genç evlilere örnekleme amacıyla ve kendi evlilikleri ile karşılaştırma yapabilmeleri için anlatmışlardır.

1. KISALTMALAR

Bkz : Bakınız

Çev : Çevirisi

KAYNAKÇA

Hamblower, S, Spawforth A. (yay), *the oxford Classical Dictionary*, New York (1949) Oxford University Press, 2003

Grimal, Pierre: *Mitoloji Sözlüğü* Yunan ve Roma Sosyal Yayınları (1997)

Catullus, Gaius Valerius, *Şiirler* (Çev. Güngör Varınlıoğlu)
Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1978

Goold, G.P, *Catullus*, Duckworth, London, 1989

Lee Guy, *The Poems of Catullus*, Oxford University Press, 1991

Martin Charles, *Catullus*, Yale University Press, 1992

Sappho *Şiirler* (Çev.C.Çapan), Uğrak y.y.İst. 1966

Burnett, Anne Pippin, *The Archaic Poets*, London, 1983

Hunter Richard, *Theocritus A selection* Cambridge University Press, 1999

Segal Charles, *Poetry and Myth in Ancient Pastoral*
Princeton Uni, Press, 1981

Statius, *Statius*, Harward Uni Press, Cambridge, 1982

Ausonius, Decimus Magnus, *Ausonius* (E.White), Harward Uni.press, 1988

Sidonius, *Poems Letters*, Harward Uni. Press, Cambridge, 1996

K.Dinçmen, *Sappho'nun Şiirleri*, Arion Yayınevi, 2003

Catullus, *Bütün Şiirleri*, Çeviren Ç.Dürüşken- E.Alova, kabalcı Yayınevi, İstanbul, 2002

Homeros, *Illias*, Türkçesi : Azra Erhat – A.Kadir, Sander Yayınları, İstanbul, 1978

Q.Horatius Flaccus *Iambuslar, Lirik Şiirler Saturalar ve Mektuplar*, Türkan Uzel, Tarih Kurumu Yayınları, 1994

Hesiodos, *Eseri ve Kaynakları*, Çev. Sabahattin Eyüboğlu, Azra Erhat, TTK Yayınları, XX. dizi, sayı 5, Ankara, 1977

Q.Horatius Flaccus *Iambuslar, Lirik Şiirler Saturalar ve Mektuplar*, Türkan Uzel, Tarih Kurumu Yayınları, 1994

Euripides, *Troyalı Kadınlar*, Türkçesi: Sema Sandalcı; Arkeoloji Ve Sanat Yayınları, İstanbul, 2002

Aristophanes, *Kuşlar*, Çev.: Sabahattin Eyüboğlu-Azra Erhat, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2006

TEZ ÖZETİ

Catullus'un 61, 62, 64, Statius'un geç dönem şairleri, Sappho ve Theokritos'un *Epithalamium* 'larında retoriğin mitolojinin şiirlere etkisinin, evlilik kavramının toplumdaki yerini belirlemeye çalıştık.

Catullus, şiirlerinde diğer şairler gibi evliliği teşvik etmiş ve toplumun selameti için evliliğin önemini kanıtlamaya çalıştı. Onaylanan evliliği övdü. Catullus şiirinde Yunan çağdaşlarından etkilendi. Diğer şairlerce en çok örnek alınan ozanlardan biri oldu.

Statius ve geç dönem şairleri geleneksel şiire dönüş yaptılar ve mitolojiyi fazlasıyla şiire taşıdılar. Hem gerçek hemde gerçek üstü olaylarla düğünü anlattılar. Tanrıların katılımını ve başlarından geçenleri düğün tasviri ile harmanladılar.

Sappho lirik tarzını düğün şarkısının tümüne uyguladı ve O'da tıpkı Catullus gibi örnek alınan şairlerden oldu. Theokritos 18. şiirinde düğünün tamamen eğlence yönünü işledi.

Şairler, mitolojik aşkla evliliği birlikte kullanmışlar ve her biri birbirine paralel ama kendilerine has söylev ve biçim sunmuşlardır.

SUMMARY OF THESIS

We have tried to determine the place of the marriage concept in the society and the effect of the rhetoric and mythology over the poems in the *Epithalamiums* of Catullus the poems 61, 62, 64, Statius, late period poets, Sappho and Theocritos.

Catullus has tried to prove the significance of marriage from the aspect of society welfare and provoked the marriage like the other poets. He has blessed the approved marriage. Catullus has been inspired from his Greek contemporaries. He was one of the poets who has been the role model of the other poets.

Statius and the late period poets have backtracked to the traditional poem and carried mythology to their poems heavily. They have described the wedding by real and surrealistic events and happenings. They harmonized the wedding description with the participation of Gods and the events that they have lived by themselves.

Sappho has applied the lyric style to the overall of the wedding song and he became of the role model poem just like Catallus. Theocritos has emphasized totally the entertainment side of the wedding at his poem number 18.

Poets have used the mythological love and the marriage together and has declared speech and style unique to themselves but also parallel to each other.